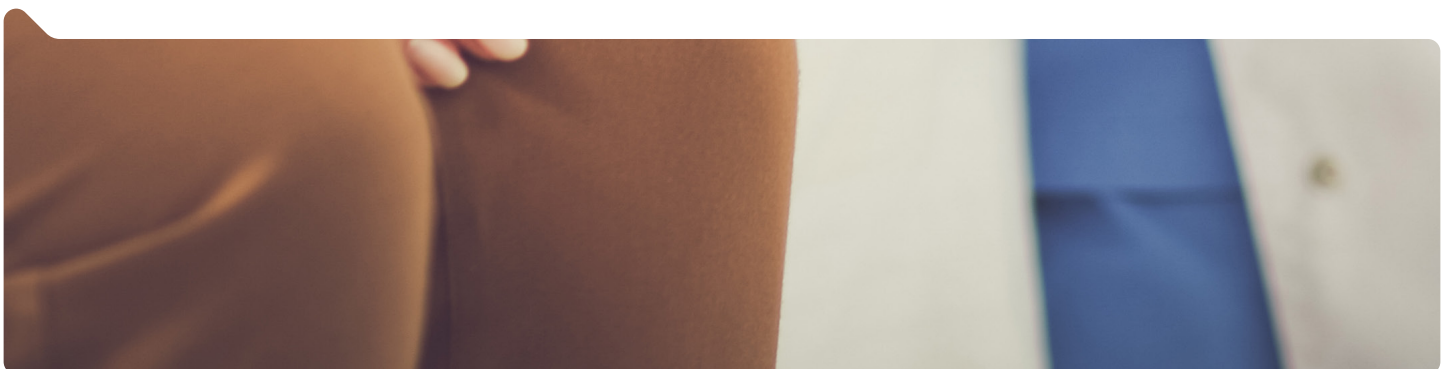

Huisarts & Pensioen

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen
Halfjaarverslag juli - december 2024

huisarts
pensioen

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	05
2.	Uitsluiten	12
3.	ESG-integratie	15
4.	Engagement	17
4.2.	Managementsamenvatting	19
4.3.	Thematisch: Klimaat en Transport	25
4.4.	Thematisch: Klimaatadaptatie en Water	31
4.5.	Thematisch: Reductie CO ₂ -uitstoot	38
4.6.	Thematisch: Goede Voeding	43
4.7.	Thematisch: Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen	49
4.8.	Thematisch: Nature Action	54
4.9.	Thematisch: Access to Healthcare	60
4.10.	Thematisch: Arbeidsomstandigheden	66
4.11.	Thematisch: Mensenrechten & Governance	72
4.12.	Thematisch: Kleding en circulariteit	77
4.13.	ESG dialoog Nederland	83
4.14.	Collectieve Initiatieven	85
4.15.	Normatief: Mensenrechten	88
4.16.	Normatief: Arbeidsnormen	91
4.17.	Normatief: Milieu	94
4.18.	Normatief: Anti-corruptie	97
4.19.	Escalatieoverzicht	99
5.	Betrokken aandeelhouderschap: stemmen & corporate governance	101

6.	Impactbeleggen	104
7.	Bijlagen	105
7.1.	Thematisch dialoog	105
7.2.	Normatieve dialoog	109
7.3.	Lijst van ondernemingen	121
7.4.	Afkortingenlijst	126

1. Inleiding

Voor Huisarts & Pensioen is maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) een logisch onderdeel van haar kerntaak: zorg voor later. Huisarts & Pensioen staat voor een goed en betaalbaar pensioen. Tegelijkertijd vinden wij het belangrijk dat we ons vermogen beleggen met oog voor de wereld om ons heen. Huisarts & Pensioen is van mening dat verantwoord beleggen bijdraagt aan het realiseren van een goed en betaalbaar pensioen voor huidige en toekomstige generaties. Daarom zet Huisarts & Pensioen haar invloed als belegger in om bedrijven maatschappelijk verantwoord te laten ondernemen.

Voor Huisarts & Pensioen is het van groot belang dat de deelnemers in het pensioenfonds zich herkennen in het MVB-beleid, de missie en visie van het beleid ondersteunen, en goed begrijpen wat er wel en niet wordt gedaan met het pensioenvermogen. Uit onderzoek weten we dat onze deelnemers vragen om een goed pensioen, zowel financieel als maatschappelijk. Huisarts & Pensioen vindt dat beide doelstellingen in hoge mate te combineren zijn in een afgewogen beleggingsbeleid. Daarnaast hoorden we terug van deelnemers dat zij het belangrijk vinden dat de beleggingen ook op een positieve manier bijdragen aan maatschappelijke ontwikkelingen. Klimaat & milieu en Gezondheid zijn duidelijk ook voor onze deelnemers de hoofdthema's binnen MVB.

1.1. Kerncijfers

Kerncijfers MVB-halfjaarverslag Huisarts & Pensioen

KLIMAATNIEUWS

Klimaatdoelstellingen

Wij willen ons inzetten voor de klimaattransitie en we streven ernaar om het Parijsakkoord te volgen. Dat houdt in dat we de CO₂-uitstoot van onze portefeuille verlagen in lijn met het reductiepad dat we hebben bepaald. We werken toe naar een beleggingsportefeuille die in 2050 per saldo CO₂-neutraal is.

Speerpunthema's

SPH heeft twee ambitie thema's benoemd: **Gezondheid en Klimaat&Milieu**.

873

vergaderingen
gestemd

Stemcijfers

873 aandeelhoudersvergaderingen
7.037 agendapunten
18,49% tegenstemmen

1.963

ISSUERS EN
LANDEN WAARIN
WIJ NIET INVESTEREN

Uitsluitingen

188 Wapens
496 Staatsbedrijven
518 Fossiele brandstoffen
100 Normschenders
57 Goed bestuur (SFDR)
763 Tabak
45 Landen

Een aantal ondernemingen valt onder meerdere uitsluitingsgronden.

111

DIALOGEN MET 86
ONDERNEMINGEN

Normatieve engagement

Mensenrechten	28
Milieu	30
Arbeidsnormen	44
Corruptie	9

56

DIALOGEN

Thematische engagement

Klimaatadaptatie en water	5
Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen	3
Reductie CO ₂ -uitstoot	7
Klimaat en Transport (2)	7
Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen	4
Mensenrechten & Governance	6
Kleding en circulariteit	8
Access to Healthcare	5
Goede Voeding	6
Nature Action	5

Afgesloten thema's:

- Klimaat en transport (2)
- Klimaatadaptatie en water
- Arbeidsomstandigheden

1.2. Het MVB-beleid van Huisarts & Pensioen

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen betekent rekening houden met mens en milieu wanneer vermogen wordt belegd. Door bij alle beleggingskeuzes de milieu-, sociale en bestuurlijke aspecten mee te wegen, willen we bijdragen aan een goed leefklimaat en een duurzame wereld. Hierbij hebben we altijd de volgende twee uitgangspunten voor ogen:

- 1) Richt geen schade aan.
- 2) Help mensen en draag bij aan de maatschappij.

Hierbij sluit Huisarts & Pensioen zich aan bij samenwerkingsverbanden, maakt gebruik van bewezen beleggingsstrategieën en -instrumenten en volgt wet- en regelgeving op het gebied van duurzaamheid. Daarnaast houden we rekening met algemeen geaccepteerde internationale standaarden. In het belang van onze deelnemers zoeken we continu naar een goed evenwicht tussen risico, rendement, kosten en duurzaamheid. Het beleid is hierdoor steeds in beweging.

Voor een goed pensioen is een goed rendement op de beleggingen belangrijk, maar het is ook van belang dat die beleggingen bijdragen aan een duurzame toekomst waarin deelnemers ook daadwerkelijk van hun pensioen kunnen genieten. Huisarts & Pensioen oefent daarom haar invloed als belegger uit op de ondernemingen waarin zij belegt om aan te sturen op een duurzame bedrijfsvoering. We zijn er bovendien van overtuigd dat beleggingen die beter presteren op ESG (*environment, social and governance*) factoren ook betere beleggingen zijn voor de lange termijn.

Huisarts & Pensioen hanteert twee speerpunten in het MVB-beleid: Gezondheid en Klimaat & milieu. De keuze voor deze speerpunten is gebaseerd op de normen en waarden van de huisartsen. We beseffen dat gezondheid en een leefbaar klimaat voorwaarden zijn om van een goed pensioen te kunnen genieten. Ook zijn we ons bewust van de wetenschap dat klimaatverandering een van de grootste risico's is waar we als beleggers en samenleving de komende jaren mee te maken krijgen. Bovendien is er brede steun uitgesproken voor deze speerpunten in ons laatste deelnemersonderzoek over het MVB-beleid.

Gezondheid

Wij beleggen niet in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, handel of distributie van tabak, controversiële wapens en wapens voor de consumentenmarkt. Daarnaast zoeken we actief de dialoog op met bedrijven. Op dit moment gebeurt dit via engagement programma's op de onderwerpen "Access to Healthcare" en "Goede Voeding". Daarnaast nemen wij deel aan het Health Engagement Network. Dit engagementprogramma richt zich op duurzaamheidsthema's in de beleggingsportefeuille die

gerelateerd zijn aan de zorgsector. Over onze inspanningen binnen dit engagementprogramma publiceren wij een separate rapportage op onze [website](#).

Waar mogelijk steunen we ook andere collectieve engagement initiatieven. In het afgelopen halfjaar hebben we het volgende initiatief ondersteund:

- Investor statement tegen de mogelijke afzwakking van de PFAS-beperking van de EU. Dit statement betreft het verzoek van beleggers aan de voorzitter van de Europese Commissie Ursula Von Der Leyen om met stevige voorstellen te komen voor PFAS-beperkingen en niet toe te geven aan lobby om deze inhoudelijk te verzwakken.
- Tweede fase engagementprogramma van 'Farm Animal Investment Risk & Return' (FAIRR), dat beoogt om het aanbod van duurzamere alternatieven voor eiwitten te vergroten, om klimaatverandering en biodiversiteitsverlies tegen te gaan.
- Investor statement over vapes dat oproept tot maatregelen om de aantrekkingskracht en beschikbaarheid van vapes voor kinderen te verminderen. Daarbij pleit het statement onder andere voor betere handhaving rond de verkoop van vapes en betere voorlichting.

In de uitvoering van het stembeleid van Huisarts & Pensioen wordt ook expliciet aandacht besteed aan het thema Gezondheid. Uit het engagement programma vloeit een "focuslijst" voort met bedrijven die tijdens het stemseizoen extra worden gemonitord. Vervolgens worden relevante resoluties op het gebied van gezondheid gesteund.

Huisarts & Pensioen belegt in het Zorgvastgoedfonds waarvan wij aan de oprichting vijf jaar geleden hebben bijgedragen. Dit fonds investeert in Nederlands zorgvastgoed, waaronder eerstelijnszorgcentra.

Klimaat & milieu

Wij beleggen niet in bedrijven die omzet behalen uit steenkool gerelateerde activiteiten, elektriciteitsopwekking uit thermische steenkool, de winning van olie uit teerzand, de winning van schalie olie en -gas, en de winning van Arctische olie en -gas. Vanaf begin 2025 stappen we uit alle bedrijven die betrokken zijn bij de productie van fossiele brandstoffen, tenzij ze een geloofwaardig pad bewandelen richting een klimaatneutrale economie.

Daarnaast zoeken we actief de dialoog op met bedrijven. Op dit moment gebeurt dit via engagement programma's op de onderwerpen "Klimaat en Transport", "Klimaatadaptatie en Water" en "Reductie CO₂-uitstoot". Afgelopen halfjaar gebeurde dat op de volgende onderwerpen:

- Investor statement aan overheden over de financiering van de klimaattransitie: '2024 Global Investor Statement to Governments on the Climate Crisis'. Ondanks recente

beleidsmaatregelen, zoals de Amerikaanse 'Inflation Reduction Act' en de Europese Fit for 55, blijven investeringen achter op de benodigde USD 4,8 biljoen per jaar om de wereldwijde economie tegen 2050 de net nul-emissies doelstellingen te laten bereiken. Het initiatief onderstreept de noodzaak voor effectieve beleidsmaatregelen om de investeringen te versnellen die nodig zijn voor de klimaattransitie.

- Investor statement over plastics aan de petrochemische industrie tegen het gebruik van 'single-use plastics' (SUPs). Het verduurzamen van plasticgebruik en de ontwikkeling van een circulaire economie is cruciaal voor klimaat, mensenrechten en gezondheid. De ondertekenaars van dit statement vragen producenten van plastics om meer transparantie over hun plasticproductie en reductiedoelstellingen voor chemicaliën.

In de uitvoering van het stembeleid van Huisarts & Pensioen wordt ook expliciet aandacht besteed aan het thema Klimaat & milieu. Uit het engagement programma vloeit een "focuslijst" voort met bedrijven die tijdens het stemseizoen extra worden gemonitord. Vervolgens worden relevante resoluties op het gebied van Klimaat & milieu gesteund.

Huisarts & Pensioen monitort ook de CO₂-voetafdruk van de beleggingsportefeuille en heeft zich ten doel gesteld om deze voetafdruk in 2030 gehalveerd te hebben ten opzichte van 2019. In 2050 willen we een per saldo CO₂-neutrale beleggingsportefeuille hebben. Per beleggingscategorie wordt een reductiepad gespecificeerd en nader uitgewerkt. In de tweede helft van 2024 zaten we voor onze liquide beleggingen in ondernemingen (aandelen en obligaties) ruim onder het reductiepad. Zie hoofdstuk ESG-integratie.

Internationale normenkaders

Naast haar eigen speerpunten zoekt Huisarts & Pensioen binnen het MVB-beleid ook naar aansluiting bij internationale normenkaders. Als ondertekenaar van het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) convenant van de Nederlandse Pensioensector spelen de OESO Richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de daarin verwerkte UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's) een belangrijke rol. Ook het Global Compact van de Verenigde Naties vormt een belangrijk uitgangspunt voor het beleid. Het Global Compact heeft betrekking op vier hoofdthema's:

- Mensenrechten;
- Arbeidsnormen;
- Milieu; en
- Anticorruptie.

Het Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes (zie bijlage). Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en principes van de International Labour Organisation (ILO). Het VN Global

Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun eigen invloedssfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. De OESO richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook nog de volgende thema's:

- Consumentenbelangen;
- Wetenschap en technologie; en
- Mededinging en belastingen.

MVB-instrumenten

1. Positieve selectie en ESG-integratie: het expliciet opnemen van ESG-risico's en -kansen in de traditionele financiële analyse en investeringsbeslissing gebaseerd op een systematisch proces. Voor de portefeuille aandelen ontwikkelde landen en bedrijfsobligaties belegt Huisarts & Pensioen enkel nog in de bedrijven die behoren tot de 30% best presterende bedrijven op basis van hun ESG-score. Voor de beleggingscategorie aandelen opkomende landen hebben beleggen we alleen in de 60% meest duurzame bedrijven. Daarnaast wordt ook voor andere beleggingscategorieën ESG-integratie toegepast door de verschillende vermogensbeheerders en wordt momenteel gekeken of daar ook positieve selectie kan worden toegepast. Aan het eind van 2024 hebben we het eerste deel van onze aandelenportefeuille overgezet naar onze nieuwe aandelenstrategie. Binnen de nieuwe aandelenstrategie wordt vanuit een bredere blik naar het duurzaamheidsprofiel van een bedrijf gekeken. We willen investeren in bedrijven die ook op de lange termijn maatschappelijk relevant blijven. We kijken dan onder andere naar het duurzaamheidsprofiel van de bedrijfsprocessen en de impact op de maatschappij van de verkochte producten en diensten. Naar verwachting zal de oversgang van onze gehele aandelenportefeuille naar de nieuwe strategie eind 2025 zijn afgerond.

2. CO₂-reductie: Huisarts & Pensioen wil een positieve bijdrage leveren aan een verantwoorde en geleidelijke transitie naar een klimaatneutrale economie. Huisarts & Pensioen wil hierbij de broeikasgasreductiedoelen van de Europese Unie naar aanleiding van het zogenoemde Parijs-akkoord volgen. Dat behelst een transitie naar een beleggingsportefeuille die per saldo CO₂-neutraal is in 2050. Huisarts & Pensioen werkt toe naar het tussentijds doel van 50% CO₂-reductie in de beleggingsportefeuille ten opzichte van 2019 in 2030.

3. Uitsluiten:

- Tabak;
- Controversiële wapens;
- Wapens voor de consumentenmarkt;
- Steenkool;
- Teerzand;
- Schalie olie en -gas;
- Arctische olie en -gas;

- Ondernemingen die op structurele wijze gedragsprincipes schenden (VN Global Compact en OESO Richtlijnen;
- Landen die onderhevig zijn aan relevante VN sancties;
- Landen die zich niet houden aan minimale normen op het vlak van mensenrechten, arbeidsnormen en anti-corruptie; en
- Ondernemingen die voor meer dan 50% eigendom zijn van landen op de uitsluitingslijst.

In 2024 hebben we besloten om te stoppen met beleggen in de fossiele industrie, zoals olie- en gasbedrijven. Ondernemingen worden uitgesloten bij een blootstelling van meer dan 1% omzet uit de productie van olie en gas. We maken alleen een uitzondering voor ondernemingen die geloofwaardige stappen zetten in de energietransitie. Om in aanmerking te komen voor uitzondering moeten ondernemingen voldoen aan 1 van de 4 onderstaande criteria:

- Significante investeringen in de ontwikkeling van hernieuwbare energie;
- Op basis van de bedrijfsstrategie in lijn handelen met een opwarmingsscenario van 2 graden of minder;
- Op basis van de beleid en de verwachte uitstoot een geloofwaardige transitie doormaken in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs; of
- Gedegen voortgang in dialoog met Achmea IM.

Er wordt géén uitzondering gemaakt voor ondernemingen die omzet behalen uit onconventioneel gewonnen

fossiele brandstoffen. Deze ondernemingen worden altijd uitgesloten vanaf een omzet van meer dan 1% uit steenkool, teerzand, schalie olie en -gas, en Arctische olie en -gas. De implementatie van dit nieuwe beleid vindt geleidelijk plaats in de loop van 2025 zodat dit op een verantwoorde manier kan gebeuren.

4. Engagement: het aangaan van de dialoog met ondernemingen om een positieve gedragsverandering te realiseren. Dit doen we naar aanleiding van geconstateerde betrokkenheid bij controversieel gedrag (normatieve engagement) en op basis van thematische aandachtsgebieden (thematische engagement).

5. Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

6. Impact beleggen: beleggen met de intentie om naast een financieel rendement aan de hand van meetbare doelstellingen positieve impact op een of meerdere sociale en/of milieu-thema's te genereren. Dit doen we op dit moment met onze investeringen in het Zorgvastgoedfonds.

Reikwijdte MVB-beleid

Daar waar mogelijk past Huisarts & Pensioen haar verantwoord beleggen beleid toe op alle beleggingscategorieën. Welke instrumenten op welke beleggingscategorieën worden toegepast is aangegeven in onderstaande tabel.

TABEL 1.2.1

Beleggingscategorie	Uitsluitingen	ESG-integratie			Betrokken aandeelhouderschap		Impact
		Algemeen	Best-in-class	CO ₂ -reductie	Stemmen	Dialogoog	
Staatsobligaties	v				nvt	v	
Liquide zakelijke waarden							
Aandelen ontwikkelde markten	v	In ontwikkeling	v	In ontwikkeling	v	v	
Aandelen opkomende markten	v	In ontwikkeling	v	In ontwikkeling	v	v	
Aandelen smallcap	v	In ontwikkeling		In ontwikkeling	v	v	
Krediet							
Hoogwaardige bedrijfsobligaties	v		v	v	nvt	v	
Opkomende markten obligaties	v				nvt	v	
Hoogrentende obligaties	v			v	nvt	v	
Illiquide zakelijke waarden							
Infrastructuur	nvt	v		v	nvt	v	
Direct vastgoed	nvt	v		v	nvt	v	
Impact beleggen (zorgvastgoed)	nvt				nvt		v
Illiquide krediet							
Hypotheke	nvt			v	nvt	nvt	

Het MVB-beleid van Huisarts & Pensioen geldt voor beleggingen in discretionaire mandaten en voor een groot deel van de fondsen die worden beheerd door externe vermogensbeheerders. Wanneer gebruik wordt gemaakt van beleggingsfondsen van externe vermogensbeheerders is het niet altijd mogelijk om een eigen MVB-beleid toe te passen. Bij de selectie en monitoring van beleggingsfondsen wordt daarom goed gekeken naar de mate waarin het MVB-beleid van de uitvoerder overeenkomt met het MVB-beleid van Huisarts & Pensioen. Naast de uitvoering van het MVB-beleid van Huisarts & Pensioen door externe vermogensbeheerders zien we dat vermogensbeheerders strategieën hebben ontwikkeld voor ESG-integratie en ESG-criteria structureel meenemen in het beleggingsproces.

Infrastructuur

Het infrastructuur fonds waar Huisarts & Pensioen in belegt, investeert in bedrijven die zich bezig houden met klimaat, water en andere milieuthema's zoals duurzame energie, drinkwater/waterzuivering en duurzame warmtevoorziening. Continu worden bij de onderliggende investeringen nieuwe ESG-initiatieven uitgevoerd die gericht zijn op extra aandacht voor veiligheid en welzijn van medewerkers en klanten, energie efficiency, verbetering van goed bestuur en focus op meer diversiteit. De vermogensbeheerder van het fonds is een van de oprichters van de GRESB (Global Real Estate Sustainability Benchmark) Infrastructure Assessment. Daarmee kunnen

infrastructuurfondsen met elkaar vergeleken worden op ESG-prestaties.

Vastgoed

Ook voor het vastgoedfonds waarin Huisarts & Pensioen belegt is ESG een integraal onderdeel van het beleggingsproces en het selectieproces. Beleggingen worden alleen geselecteerd wanneer deze voldoen aan het strenge ESG-beleid van het fonds. Dit resulteert in bovengemiddelde GRESB-scores van het fonds. Daarnaast heeft de vermogensbeheerder in kaart gebracht hoe de vastgoedportefeuille is blootgesteld aan fysieke klimaatrisico's en aan transitierisico's die gepaard gaan met toenemende regelgeving voor het uitstoten van broeikasgassen.

Hypotheke

Tot slot wordt ook in de hypothekeportefeuille van Huisarts & Pensioen rekening gehouden met ESG-factoren. Voor de hypotheke die via de vermogensbeheerder worden aangeboden geldt dat de mogelijkheid om extra te lenen voor energiebesparende maatregelen. Ook wordt inzicht geboden in milieulabels en de CO₂-voetafdruk van de hypotheke portefeuille.

Uitbesteding uitvoering MVB-beleid

Huisarts & Pensioen heeft Achmea IM aangesteld als ESG-dienstverlener en heeft Achmea IM de opdracht gegeven om uitvoering te geven aan het MVB-beleid. Uit hoofde daarvan voert Achmea IM onder andere het ESG due

diligence beleid uit waartoe Huisarts & Pensioen zich heeft gecommitteerd in het kader van het IMVB Convenant Pensioenfondsen. Ook geeft Achmea IM namens Huisarts & Pensioen uitvoering aan de stem- en engagement activiteiten. Periodiek legt Achmea IM verantwoording af aan het pensioenfonds.

Communicatie en verantwoording

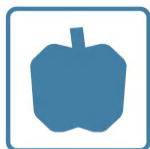
Transparantie is onafscheidelijk verbonden met een goed MVB-beleid. Huisarts & Pensioen rapporteert daarom tweemaal per jaar hoe zij invulling geeft aan het beleid via dit halfjaar verslag. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan actuele MVB-thema's op de website en in de nieuwsbrief Huisarts & Pensioen. Daarnaast staan op deze website onder meer de volgende documenten:

1. Het volledige MVB-beleid;
2. Het Stembeleid;
3. De stemrapportage middels het Vote Disclosure Systeem waar zichtbaar is hoe per aandeelhoudersvergadering is gestemd;
4. Rapportages over goed bestuur;
5. Uitsluitingslijsten voor landen en bedrijven; en
6. De volledige beleggingsportefeuille van het pensioenfonds.

2. Uitsluiten

Er zijn verschillende redenen waarom wij ervoor kiezen om niet te beleggen in bepaalde ondernemingen. Zo kan het pensioenfonds ervoor kiezen om niet te beleggen in ondernemingen die ongewenst gedrag vertonen of ondernemingen die bepaalde controversiële producten produceren. Wanneer een onderneming betrokken is bij een controversieel product, veelal een kernactiviteit van de onderneming, is een engagementbeleid niet reëel. Het is immers lastig de onderneming over te halen een ander product te produceren. In dat geval hanteert Huisarts & Pensioen op voorhand een uitsluitingsbeleid. Daarnaast kunnen ondernemingen die op structurele wijze met hun gedrag internationale normen bijvoorbeeld rondom mensenrechten, milieu, arbeidsnormen of corruptie schenden en bij achterblijvende engagementresultaten worden uitgesloten van het beleggingsuniversum. Hierbij vormen de principes van het Global Compact, de principes van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en UN Guiding Principles on Business & Human Rights de uitgangsbasis.

Het uitsluitingsbeleid van Huisarts & Pensioen richt zich op bedrijven uit die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, die wapens produceren ten behoeve van consumenten, de tabaksector, mijnbouwbedrijven die zich voornamelijk op (thermische) steenkool richten, teerzandolieproducenten, producenten van schalieolie en -gas, producenten van Arctische olie en -gas, en bedrijven die structureel en op grove wijze internationale verdragen schenden op het gebied van o.a. milieu, mensenrechten, arbeidsrechten en corruptie. Ook voor overheden en staatsbedrijven worden uitsluitingscriteria gehanteerd. De actuele uitsluitingslijsten voor [bedrijven](#) en [landen](#) zijn op onze website te vinden. In 2024 hebben we besloten om te stoppen met beleggen in de productie van fossiele brandstoffen, zoals olie- en gasbedrijven (zie inleiding). De implementatie van dit nieuwe beleid vindt geleidelijk plaats in de loop van 2025 zodat dit op een verantwoorde manier kan gebeuren.

2.1. Gezondheid

Tabak

Huisarts & Pensioen wil op geen enkele wijze betrokken zijn bij bedrijven die omzet genereren uit de productie, distributie of verkoop van tabak. Ook toeleveranciers van producenten van rookwaren en producenten van e-sigaretten worden uitgesloten.

Controversiële wapens

Voor Huisarts & Pensioen zijn wapens controversieel wanneer deze wapens onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. In de praktijk gaat het om de volgende typen wapens:

1. Biologische wapens;
2. Chemische wapens;

3. Antipersoonsmijnen;
4. Clustermunitie;
5. Nucleaire wapens;
6. Witte fosfor; en
7. Verarmd uranium.

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt Huisarts & Pensioen aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid. Daarnaast wordt gekeken of wapens een disproportionele impact hebben op de burgebevolking wanneer zij gebruikt worden.

Het onafhankelijke onderzoeksbureau ISS ESG stelt ieder halfjaar vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens. Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele belegbaar universum. Wanneer het onderzoeksbureau betrokkenheid vaststelt is dat reden tot uitsluiting.

Wapens ten behoeve van de consumentenmarkt

Uitsluiting van ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, handel of distributie van wapens ten behoeve van de consumentenmarkt. Bij directe betrokkenheid wordt een onderneming uitgesloten en wordt er niet gerelateerd aan

een bepaald percentage van de omzet. Onder wapens voor de consumentenmarkt wordt verstaan:

- Aanvalswapens
- Automatische vuurwapens
- Semiautomatische vuurwapens
- Enkelschotsvuurwapens, munitie of magazijnen met een hoge capaciteit

2.2. Klimaat

Kolen, teerzand, schalie olie en -gas, en Arctische olie en -gas

Bedrijven die zich bezig houden met de productie van fossiele brandstoffen die bij de extractie een disproportionele impact hebben op het milieu of brandstoffen die een disproportionele impact hebben op het klimaat worden uitgesloten. Er wordt niet belegd in bedrijven die meer dan 5% van hun omzet halen uit:

- Winning van thermische steenkool;¹
- Electriciteitsopwekking uit thermische steenkool;
- Winning van olie uit teerzanden;
- Winning van schalie olie en -gas; en
- Winning van Arctische olie en -gas.

In 2024 hebben we besloten om te stoppen met beleggen in de productie van fossiele brandstoffen, zoals olie- en gasbedrijven (zie inleiding). De implementatie van dit nieuwe beleid vindt geleidelijk plaats in de loop van 2025 zodat dit op een verantwoorde manier kan gebeuren.

2.3. Overig

Schenders van internationale normen

Naast producenten van controversiële wapens vindt Huisarts & Pensioen ook dat ondernemingen die op grove en structurele wijze internationaal breed gedragen normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie schenden, moeten worden uitgesloten

van het beleggingsuniversum. Hiervoor hanteert Huisarts & Pensioen een aantal belangrijke raamwerken als uitgangspunt, namelijk het UN Global Compact, de OESO-Richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de *UN Guiding Principles on Business & Human Rights*. De OESO-richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook de volgende thema's: consumentenbelangen, wetenschap en technologie, mededinging en belastingen. De *UN Guiding Principles* geven handvatten voor staten en ondernemingen hoe mensenrechtenschendingen in de praktijk te voorkomen, te adresseren en te mitigeren.

Vaststelling uitsluitingen

Bedrijven die structureel en op grove wijze de genoemde internationale verdragen schenden worden aangesproken op hun gedrag door onze engagement provider. Indien bedrijven hun beleid en handelen niet aanpassen zal dat bij grove structurele schendingen leiden tot uitsluiting.

Landen

Het uitsluiten van landen is met name relevant bij de beleggingen in staatsobligaties en infrastructuur. Huisarts & Pensioen sluit landen uit op basis van relevante sancties of embargo van de Verenigde Naties tegen de betrokken overheid. In de bijlage vindt u de actuele landenuitsluitingslijst.

VN Sancties worden relevant geacht als zij:

- a. in relatie staan met schending van door Nederland ondertekende internationale verdragen (of waaraan Nederland is gebonden op grond van haar lidmaatschap van internationale organisaties);
- b. gericht zijn tegen de regering van het land zelf of de huidige machthebbers;
- c. in relatie staan met schendingen van internationale verdragen of algemeen geaccepteerde normen van één of meerdere van de volgende categorieën:

- non-proliferatieverdrag tegen verspreiding van kernwapens
- mensenrechten schendingen
- misdrijven tegen de menselijkheid
- schending van de democratie
- wapen- en/of handelsembargo's

Ook worden landen uitgesloten wanneer zij zich niet aan minimale standaarden houden op basis van drie onafhankelijke indices:

- Freedom in the World Index van Freedom House (mensenrechten)
- Global Rights Index van ITUC (arbeidsrechten)
- Corruption Perception Index van Transparency International (corruptie)

¹ Inkomsten uit kolenhandel en -transport worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in het uitsluitingsbeleid.

Staatsbedrijven

Wanneer ondernemingen voor meer dan 50% eigendom zijn van een van de landen op de uitsluitingslijst komen deze ook op de uitsluitingslijst terecht.

3. ESG-integratie

Positieve selectie of best-in-class

Huisarts & Pensioen streeft ernaar om alleen nog te beleggen in bedrijven die laten zien dat ze maatschappelijk verantwoord ondernemen belangrijk vinden. Dit komt onder andere tot uiting in de ESG-score die bedrijven krijgen toegekend door een onafhankelijk onderzoeksbureau. ESG staat voor Environment (milieu), Social (sociaal beleid) en Governance (ondernemingsbestuur). Huisarts & Pensioen maakt hiervoor gebruik van de ESG-data van MSCI ESG.

Sinds september 2020 past Huisarts & Pensioen op de portefeuille aandelen ontwikkelde landen positieve selectie toe op basis van deze ESG-scores. Dit wordt ook wel een best-in-class beleid genoemd. Per sector en regio worden alleen de 30% best presterende bedrijven (op basis van marktkapitalisatie) in de portefeuille opgenomen. Huisarts & Pensioen belegt voor dit deel van de portefeuille dus ook in veel minder bedrijven dan voorheen.

In de tweede helft van 2021 is ook de portefeuille aandelen opkomende markten aangepast op basis van positieve selectie. Alleen de 60% meest duurzame beleggingen hebben we in portefeuille gehouden, de overige de 40% hebben we verkocht.

In de eerste helft van 2022 is de toepassing van positieve selectie ook in de bedrijfsobligatieportefeuille geïmplementeerd. Alleen de 30% meest duurzame beleggingen hebben we in portefeuille gehouden, de overige de 70% hebben we verkocht. Voor iedere beleggingscategorie onderzoeken we telkens wat er mogelijk is en hoe we op een verantwoorde manier een zo positief mogelijk resultaat kunnen behalen.

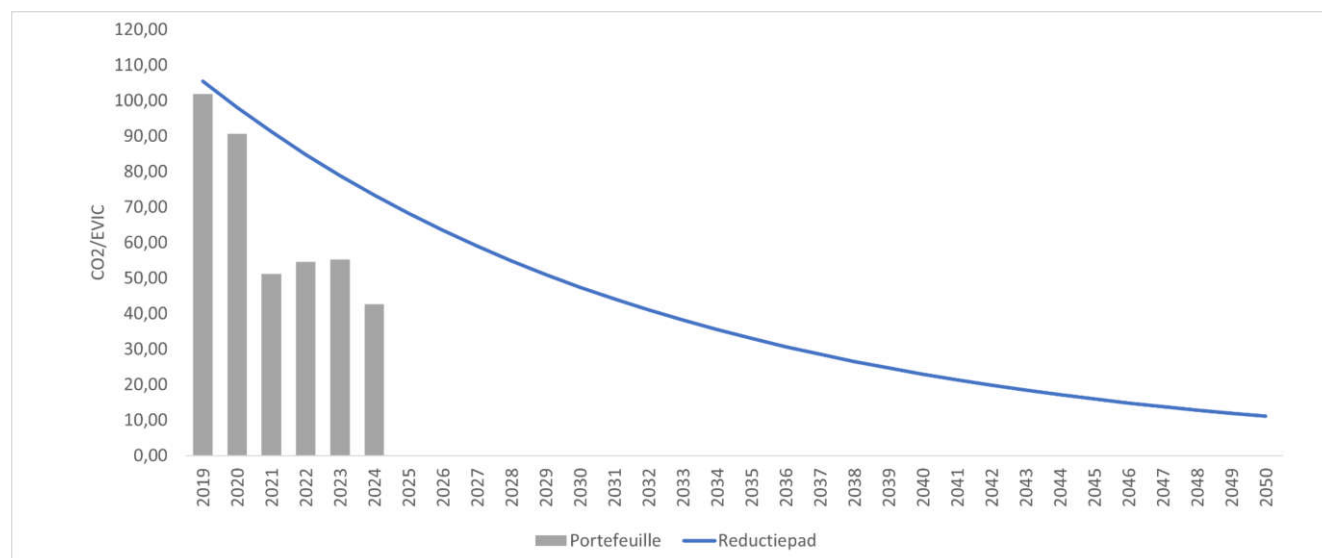
Door deze positieve selectie ontstaat een prikkel voor ondernemingen om zich in te spannen om maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Zo willen we bijdragen aan een goed leefklimaat en een duurzame wereld. Positieve selectie leidt niet tot meer beleggingskosten, wel tot beperkte meerkosten voor de dataleverancier. Een voorwaarde voor deze manier van inrichten van de portefeuille is dat het risico-rendementsprofiel op lange termijn vergelijkbaar moet zijn met traditionele beleggingen. Uit onderzoek blijkt ook dat deze manier van duurzaam beleggen niet ten koste hoeft te gaan van het rendement en dat het naar verwachting geen extra risico's met zich meebrengt. Net als bij haar overige beleggingen houdt Huisarts & Pensioen de ontwikkelingen van het rendement nauwlettend in de gaten.

Aan het eind van 2024 hebben we het eerste deel van onze aandelenportefeuille overgezet naar onze nieuwe aandelenstrategie. Binnen de nieuwe aandelenstrategie wordt vanuit een bredere blik naar het duurzaamheidsprofiel van een bedrijf gekeken. We willen investeren in bedrijven die ook op de lange termijn maatschappelijk relevant blijven. We kijken dan onder andere naar het duurzaamheidsprofiel van de bedrijfsprocessen en de impact op de maatschappij van de verkochte producten en diensten. Naar verwachting zal de oversgang van onze gehele aandelenportefeuille naar de nieuwe strategie eind 2025 zijn afgerond.

CO₂-reductie

ESG-integratie is ook het meten van de CO₂-voetafdruk en het sturen op reductie door middel van reductiedoelstellingen. Het CO₂-reductiepad (blauwe lijn) dat Huisarts & Pensioen wil bewandelen ziet er als volgt uit:

FIGUUR 3.2

Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- 7% jaarlijkse reductie van de broeikasgasintensiteit in lijn met EU Klimaatbenchmark methodiek
- Gehanteerde metriek: CO₂/EVIC (Enterprise Value Including Cash)
- Referentiejaar: ultimo 2019
- Referentiepunt: Marktbenchmark
- Jaarlijks zakkend plafond met ruimte voor tussentijdse afwijking
- Tijdige evaluatie en herijking van de gekozen aanpak in verband met data ontwikkelingen en impact op de portefeuille

In bovenstaande grafiek is de gemiddelde voetafdruk van onze beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties afgezet tegen het reductiepad dat we willen bewandelen. Per ultimo 2024 zaten wij met onze portefeuille ruim onder dat pad.

4. Engagement

Het streven van een onderneming naar winstmaximalisatie kan op gespannen voet staan met internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, zoals het 'UN Global Compact', de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen of de 'UN Guiding Principles on Business and Human Rights'. Wanneer ondernemingen deze richtlijnen systematisch schenden, wordt gedrag onverantwoord. Daarmee ontstaat er een risico voor de continuïteit van de onderneming en houdbaarheid van winstrealisatie op de langetermijn. Daarom is het in het voordeel van de onderneming en haar belanghebbenden dat richtlijnen voor verantwoord ondernemen worden gerespecteerd. Om die reden gaat Achmea IM namens Huisarts & Pensioen in dialoog met deze ondernemingen. Inzet: het duidelijk stellen van kaders, het ontwikkelen van kennis en het definiëren van 'good practices'. Zo draagt Huisarts & Pensioen bij aan het bewaken van het juiste evenwicht, aan langetermijnwaardecreatie en beschermt het haar belangen en die van haar deelnemers.

4.1. Huisarts & Pensioen en de dialoog

Engagement is het aangaan van een dialoog met ondernemingen. Met het aangaan van de dialoog willen we het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren, langetermijnwaardecreatie stimuleren en aandeelhouderswaarde vergroten. We voeren de dialoog op meerdere vlakken:

1. We spreken ondernemingen aan die internationaal breed gedragen normen en principes over mensenrechten, arbeidsnormen, milieu of anticorruptie schenden. Dit noemen we **Normatief engagement**.
2. We spreken ondernemingen in specifieke sectoren of ketens aan ter bevordering van een algemene standaard. Dit noemen we **Thematisch engagement**.
3. We spreken met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen over Ecologische, Sociale en Governance (ESG)kwesties. Dit doen we veelal in collectief verband. Dit noemen we **ESG Nederland engagement**.
4. We spreken ondernemingen in collectief verband, wanneer de situatie erom vraagt en het onderwerp past binnen de speerpunthema's van Huisarts & Pensioen. Dit noemen we **Collectief engagement**.

Verschillen in focus en doelstelling

De verschillende typen engagement hebben elk een andere focus en doelstelling. Voor elk van de vormen geldt dat het een zaak van een lange adem is. Anders dan bij uitsluiting, als

pensioenfondsen of beleggingsfondsen op voorhand niet beleggen in ondernemingen, geldt voor engagement dat er wel belegd wordt in ondernemingen die ter discussie staan, maar we als aandeelhouder het management actief aansporen om het beleid of de activiteiten te verbeteren.

Het **Normatieve engagement** heeft als doel structurele schendingen van 'UN Global Compact' principes, OESO-richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of 'UN Guiding Principles on Business and Human Rights' te stoppen en te voorkomen. Structurele schendingen van deze normen vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden. Activiteiten die mogelijk leiden tot een schending van de principes staan veelal in de belangstelling van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en de media. In de praktijk leiden deze schendingen vaak tot rechtszaken, die boetes of schadeclaims voor de ondernemingen tot gevolg kunnen hebben. Dit zijn directe negatieve financiële effecten, die de belangen van aandeelhouders schaden. Normatief engagement voeren we uit in samenwerking met ISS ESG.

Om tot een selectie van de ondernemingen te komen die vallen binnen het Normatief engagementprogramma wordt een due diligenceproces uitgevoerd. Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op het schenden van één of meerdere principes van de 'UN Global Compact', OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen of 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights' door het onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een schending wordt een dialoog gestart om escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde schending wordt de dialoog met deze bedrijven gestart met als doel deze op te heffen en nieuwe schendingen

te voorkomen. Daarbij zal ook herstel van de situatie en mogelijke schadevergoedingen voor bijvoorbeeld de lokale bevolking ter sprake komen.

Het **Thematische engagement** heeft een andere doelgroep dan Normatief engagement. Hierin staan niet de bedrijven centraal die normen schenden, maar juist bedrijven die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties verder kunnen verbeteren. De thema's worden gekozen in samenspraak met klanten van Achmea IM. Bij de keuze spelen de volgende overwegingen een rol:

- Materialiteit van het thema;
- Sociale of ecologische relevantie van het thema;
- Omvang van de onderneming in de beleggingsportefeuilles (zowel aandelen als bedrijfsobligaties);
- Succes kans van de dialoog.

De uitvoering van het Thematische engagement wordt gedaan door het Team MVB van Achmea IM.

In het **ESG Nederland engagement** is Achmea IM namens Huisarts & Pensioen in gesprek met belangrijke Nederlandse ondernemingen. Dit valt veelal samen met het aandeelhoudervergaderingseizoen. Deze dialogen vinden veelal plaats in samenwerking met andere Nederlandse institutionele beleggers en Eumedion, het Nederlandse Corporate Governance Platform voor institutionele beleggers. Het gezamenlijke doel is het beïnvloeden van governance- en duurzaamheidsthema's, veelal ingegeven door de actualiteit van de aandeelhoudervergadering. Te denken valt aan beloningsbeleid, benoeming van bestuurders, fusies & overnames en sociaal- en milieubeleid.

Binnen **Collectief engagement** trekt Huisarts & Pensioen samen op met andere institutionele beleggers waar het effectief is en past binnen onze kernthema's. Ook steunen we publiekelijk initiatieven indien dit de belangen van ons en onze deelnemers goed vertegenwoordigt.

Escalatiestrategie

Huisarts & Pensioen hanteert een escalatiestrategie als de dialogen met ondernemingen uit de engagementprogramma's onvoldoende voortgang boeken. Als eerste wordt gekeken of de dialoog geïntensiveerd kan worden met andere (hogergeplaatste) afgevaardigden of door het versturen (al dan niet met andere beleggers) van een urgentiebrief aan het bestuur. Mocht dit geen effect hebben dan kan Huisarts & Pensioen haar aandeelhoudersrechten inzetten, zoals:

- Tegenstemmen op bepaalde agendapunten bij onvoldoende openheid en voortgang bij het engagement. Zo kan tegen het remuneratiebeleid worden gestemd als ESG onderbelicht is of tegen benoemingen worden gestemd als de ESG-kennis bij het bestuur onder de maat is. De onderneming kan over de voorgenomen steminstructie actief worden geïnformeerd om ons standpunt kracht bij te zetten;
- Vragen stellen op de aandeelhoudersvergaderingen;
- Het plaatsen van resoluties op de agenda van de aandeelhoudersvergadering.

De inzet van aandeelhoudersrechten bij ondernemingen waarmee de dialoog stagneert gebeurt op een case-by-case basis. Hierbij wordt meegewogen of het opportuun en effectief is. Aandeelhoudersrechten worden alleen ingezet als deze een duidelijke link hebben met en bijdragen aan de thema's en prioriteiten van Huisarts & Pensioen. Wanneer er wordt tegengestemd op een van de relevante agendapunten wordt de reden vastgelegd. Dit is terug te vinden op de website van Huisarts & Pensioen.

Wanneer er na verloop van tijd en na meerdere escalatiestappen onvoldoende resultaat is, wordt uitsluiting een reële optie.

Vermeldenswaardige ontwikkelingen binnen de engagementthema's worden op de komende pagina's toegelicht. Voor ieder thema is inzichtelijk gemaakt welke ondernemingen zijn opgenomen in het engagementprogramma.

4.2. Managementsamenvatting

In de tweede helft van 2024 zagen we de verschillen qua duurzaamheidsambities tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten groeien. Door de nieuwe Europese duurzaamheidsregelgeving steken Europese ondernemingen veel energie in hun duurzaamheidsverslaglegging. Interessant is dat de wetgeving ook geldt voor ondernemingen die een groot deel van hun omzet in de Europese Unie realiseren. Zo heeft deze Europese wetgeving ook impact op bijvoorbeeld ondernemingen uit de Verenigde Staten. Maar we zien ook dat veel ondernemingen in de Verenigde Staten pas op de plaats maken en afwachten wat het presidentschap van Trump voor de duurzaamheidsambities zal betekenen. Zo vertelde een onderneming dat ze intern weliswaar veel tijd steken in hun duurzaamheidsambities, maar dat ze hier bewust slechts minimaal publiek bekendheid aan geven, om kritiek daarop te voorkomen.

In de 2e helft van afgelopen jaar sluiten we 3 engagementprogramma's af. Het gaat om de programma's Arbeidsomstandigheden, Klimaatadaptatie en water en Klimaat en transport. Elk van deze thema's wordt in dit rapport geëvalueerd.

In het thema arbeidsomstandigheden hebben de meeste ondernemingen flinke stappen gezet in het ontwikkelen en uitvoeren van concrete risico-analyses, de zogenaamde 'due-diligence' in de productieketens. Ook kwam er meer aandacht voor eerlijke lonen in de keten. Bij het thema klimaat en transport committeerden meerdere transportbedrijven zich aan netto-nul uitstoot voor 2050 en 'science-based targets' in lijn met een 2 of 1,5 graden pad, ondanks de technologische uitdagingen en hoge investeringen en die nodig zijn om deze doelen te realiseren. Tijdens de dialogen over klimaatadaptatie en water was er een sterke focus op het verbeteren van waterhergebruik en -efficiëntie, gekoppeld aan investeringen in technologieën en infrastructuur. Ondernemingen worden zich steeds meer bewust van het belang van verantwoord waterbeheer en zetten stappen om hun impact op het gebied van water te minimaliseren.

Ter vervanging van de afgesloten thema's starten we nieuwe programma's in de 1^e helft van 2025. Rond het thema mensenrechten en arbeidsnormen starten we een nieuw thema over 'just transition'. Centraal staat hier de zorg van ondernemingen voor kwetsbare groepen die getroffen worden door de klimaat- of energietransitie. Ook starten we een nieuw thema over de waterrisico's bij ondernemingen in de portefeuille. Hiervoor hebben we september in samenwerking met Deltares, WWF, SCOR en NN Group een rapport over waterrisico's bij beleggingen gepubliceerd¹. In dit rapport wordt uiteengezet hoe beleggers waterrisico's beter in kaart kunnen brengen en hoe dit vertaald kan worden naar engagementdoelstellingen. We gebruiken de resultaten uit dit onderzoek als een inhoudelijk fundament voor dit nieuwe engagementthema over water.

Ter voorbereiding op de aandeelhoudersvergaderingen van 2025 hebben we met een investeerder uit de Verenigd Staten een resolutie ingediend voor de aandeelhoudersvergadering van Coca-Cola. De resolutie betreft het gebruik van zoetstoffen en de gerelateerde gezondheidseffecten daarvan. Coca-Cola heeft grote invloed op voedingspatronen wereldwijd en doet nog te weinig om de producten minder ongezond te maken. Daarom staat ze op de escalatielijst en dienen we nu een resolutie in. Ook dienden we een resolutie in bij Amazon over vakbondsvrijheid. De onderneming wordt al jaren bekritiseerd vanwege het beperken van vakbondsrechten in onder andere Duitsland en de Verenigde Staten. Voor beide resoluties is het nog afwachten wat het nieuwe presidentschap zal betekenen voor het toelaten van ESG-onderwerpen op de aandeelhoudersvergaderingen die in de 1e helft van 2025 zullen plaatsvinden.

Kortom, we zetten onze activiteiten op gebied van actief aandeelhouderschap onvermoeibaar voort, in een uitdagende internationale context. Daarbij zijn we ons bewust dat de risico's voor de financiële sector, rond klimaat, verlies van biodiversiteit en het respecteren van mensenrechten mogelijk politiek minder aandacht krijgen, maar daarmee voor de financiële sector niet minder urgent zijn.

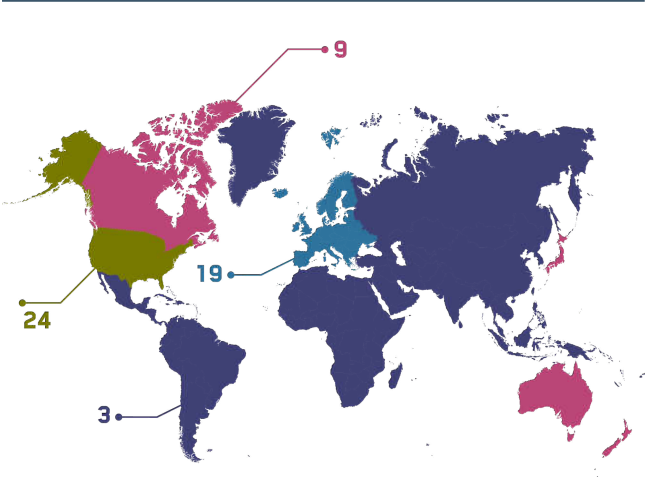
4.2.1. Overzicht thematisch engagementprogramma

Het thematische engagementprogramma van Huisarts & Pensioen is gericht op het verhogen van sociale, milieu- en governancestandaarden in sectoren, ketens of bij ondernemingen, die deel uitmaken van het beleggingsuniversum. Het engagementprogramma sluit aan bij de speerpunten en MVB-strategie van Huisarts & Pensioen. We doen gedegen onderzoek om ondernemingen te selecteren waarmee de dialoog het meest kansrijk is.

In de 2e helft van 2024 bestaat het thematische engagementprogramma uit 10 thema's, die zich in verschillende fases bevinden. In deze thema's zijn 55 ondernemingen opgenomen. In de onderstaande tabel is de opbouw van het programma weergegeven. In de thematische sub-hoofdstukken wordt voor elk thema nader ingegaan op de doelstellingen, gesprekken en uitkomsten.

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). De wereldkaart geeft de regionale verdeling weer van ondernemingen in het thematische engagementprogramma.

FIGUUR 4.2.1.1 REGIOVERDELING

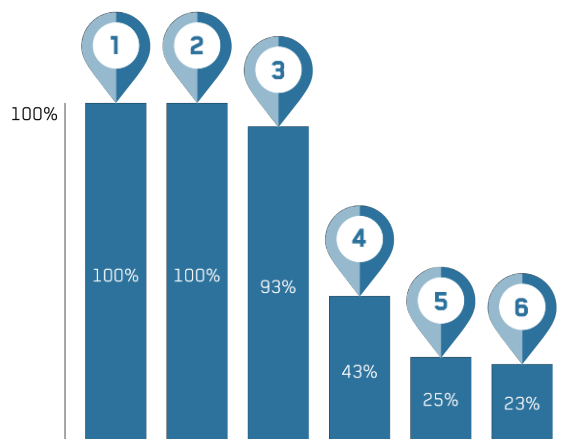
TABEL 4.2.1.1 ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema	Speerpunt	Gestart	Sectoren/ketens
Access to Healthcare		H1 2023	Farmaceutische sector
Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen		H2 2022	Supermarktketens en producenten van huishoudelijke en persoonlijke producten
Arbeidsomstandigheden		H1 2022	Landbouw en voedingsmiddelenketen
Goede Voeding		H1 2024	Restaurants/supermarkten/producten voeding en dranken
Kleding en circulariteit		H1 2023	Textiel, kleding, luxe goederen en retail
Klimaatadaptatie en water		H1 2022	Metalen en mijnbouw- en halfgeleiderindustrie
Klimaat en Transport 2		H1 2022	Logistieke sector
Mensenrechten & Governance		H2 2022	Grondstoffensector, ICT- sector en de elektronische goederen sector
Nature Action		H1 2024	Nature Action 100 benchmark
Reductie CO ₂ -uitstoot		H2 2022	Koolstofintensieve sectoren

Voortgang wordt gerapporteerd aan de hand van mijlpalen. Deze worden nader toegelicht in de bijlage: Thematisch dialoog.

De voortgang van het thematisch engagementprogramma is als volgt:

FIGUUR 4.2.1.2 MIJLPAALVERDELING

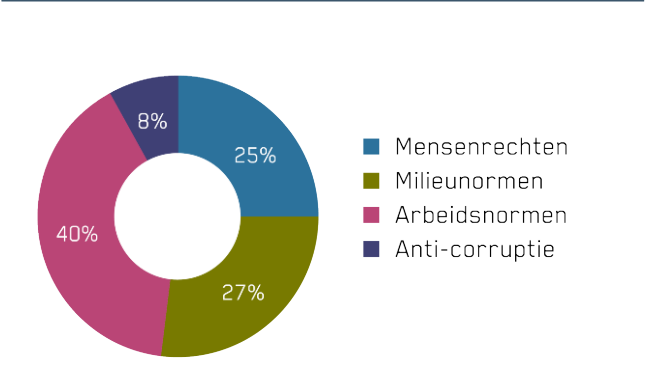
1. Analyse van het bedrijf
2. Het initiëren van de dialoog
3. Het voeren van de dialoog
4. De toezegging van de onderneming
5. Het aanpassen van het beleid en proces
6. Het afronden van de dialoog

Vanwege de korte looptijd van een aantal relatief nieuwe engagementthema's hebben veel ondernemingen mijlpaal 4 en de daaropvolgende mijlpalen nog niet behaald. Toezeggingen met betrekking tot beleidsaanpassingen en de implementatie daarvan verwachten we in de tweede helft van het engagementtraject.

4.2.2. Overzicht normatief engagementprogramma

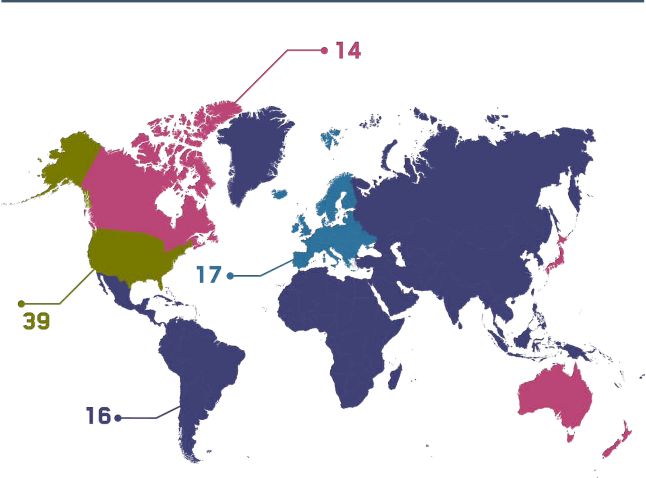
Huisarts & Pensioen vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen, die internationaal breed gedragen normen schenden. We noemen dit Normatief engagement. Per 15 december 2024 maken 86 ondernemingen deel uit van het normatieve engagementprogramma. Met deze ondernemingen spreken we over één of meerdere normschendingen. Het aantal schendingen waarover we spreken kan daarom afwijken van het aantal ondernemingen in het normatieve engagementprogramma. In totaal lopen er 111 dialogen. In het afgelopen halfjaar is met 16 ondernemingen een nieuwe dialoog (opnieuw) gestart. De ringdiagram toont hoe het programma is opgebouwd.

FIGUUR 4.2.2.1 NORMSCHENDING

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). De wereldkaart geeft de regionale verdeling weer van ondernemingen in het normatief engagementprogramma.

FIGUUR 4.2.2.2 ONDERNEMINGEN NAAR REGIO

Voortgang lopende dialogen

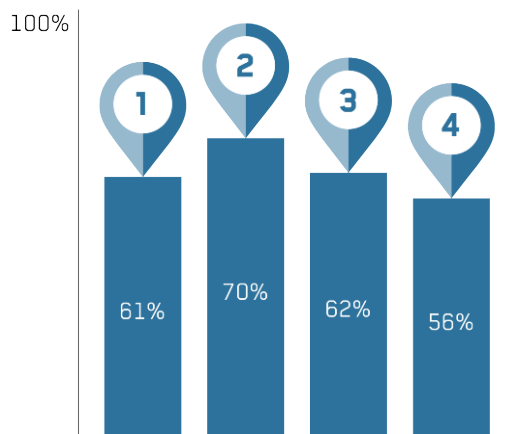
Voor normatieve dialogen onderscheiden we vier mijlpalen, zoals weergegeven in de onderstaande tabel. De voortgang per mijlpaal wordt vervolgens in iedere dialoog getoetst aan de hand van vier indicatoren: (1) er zijn geen maatregelen genomen, (2) er zijn maatregelen geïnitieerd, (3) er is een toezegging gedaan en (4) een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd.

TABEL 4.2.2.1 MIJLPALEN

Mijlpalen	
1	Het delen van relevante informatie
2	Implementatie van Beleid
3	Herstel en Verhaal
4	Opheffen en/of Voorkomen

De statistieken over de voortgang hebben betrekking op het volledige normatieve engagementprogramma. De voortgang van het normatief engagementprogramma is als volgt:

FIGUUR 4.2.2.3 MIJLPAALVERDELING²

1. Het delen van relevante informatie
2. Implementatie van Beleid
3. Herstel en Verhaal
4. Opheffen en/ of Voorkomen

TABEL 4.2.2.2 AFGESLOTEN DIALOGEN

Onderneming	Normschending
Alibaba Group Holding Limited	Anti-corruptie
Electricite de France SA	Anti-corruptie
Experian Plc	Mensenrechten
Meituan	Anti-corruptie
Tokyo Gas Co., Ltd.	Milieu

Afgesloten en geëscaleerde dialogen

Over de gehele looptijd van het normatief engagementprogramma zijn 73 dialogen succesvol afgesloten. Dat betekent dat de ondernemingen niet langer betrokken zijn bij de vermeende schending. Met 11 ondernemingen is gedurende de gehele looptijd van het normatief engagementprogramma de dialoog voortijdig afgesloten, vanwege gebrek aan reactie en/of samenwerking.

In de rapportageperiode zijn de in de onderstaande tabel genoemde 5 dialogen (succesvol) afgesloten. In 2 dialogen werden één of meerdere escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) toegepast. Dit wordt besproken in het [Escalatieoverzicht](#).

² De staven in de diagram weergeven het percentage dialogen waarin stappen zijn gezet (indicator 2, 3 en 4) op de mijlpalen. Wanneer een mijlpaal niet relevant is voor een dialoog, is de dialoog buiten beschouwing gehouden.

4.3. Thematisch: Klimaat en Transport

Het in 2022 gepubliceerde IPCC-rapport laat zien dat de transportsector momenteel voor ruim 23 procent bijdraagt aan de mondiale totale CO₂-uitstoot³. Als gevolg van globalisering en de toenemende wereldhandel neemt de transportsector sterk in omvang toe. Hoewel de uitstoot van de transportsector in 2020 met zo'n 10 procent daalde als gevolg van de COVID-19 pandemie, is de uitstoot inmiddels weer terug op het oude niveau. De transportsector is grotendeels buiten het Klimaatakkoord van Parijs gebleven, maar dient dus wel een belangrijke bijdrage te leveren aan de noodzakelijke wereldwijde CO₂-reductie. Daarom is het zowel vanuit financieel als maatschappelijk perspectief relevant om dit thema uit te voeren. We richten ons hierbij onder andere op spoorwegbedrijven. De te behalen winst in termen van CO₂-reductie en energie-efficiëntie schatten wij in als hoog. Voor spoorwegbedrijven is hier veel winst te behalen omdat een groot deel van deze ondernemingen nog erg afhankelijk is van diesel. Het engagement met deze industrie heeft meerdere invalshoeken, waaronder: het verlagen van fossiel brandstofverbruik en het verhogen van het gebruik van alternatieve brandstofbronnen (zoals biobrandstof op de korte termijn en waterstof op de langetermijn), het verbeteren van voertuigtechnologie (zoals slimme start-stop systemen en batterijtechnologie voor locomotieven), maar ook andere efficiëntiemaatregelen (zoals slimme routeplanning).

4.3.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 4.3.1.1 DOELSTELLINGEN KLIMAAT EN TRANSPORT

Doelstelling	Toelichting	Indicatoren
Governance	De onderneming heeft het onderwerp Klimaat op gedegen wijze bij het bestuur belegd.	• Verantwoordelijkheid klimaatbeleid op bestuursniveau • Beloningsbeleid voor bestuurders gekoppeld aan klimaatdoelstellingen
Beleid	Transportbedrijven nemen klimaatverandering en reductie van CO ₂ -uitstoot in het bijzonder op in hun beleid.	• Scope 1, 2 en 3 reductiedoelstellingen • Science Based Targets • Net Zero doelstelling • Onderscheid tussen emissiereductie en 'removal' in strategie en doelstellingen • Lobbybeleid in lijn met eigen klimaatambities • Integratie brandstofefficiëntie en diesel alternatieven in de strategie, planning, activiteiten en investeringsbeslissingen • Roadmap voor transitie vloot • Integratie klimaatscenario-analyse in strategie
Innovatie	Transportbedrijven besteden specifieke aandacht aan brandstofefficiëntie en elektrificering.	• Maatregelen om route-efficiëntie te verbeteren • Planning voor het moderniseren van bestaande locomotieven
'Best practices'	Transportbedrijven geven aan de hand van 'best practices' inzicht in de mogelijkheden tot het reduceren van het gebruik van fossiele brandstoffen en het stimuleren van hernieuwbare energiebronnen.	• Samenwerking op gebied van ontwikkeling waterstoftechniek • Samenwerking op gebied van ontwikkeling batterijtechniek • Engagement met klanten
Transparantie	Transportbedrijven verbeteren transparantie en verslaglegging over CO ₂ -uitstoot.	• Relevante emissiedata (scope 1, 2 en 3) • Rapportage brandstofverbruik per activiteit en transportmiddel • CDP climate score >B • TCFD aligned rapporteren

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 7: Betaalbare en duurzame energie (7.2 en 7.3)

- SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur (9.4)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2)

³ <https://www.iea.org/topics/transport>

Voortgang en conclusie thema

Canadian National Railway Company

Eind 2024 spraken we voor de laatste keer met Canadian National ter afsluiting van de engagementdialoog. Voor de overstap naar schonere brandstoffen, hebben spoorwegmaatschappijen toestemming nodig van de producenten van locomotieven. Begin 2024 kregen Noord-Amerikaanse spoorwegmaatschappijen toestemming om een hogere mix hernieuwbare- en biodiesel te gebruiken, wat de komende tijd naar verwachting tot een aanzienlijke reductie van de emissies van de onderneming zal leiden. Daarnaast wacht Canadian National op oplevering van elektrische locomotieven vanuit leveranciers. De onderneming verwacht de eerste elektrische locomotief in 2026 in gebruik te kunnen nemen. Daarnaast kocht de onderneming begin 2024 een kleine hybride locomotief en is er een pilot voor een grotere hybride locomotief gestart. Canadian National had zich eerder aan een emissiereductiepad in lijn met een 1,5 graden wereld en een netto-nul-uitstoot doelstelling voor 2050 gecommitteerd. In juli 2024 werden beide doelstelling door het Science Based Targets initiative (SBTi) gevalideerd.

Firstgroup PLC

Wij sloten de dialoog met Firstgroup PLC in de eerste helft van 2024 af. Hoewel Firstgroup zich niet wil toeleggen op 'net zero' vanwege haar afhankelijkheid van de elektrificatie van het spoornetwerk door de Britse overheid (Network Rail), kondigde het wel een Transitieplan aan, waarin het de verschillende emissiereductiemaatregelen verder zal uitwerken. Eerder, eind 2023, committeerde de onderneming zich al aan science-based targets in lijn met een 1.5 graden scenario. Daarbij stelde Firstgroup ook het doel dat 75 procent van haar leveranciers SBTi gevalideerd is in 2028. De onderneming voert engagement met haar leveranciers om dit doel te bereiken.

Fukuyama Transporting Co Ltd

De dialoog met het Japanse transportbedrijf Fukuyama Transporting is ondanks verschillende contactpogingen, waaronder een escalatiebrief aan het bestuur van de onderneming, nooit op gang gekomen. Daarom stemden wij eerder tegen de herbenoeming van een relevante bestuurder. De dialoog is zonder succes afgesloten.

Norfolk Southern Corporation

Eind 2024 spraken we voor de laatste keer met Norfolk Southern ter afsluiting van de engagementdialoog. In het gesprek werd ingegaan op de rol van hybride locomotieven in de langetermijnstrategie van de onderneming. Hierbij noemde Norfolk Southern de samenwerking met locomotiefbouwer Alstom als een eerste stap naar het ontwikkelen en implementeren van hybride motoren in zowel nieuwe als bestaande locomotieven. Op de vraag of de verandering van de federale regering impact heeft op de financiering van de energietransitie in de Amerikaanse spoorwegsector, vertelde de onderneming dat ze niet veel nadeel zullen ondervinden, omdat

luchtvervuiling voor de Trump regering een prioriteit zal zijn, hoewel emissiereductie minder vanuit het perspectief van klimaatverandering zal worden benaderd. Al hebben we geen concrete toezeggingen of beleidswijzigingen in lijn met onze engagementverwachtingen verwelkomd, heeft Norfolk Southern voortgang laten zien binnen het Climate Transition Plan dat het in 2023 publiceerde. Bovendien committeerde de onderneming zich al voor aanvang van onze dialoog aan het stellen van een 'science-based target' in lijn met een 2 graden wereld. Norfolk Southern heeft echter niet voldaan aan onze engagementverwachting om zich te verbinden aan netto-nul-uitstoot voor 2050 of een 'science-based target' in lijn met een 1,5 graden wereld.

Uber Technologies, Inc.

Hoewel wij in 2023 schriftelijk reactie op onze vragen hebben gehad van Uber, kwam de dialoog verder niet op gang. De onderneming verwees in haar schriftelijke reacties naar haar klimaatbeleid maar stond verder niet open voor een gesprek. De dialoog is daarom zonder succes afgesloten.

Union Pacific Corporation

De dialoog met Union Pacific is succesvol afgesloten, nadat de onderneming een aantal belangrijke beleidswijzigingen heeft doorgevoerd. Union Pacific heeft zich in 2023 aan extern gevalideerde emissiedoelstelling in lijn met een 1,5 graden wereld gecommitteerd. Daarnaast heeft de onderneming de doelstelling voor netto-nul uitstoot voor 2050 vastgesteld. Union Pacific richt zich voor emissiereducties voornamelijk op efficiëntie in biobrandstoffen. Om dat te bereiken worden er 600 locomotieven gemoderniseerd. Union Pacific is ook bezig met het identificeren van uitdagingen op het gebied van infrastructuur voor de lange termijn, met name op het gebied van klimaatrisico's. De onderneming heeft ook uitgebreid gerapporteerd over haar klimaat gerelateerde lobbyactiviteiten, en de verantwoording hiervoor.

Werner Enterprises Inc

Eind 2024 spraken we voor de laatste keer met Werner Enterprises ter afsluiting van de engagementdialoog. De klimaatstrategie van het transportbedrijf is minder ver ontwikkeld dan die van de andere ondernemingen waar wij engagement mee voerden binnen dit thema. Hierbij moet worden opgemerkt dat Werner Enterprises relatief klein is in vergelijking met deze sectorgenoten. De onderneming had tot voor kort nog geen stappen gezet op het in kaart brengen van, en rapporteren over scope 2 emissies. In haar duurzaamheidsrapport van 2024 kondigde Werner echter aan in 2025 haar scope 2 emissiedata te rapporteren. Hiermee voldoet de onderneming aan onze engagementverwachting op dit onderwerp. Op andere onderwerpen, waaronder 'science-based targets' en klimaatscenario planning, deed Werner Enterprises, ondanks ons aandringen, nog geen toezeggingen. Hoewel haar formele klimaatstrategie achterblijft, laat de onderneming door tests met onder andere batterij- en waterstof technologie zien zich voor te bereiden op de energietransitie.

4.3.2. Voortgang thema

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.3.2.1 MIJLPALEN KLIMAAT EN TRANSPORT 2

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Canadian National Railway Company	Canada	Spoortransport	4,95						
2 Firstgroup PLC	Verenigd Koninkrijk	Passagiersvervoer	8,22						
3 Fukuyama Transporting Co Ltd	Japan	Wegtransport	6,04						
4 Norfolk Southern Corporation	Verenigde Staten	Spoortransport	5,73						
5 Uber Technologies, Inc.	Verenigde Staten	Passagiersvervoer	6,07						
6 Union Pacific Corporation	Verenigde Staten	Spoortransport	5,44						
7 Werner Enterprises Inc	United States	Spoortransport	5,70						

¹ De MSCI Low Carbon Transition Score meet de mate van afstemming van een onderneming met de 'Low Carbon Transition'. Ondernemingen met een hogere Lage score zijn meer in lijn met de 'Low Carbon Transition' in vergelijking met ondernemingen met lagere scores. (Score: 0-10)

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald ¹
							Impact doelstelling niet behaald ²
							Dialoog onsuccesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.3.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Union Pacific	Beleid: Transportbedrijven nemen klimaatverandering en reductie van CO ₂ -uitstoot in het bijzonder op in hun beleid.	In 2024 committeerde Union Pacific aan een extern gevalideerde scope 1 en 2 emissiedoelstelling in lijn met een 1,5 graden scenario.
Werner	Transparantie: Transportbedrijven verbeteren transparantie en verslaglegging over CO ₂ -uitstoot.	In het CSR-rapport van 2024 kondigde Werner aan in 2025 haar scope 2 emissiedata te rapporteren.
Canadian National Railway	Beleid: Transportbedrijven nemen klimaatverandering en reductie van CO ₂ -uitstoot in het bijzonder op in hun beleid.	In 2024 werden de emissiedoelstellingen van Canadian National Railway voor 2030 (2 graden scenario) en 2050 (1,5 graden scenario) extern gevalideerd.

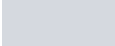
4.3.3. Eindbeoordeling

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.3.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.3.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	86%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	57%	nee

Evaluatie

- Alle transportbedrijven benadrukken de technologische uitdagingen en hoge investeringen en die nodig zijn om voor 2050 netto-nul uitstoot te realiseren. Dit heeft voornamelijk te maken met de elektrificatie van locomotieven en de ontwikkeling van hybride en waterstoftechnologieën. Desondanks hebben meerdere ondernemingen zich gedurende de looptijd van de dialoog gecommitteerd aan een netto-nul uitstoot voor 2050 doelstelling en extern gevalideerde tussentijdse doelstellingen. Andere ondernemingen zijn, ondanks ons aandringen, terughoudend met zich committeren aan langetermijn-doelstellingen.
- Veel transportbedrijven geven aan afhankelijk te zijn van de producenten van kapitaalgoederen en overheden voor de transitie van hun vloot en infrastructuur. In markten waar veel samenwerking is tussen transportbedrijven onderling en tussen transportbedrijven, producenten en de overheid, zien we veel vooruitgang. Dit is bijvoorbeeld het geval bij Noord-Amerikaanse 'Class I' spoorwegbedrijven, die inmiddels allemaal 'science-based targets' hebben gesteld en samenwerken op het gebied van batterij- en waterstoftechnologie. Dit onderstreept het belang van sectorbreed engagement en engagement met overheden.
- Voor de overstap naar schonere brandstoffen zoals biodiesel en hernieuwbare diesel, hebben transportbedrijven toestemming nodig van de producenten van locomotieven en vrachtwagens. Begin 2024 gaven Noord-Amerikaanse producenten van locomotieven toestemming voor een hogere mix van hernieuwbare- en biodiesel, wat de weg vrijmaakt voor spoorwegbedrijven om op korte termijn hun emissies sterk te reduceren.

4.4. Thematisch: Klimaatadaptatie en Water

Water is de basis voor al het leven en daarnaast ook een belangrijke grondstof voor vele productieprocessen. Mede door een stijging van de temperatuur en een verandering in neerslagpatronen als gevolg van het veranderende klimaat, is de beschikbaarheid van water niet meer vanzelfsprekend. Wereldwijd worden jaarlijks 55 miljoen mensen getroffen door droogte⁴. Naast waterschaarste zorgt ook een overvloed aan water voor problemen in de vorm van overstromingen en is vervuiling van water een belangrijke oorzaak voor sterftegevallen en ziekten in lage- en midden-inkomenslanden⁵. Ondanks het bewijs dat water in combinatie met klimaat een onderwerp van belang is, is het vaak onderbelicht bij ondernemingen. Veel ondernemingen rapporteren watergebruik alleen op geaggregeerd niveau en alleen voor eigen productielocaties. Daarnaast geven veel ondernemingen geen inzicht in de langetermijn kwetsbaarheden in de specifieke regio's en toeleveringsketens waar ze actief zijn. Omdat watergebruik en problematiek rondom water, in contrast met klimaat, per regio verschilt, kunnen ondernemingen die actief zijn in regio's waar waterschaarste speelt een belangrijke bijdrage leveren aan de aanpak van deze problematiek. In dit engagementthema richten wij ons daarom op ondernemingen in de metalen en mijnbouw- en halfgeleiderindustrie die zeer afhankelijk zijn van grote hoeveelheden water en actief zijn in regio's waar waterschaarste heerst.

4.4.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 4.4.1.1 DOELSTELLINGEN KLIMAATADAPTATIE EN WATER

Doelstelling	Indicatoren
Beleidsvorming en governance	• De onderneming formuleert een langetermijn waterbeleid; • De onderneming heeft doelstellingen per productielocatie en toeleveringsketen met betrekking tot watergebruik, afvalwater en het herstellen van stroomgebieden; • Water is een aantoonbaar besproken onderwerp in de bestuurscommissies; • De doelstellingen zijn vertaald naar het beloningsbeleid.
Monitoring	• De onderneming monitort de vooruitgang op haar doelstellingen; • De onderneming analyseert strategische/financiële risico's en kansen als gevolg van waterschaarste; • De onderneming is op de hoogte van de effecten die haar watergebruik heeft op lokale stroomgebieden en binnen haar toeleveringsketens; • De onderneming heeft zicht op de impact van klimaatverandering op de beschikbaarheid van water voor haar activiteiten en relevante stakeholders.
Implementatie	• De onderneming optimaliseert processen om waterverbruik te verminderen en de waterkwaliteit te verbeteren. Bijvoorbeeld door de inzet van de best beschikbare technologieën; • De onderneming past scenario-analyse toe bij huidige locaties en de selectie van nieuwe productielocaties; • De onderneming investeert in technische innovatie.
Transparantie	• De onderneming is transparant over haar waterrisico's en haar impact in de stroomgebieden en ecosystemen; • De onderneming is transparant over het inzetten van haar invloed met betrekking tot regelgeving op het gebied van water; • De onderneming is transparant over samenwerking met en het aangaan van de dialoog met relevante stakeholders.
Samenwerking in de sector	• De onderneming werkt samen met andere ondernemingen in de toeleveringsketen en andere belanghebbenden die mede gebruik maken van dezelfde waterbronnen als de onderneming.

⁴ https://www.panda.org/wwf_news/?352050/Worsening-drought-risk-impacts-55-million-people-every-year-says-WWF-report

⁵ https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2018-the-geography-of-future-water-challenges-water-scarity_3147.pdf

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG Doel 3. Goede gezondheid en welzijn (3.9)
- SDG Doel 6. Schoon water en sanitair (6.3, 6.4, 6.5 en 6.6)
- SDG Doel 12. Verantwoorde consumptie en productie (12.4)
- SDG Doel 15. Leven op het land (15.1)

Voortgang en conclusie dialogen

Industrias Peñoles

Industrias Peñoles heeft ten tijde van onze dialoog een ESG Commissie opgericht dat verantwoordelijk is voor de evaluatie van het waterbeheer en de waterbeheerprestaties van de organisatie. In 2024 heeft de commissie zich gericht op de evaluatie van de decarbonisatie-roadmap en de algehele duurzaamheidsprestaties, waarbij waterbeheer een belangrijk onderwerp van discussie zal worden. De commissie bestaat uit bestuursleden en executives met uitgebreide ervaring in waterbeheer binnen de mijnbouw- en metallurgische sectoren. In 2023 heeft Peñoles een gespecialiseerd ESG-netwerk voor water opgericht om een visie voor waterbeheer te ontwikkelen en een roadmap te creëren om de waterprestaties te verbeteren. Door een interne herstructurering in 2024 werd de ontwikkeling van de water-roadmap vertraagd, maar de hervatting van de strategieontwikkeling wordt in 2025 verwacht. Daarnaast heeft Peñoles een klimaatmodelleringproject uitgevoerd met de Universiteit van Arizona om de noodzaak van klimaatadaptatiemaatregelen te begrijpen. Er worden nu mogelijkheden verkend om een trainingsprogramma te ontwikkelen gericht op risicobeoordeling, kwetsbaarheid en adaptatiestrategieën voor de Fresnillo-dochteronderneming en de Peñoles engineeringteams.

Infineon Technologies

Infineon's 2024 duurzaamheidsrapport biedt waardevolle inzichten in hun waterbeheerstrategie, inspanningen en vooruitgang, met name de recyclingmaatregelen die hebben geleid tot een waterbesparing van meer dan 18 miljoen kubieke meter. Tijdens onze dialoog met de onderneming hebben wij aangestuurd op concreet beleid, waterdoelstellingen en verbetering van waterhergebruik, vooral in gebieden met waterschaarste. De dialoog met Infineon was open en constructief. Er werd belangrijke voortgang geboekt: in 2024 lanceerde Infineon een integrale milieustrategie inclusief concrete projecten en jaarlijkse doelen voor het verbeteren van waterhergebruik. Infineon overweegt nog steeds de ontwikkeling van nieuwe absolute doelen voor waterverbruik en -hergebruik, met een focus op waterhergebruik als eerste benadering. In dit kader zijn investeringen gepland in de productielocaties in Dresden (Duitsland) en Melaka (Maleisië) om de waterhergebruikcapaciteit aanzienlijk te vergroten. In het boekjaar 2022/23 heeft Infineon een kortetermijndoelstelling voor waterhergebruik vastgesteld en behaald, en voor 2023/24 hebben ze opnieuw een vergelijkbaar doel gesteld. In 2025 zijn

er projecten en maatregelen gepland met een jaarlijks hergebruikpotentieel van 15 miljoen kubieke meter water.

Newmont

Sinds onze dialoog met Newmont van start ging zijn er verschillende zaken verbeterd. Zo werden er aan de hand van Newmont's 'Water Management'-standaard 'gap-analyses' voltooid voor overgenomen onderdelen van Newcrest. Vervolgens werden er op basis daarvan prioriteitsgebieden aangewezen. Daarnaast zijn de gemaakte risicobeoordelingen per stroomgebied herzien en waar nodig bijgewerkt door Newmont. Ook zijn de kaders voor waterbeheer herzien en bijgewerkt. Aan het einde van 2024 werd er door de onderneming nog gewerkt aan specifieke waterdoelstellingen en actieplannen voor de verschillende locaties voor 2025, met de nadruk op operationele- en stroomgebiedrisico's. Ook in 2025 zal een waterefficiëntie-doelstelling van kracht zijn. Deze laatste wordt, mede op ons verzoek, tevens opgenomen in het interne kortetermijncompensatieplan.

Rio Tinto

Onze oproep aan Rio Tinto was vooral om beter inzichtelijk te maken waar en op welke manier er mogelijk risico's verbonden zijn aan de afhankelijkheid van de onderneming van water. Ook vroegen wij de onderneming beter in kaart te brengen in welke stroomgebieden zij spanningen voorziet met andere belanghebbenden. Hiermee is een begin gemaakt, Rio Tinto lanceerde in 2023 een waterrapportage tool, waarmee het publiekelijk inzicht biedt in het watergebruik van de onderneming per locatie. Het betreft de toewijzing van oppervlaktewater, het jaarlijkse waterverbruik en de gemiddelde neerslagafvoer per stroomgebied voor alle door Rio Tinto beheerde operaties. Deze informatie, die een overzicht biedt van de afgelopen vijf jaar, is beschikbaar op een interactief platform waar gebruikers kunnen zoeken op locatie, operatie of project. De transparantie maakt deel uit van Rio Tinto's groepsdoelstelling om meer openheid te bieden over watergebruik, risicoprofielen en waterbeheerpraktijken. Het bedrijf voldoet hiermee inmiddels aan onze vraag om groepsbrede en locatiespecifieke doelen om beter waterbeheer te bevorderen.

Vanguard International Semiconductor

Onze dialoog was gericht op het stellen van meer en specifiekere doelstellingen op het gebied van water. Vanguard heeft op het moment alleen een focus op proces-gerelateerde water efficiëntie en het hergebruiken van water. Gezien het hoge watergebruik van Vanguard, drongen wij er op aan om naar alternatieve mogelijkheden binnen het productieproces en korte- en langetermijndoelstellingen voor de vermindering van watergebruik te kijken. Hoewel onze dialoog in een open en goede sfeer verliep heeft de onderneming geen merkbare stappen gezet op de door ons geformuleerde doelstellingen. In hun duurzaamheidsrapport van 2023 zette Vanguard langetermijndoelen uiteen die worden ondersteund door drie belangrijke strategieën. Een van hun doelen is het

verbeteren van de waterefficiëntie. Hoe zijn ze van plan deze verbetering te meten en te bepalen of het doel succesvol is bereikt? Een ander doel richt zich op de evaluatie van waterterugwinningssystemen. Onduidelijk blijft waar de onderneming in dit proces staat en welk vervolg er wordt gegeven. We ronden de dialoog zonder resultaat af.

Vervolg

In H1 2025 begint een nieuw thema over de waterrisico's bij ondernemingen in de portefeuille. Hiervoor hebben we september in samenwerking met Deltares, WWF, SCOR en NN Group een rapport over waterrisico's bij beleggingen gepubliceerd¹. In dit rapport wordt uiteengezet hoe beleggers waterrisico's beter in kaart kunnen brengen en hoe dit vertaald kan worden naar engagementdoelstellingen. We gebruiken de resultaten uit dit onderzoek als een inhoudelijk fundament voor dit nieuwe engagementthema over water.

Bridging the gap

Voldoende en schoon water is cruciaal voor mensen, bedrijven en landen wereldwijd. En teveel water kan leiden tot overstromingen en waterschade. Toch hebben institutionele beleggers vaak onvoldoende inzicht in de waterrisico's in hun portefeuille. Daarom slaan, na een eerdere succesvolle samenwerking op dit thema, Achmea Investment Management, NN, SCOR, Deltares en WWF de handen ineen om beter inzicht te krijgen in waterrisico's.

Het samenwerkingsproject "Bridge" ontwikkelt een aanpak om waterrisico's in stroomgebieden van rivieren in kaart te brengen die van belang zijn voor beleggingsportefeuilles. Als pilot zijn het Tietse-stroomgebied, in de Braziliaanse regio Sao Paulo, en het Chennai-stroomgebied in India geselecteerd.

We kijken in deze stroomgebieden naar de impact van klimaatverandering, sociaal-economische veranderingen en hoe bedrijven waarin we beleggen in deze gebieden omgaan met waterrisico's. Zo krijgen we een goed beeld van welke risico's nog onvoldoende geadresseerd zijn. Dit zal worden vertaald naar portefeuille-management en engagement met deze bedrijven.

Het project maakt deel uit van het Topconsortium voor Kennis en Innovatie (TKI) programma van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. De resultaten zullen dan ook publiek beschikbaar zijn en een startpunt vormen voor verdere samenwerking van institutionele beleggers om waterrisico's beter te adresseren, en om klimaatverandering en biodiversiteitsverlies te helpen tegengaan. Dit gebeurt onder andere via het 'Ceres Valuing Water Finance Initiative' waar Achmea IM deel van uit maakt.

4.4.2. Voortgang thema

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.4.2.1 MIJLPALEN KLIMAATADAPTATIE EN WATER

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Industrias Penoles SAB de CV	Mexico	Metaal en Mijnbouw	1,90						
Halfgeleiders									
2 Infineon Technologies AG	Duitsland		5,40						
3 Newmont Corporation	Verenigde Staten	Metaal & Mijnbouw	5,20						
4 Rio Tinto plc	Verenigd Koninkrijk	Metaal en Mijnbouw	2,30						
Halfgeleiders									
5 Vanguard International Semicon	Taiwan		5,10						

¹ De MSCI Water Stress Score geeft weer in hoeverre waterschaarste een risico vormt voor de onderneming en hoe de onderneming water gerelateerde risico's en kansen oppakt. De score is op een schaal van 0 tot 10, waarbij een lage score aantoont dat de onderneming geen robuuste strategie heeft om haar watergebruik te beheren en verminderen

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald ¹
							Impact doelstelling niet behaald ²
							Dialoog onsuccesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.4.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Industrias Penoles	Beleidsvorming en governance: Water is een aantoonbaar besproken onderwerp in de bestuurscommissies.	De onderneming heeft de eerder aangekondigde ESG Commissie nu opgericht. De Commissie is al betrokken geweest bij de evaluatie van de 'decarbonisation roadmap' en zal zich binnenkort ook over de waterstrategie van de onderneming buigen.
Infineon Technologies	Beleid en governance: De onderneming formuleert een langetermijn waterbeleid.	In 2024 lanceerde Infineon Technologies een integrale milieustrategie inclusief concrete projecten en jaarlijkse doelen voor het verbeteren van waterhergebruik.

4.4.3. Eindbeoordeling

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.4.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.4.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	80%	ja

Evaluatie

- Ondernemingen voelen zich door de gevolgen van klimaatverandering steeds meer genoodzaakt om vooruit te denken over hun watergebruik en hun verantwoordelijkheid ten opzichte van stakeholders. Alle ondernemingen die wij spraken hebben watermanagement op de agenda staan, waarbij de mijnbouwbedrijven het meest volwassen watermanagement hebben en de halfgeleidersector openstaat voor verbeteringen.
- Sectorbrede protocollen zoals 'Towards Sustainable Mining' spelen een belangrijke rol. De meeste ondernemingen hebben stappen gezet om transparanter te zijn over hun watergebruik en waterbeheerpraktijken, zoals het publiceren van waterbeleid, het verzamelen en delen van waterdata, en het gebruik van rapportagetools.
- Waterbeheer wordt steeds meer geïntegreerd in bredere duurzaamheidsstrategieën, met specifieke waterdoelstellingen, roadmaps en klimaatmodellering om de impact van watergebruik te begrijpen en te verbeteren, waarbij de mijnbouwbedrijven positief opvallen.
- Er is een sterke focus op het verbeteren van waterrecycling en efficiëntie, met investeringen in technologieën en infrastructuur om waterbesparing te realiseren.
- Hoewel de meeste ondernemingen nog verder kunnen verbeteren op het gebied van eenduidige en meetbare doelen en de transparantie hierover, laten deze conclusies zien dat ondernemingen zich steeds meer bewust worden van het belang van verantwoord waterbeheer en stappen zetten om hun impact op het gebied van water te minimaliseren.

4.5. Thematisch: Reductie CO₂-uitstoot

In het Klimaatakkoord van Parijs spraken 196 landen af de opwarming van de aarde te zullen beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius, met het streven om de opwarming beneden de 1,5 graad Celsius te houden. Het CO₂-budget dat de mensheid heeft om catastrofale opwarming van de aarde te voorkomen zal binnen 10 jaar gebruikt worden als de uitstoot niet teruggedrongen wordt. Daarom is het noodzakelijk om de bestaande infrastructuur voor fossiele brandstoffen zoveel mogelijk uit te faseren en te werken aan een zo goed mogelijke integratie van duurzame energie en infrastructuur. Tijdens de dialoog Reductie CO₂-uitstoot gaan we met ondernemingen in gesprek over de gevolgen van een te hoge CO₂-uitstoot en de risico's die dat met zich meebrengt, maar ook over de kansen die de transitie naar duurzame energiebronnen biedt. Het gesprek richt zich op de strategie die ondernemingen kiezen en de mate waarin ze zijn voorbereid op veranderingen die in diverse klimaatscenario's worden geschetst. Voor dit thema is met behulp van CO₂/EVIC-cijfers en gespecialiseerde bronnen zoals 'Transition Pathway Initiative' (TPI) het beleggingsuniversum getoetst. Aan de hand van de uitkomst zijn ondernemingen geselecteerd met relatief de hoogste emissies en weinig aandacht in hun beleid voor de transitie naar een klimaatvriendelijk bedrijfsmodel.

4.5.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 4.5.1.1 DOELSTELLINGEN REDUCTIE CO₂-UITSTOOT

Doelstelling	Toelichting	Indicatoren
Governance	Ondernemingen hebben het onderwerp Klimaat op gedegen wijze bij het bestuur belegd.	- De onderneming stelt een bestuurder of bestuurscommissie aan met de verantwoordelijkheid voor het toezicht op het klimaatbeleid - De onderneming neemt aan CO₂-reductie gerelateerde KPI's op in de beloning van bestuurders - De onderneming is transparant over haar betrokkenheid bij belangenorganisaties en zorgt ervoor dat de doelen in lijn zijn met haar eigen klimaatbeleid
Strategie	Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn en zal leiden tot een lagere CO ₂ /EVIC.	- De onderneming stelt 'science-based targets' en laat deze extern valideren - De onderneming committeert zich aan een net-zero ambitie
Risicomanagement	De ondernemingen bereiden zich voor op de gevolgen van de klimaattransitie en maken kansen en risico's inzichtelijk. De ondernemingen dienen bovendien transparant te zijn over de wijze waarop zij klimaat gerelateerde kansen en risico's meten en monitoren. Ook vragen wij de ondernemingen verschillende scenario's over veranderende markten uit te werken.	- De onderneming rapporteert over klimaatrisico's en -kansen in lijn met TCFD - De onderneming stelt een klimaatscenario-analyse op
Transparantie	De ondernemingen zijn transparant over de voortgang en resultaten van genomen maatregelen.	- De onderneming rapporteert scope 1 en 2 emissiedata en laat deze extern valideren - De onderneming rapporteert aan 'CDP climate change'

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 7: Betaalbare en duurzame energie (7.2)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2)

Voortgang thema

Hydro One

In de tweede helft van 2024 stuurden wij namens de CDP 'Non-Disclosure Campaign' een brief aan Hydro One waarin de deelnemers aan dit engagementinitiatief de onderneming oproepen om aan CDP te rapporteren. Hydro One heeft hierop, net als op eerdere contactpogingen, niet gereageerd.

Martin Marietta

In een uitgebreide schriftelijke reactie op onze vragen, gaf Martin Marietta Materials toelichting op haar recente commitment aan netto-nul uitstoot voor 2050, en het stellen van extern gevalideerde 'science-based targets'. Als reden voor dit besluit, verwijst de onderneming naar het engagement met haar aandeelhouders in de loop van 2023. In dat jaar spraken wij onder andere met de CEO van de onderneming over onze verwachtingen ten aanzien van het stellen van emissiedoelen. In haar voorbereiding op het stellen van nieuwe emissiedoelen, richt de onderneming zich momenteel op het in kaart brengen van haar scope 3 emissies. Een uitdaging hierbij is onder andere het gebrek aan gegevens van kleine toeleveranciers. Om de reductie van uitstoot te versnellen richt Martin Marietta Materials zich momenteel op emissiereductietechnologieën zoals 'carbon capture and storage' (CCS), alternatieve brandstoffen, en de reductie van het CO₂-intensieve halffabricaat klinker in bouwmaterialen.

Southwest Airlines

We spraken Southwest Airlines naar aanleiding van een beleggersbrief over de niet-CO₂-klimaat effecten van luchtvaart die Achmea IM aan de onderneming had gestuurd. Deze brief, een initiatief van PGGM, was ondertekend door 22 beleggers die gezamenlijk EUR 3,8 biljoen aan vermogen beheren. In de brief worden luchtvaartmaatschappijen gevraagd hun niet-CO₂-klimaat effecten, zoals condenssporen, in kaart te brengen en waar mogelijk te verminderen. In het gesprek vertelde de onderneming over haar samenwerking met sectorgenoten en technologiebedrijven om de condities die leiden tot de vorming van condenssporen te voorspellen. Op het moment houdt de onderneming nog geen rekening met deze condities bij het bepalen van vliegroutes. Daarnaast verklaarde Southwest Airlines dat condenssporen minder snel ontstaan tijdens de continentale vluchten die de onderneming uitsluitend voert. Zodra de sector beter grip heeft op het voorspellen van condenssporen, zullen we Southwest vragen hier rekening mee te houden bij het bepalen van vliegroutes. We zullen de dialoog over niet-CO₂-klimaat effecten integreren in de al lopende dialoog over CO₂-emissiereductie.

4.5.2. Voortgang thema Reductie CO₂-uitstoot

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.5.2.1 MIJLPALEN REDUCTIE CO₂-UITSTOOT

	Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1	Hydro One Ltd.	Canada	Elektriciteitsbedrijven	8,29						
2	Martin Marietta Materials, Inc.	Verenigde Staten	Bouwmaterialen	5,19						
3	ONEOK, Inc.	Verenigde Staten	Bouwmaterialen	2,08						
4	Southwest Airlines Co.	Verenigde Staten	Luchtvaartmaatschappijen	5,22						
5	Steel Dynamics, Inc.	Verenigde Staten	Metaal en Mijnbouw	5,73						
6	Umicore	België	Chemicaliën	5,49						
7	Valero Energy Corporation	Verenigde Staten	Olie, gas en brandstoffen	2,22						

¹ De MSCI Low Carbon Transition Score meet de mate van afstemming van een onderneming met de 'Low Carbon Transition'. Ondernemingen met een hogere Lage score zijn meer in lijn met de 'Low Carbon Transition' in vergelijking met ondernemingen met lagere scores. (Score: 0-10)

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Briefverzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald ¹
							Impact doelstelling niet behaald ²
							Dialoog onsuccesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.5.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Martin Marietta Materials	Strategie: Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit.	Martin Marietta Materials heeft zich gecommitteerd aan een netto-nul uitstoot voor 2050 doelstelling, en het stellen van 'science-based targets'.

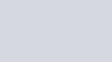
4.5.3. Tussentijdse evaluatie Reductie CO₂-uitstoot

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.5.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.5.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	43%	nee

4.6. Thematisch: Goede Voeding

Een goede gezondheid is niet vanzelfsprekend. Ondanks dat het recht op een goede gezondheid is benoemd in artikel 25 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Eén van de thema's die cruciaal is voor gezondheid is voeding. Zowel goede - als voldoende voeding zijn van groot belang voor een gezonde samenleving. Zo is enerzijds 1 op de 9 mensen wereldwijd ondervoed en hebben anderzijds ook meer dan 650 miljoen mensen juist obesitas. Om gezondere voedingspatronen mogelijk te maken zijn niet alleen individuele keuzes van belang. Zo is het van belang dat gezonde voeding ook daadwerkelijk beschikbaar is, tegen betaalbare prijzen. Ook is het belangrijk dat consumenten goede informatie kunnen krijgen over de gezondheid van de producten die zij kopen en dat aanbieders terughoudend zijn in marketing van ongezonde producten. Kortom, juist ondernemingen zijn aan zet om betaalbare gezondere opties aan te bieden, te promoten en duidelijke informatie te geven.

Bij dit engagementthema bouwen we voort op het eerdere engagementthema 'Access to Nutrition' dat we tot 2023 hebben gevoerd met de voedingsmiddelenindustrie. Echter, voegen we nu andere sectoren toe die een belangrijke rol spelen in het beschikbaar maken van (on)gezonde voeding, zoals de supermarktsector en brouwerijen. Ook verbreden we onze doelstellingen om zo de verschillende mogelijkheden die ondernemingen hebben om gezondere voedingspatronen te stimuleren in ons engagement te adresseren. Het gaat dan om het gezonder maken van de productenportefeuille, het betaalbaarder maken van gezonde voeding, het beleid rondom de marketing van ongezonde voeding, lobbyactiviteiten, maar ook om het verbeteren van de rapportages van ondernemingen over deze onderwerpen.

4.6.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 4.6.1.1 DOELSTELLINGEN GOEDE VOEDING

Doelstelling	Toelichting
Governance	• De onderneming heeft publieke doelstellingen die SMART zijn geformuleerd, om de gezondheidsimpact van hun productenportefeuille te vergroten. • De onderneming integreert het thema "Gezonde Voeding" in de corporate governance, bijvoorbeeld: • Door doelen op gebied van gezonde voeding te integreren in haar beloningsbeleid. • Door het thema aantoonbaar te beleggen en te bespreken binnen de relevante commissies van het bestuur.
Beleid	• De onderneming heeft publiek beschikbaar beleid om: • Geen marketing van ongezonde voeding te richten op kinderen; • Wanneer de onderneming alcoholische dranken produceert, verantwoord alcoholgebruik tegen te gaan en de marketing daarop aan te passen; • Wanneer de onderneming babyvoeding produceert, publiekelijk kenbaar te maken dat het "The International Code of Marketing of Breast-milk Substitutes" respecteert.
Implementatie & monitoring	• De onderneming boekt aantoonbaar vooruitgang op haar doelstellingen. Bijvoorbeeld via: • Het gezonder maken van bestaande producten; • Het introduceren van gezondere producten en/of menu-opties; • Het betaalbaar en breder beschikbaar maken van gezonde voeding; • Het beter informeren van klanten wat betreft de voedingswaarde van haar producten; • Het actief promoten en stimuleren van gezondere opties.
Samenwerking in de keten	• De onderneming werkt actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding. • De onderneming neemt publiekelijk op een positieve manier een standpunt in op het thema "Gezonde Voeding". Bijvoorbeeld via haar lobby-beleid en openbare standpunten.

- De onderneming meet de gezondheid van haar productenportefeuille en rapporteert hierover, bijvoorbeeld via een zogenaamd 'Nutrient Profiling System' dat de gezondheid van producten in kaart brengt.
- De onderneming is transparant over haar lobbyactiviteiten op het thema "Gezonde Voeding".

Sustainable Development Goals

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 2: Geen Honger
- SDG 3: Goede Gezondheid en Welzijn

Samenwerking

Bij dit engagement traject werken we samen met het 'Long-term Investors in People's Health' (LIPH) programma van 'ShareAction', het 'Interfaith Center on Corporate Responsibility' (ICCR), het 'Access to Nutrition Initiative' en de 'Health Engagement Alliance'.

LIPH

Het 'Long-term Investors in People's Health' (LIPH) programma van ShareAction is een samenwerkingsverband op het gebied van verantwoord beleggen en gezondheid. Het internationale initiatief richt zich op asset managers en asset owners die stappen willen zetten op het thema "Gezondheid". Binnen het thema "Gezondheid" wordt aandacht besteed aan toegang tot zorg (inclusief medicijnen), een gezond milieu (denk aan de gezondheidsimpact van luchtverontreiniging), gezonde voeding en gezonde werkomstandigheden. Doelen van het programma zijn o.a.

- Samenwerking bij engagement op het thema gezondheid;
- Kennis delen om de impact van beleggingen op het thema gezondheid beter in kaart te brengen;
- Inzicht krijgen in de belemmeringen die bedrijven ervaren, bijvoorbeeld op het gebied van regelgeving, om stappen te zetten naar een gezondere samenleving.

ICCR

Het Interfaith Center on Corporate Responsibility (ICCR) is een organisatie in de Verenigde Staten die in samenwerking met haar leden engagement voert en resoluties indient op diverse duurzaamheidsthema's, waaronder het thema "Gezonde Voeding". Deze samenwerking zullen we met name inzetten bij het escaleren wanneer engagement niet goed loopt, bijvoorbeeld door het indienen van resoluties.

Access to Nutrition Initiative

De 'Access to Nutrition Index' is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun prestaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;

- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing richting kinderen;
- Het niet promoten van producten die borstvoeding kunnen vervangen.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en relevante internationale organisaties zoals de 'United Nations World Health Organisation' (WHO). Er bestaat zowel een wereldwijde index, regionale indices die inzoomen op specifieke landen, als thematische indices. Voorbeelden van deze thematische indices zijn onderzoeken naar de marketing van vervangers van borstvoeding en de gezondheid van voeding voor jonge kinderen. De resultaten laten zien dat voedingsbedrijven nog belangrijke stappen op het thema Goede Voeding kunnen zetten. Zo blijkt dat slechts 1/3 van de onderzochte voedingsproducten als gezond kunnen worden gekwalificeerd.

Om de resultaten van het onderzoek via investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een investor statement als een gezamenlijk engagement programma gelanceerd vanuit het Access to Nutrition Initiative. Aan beide initiatieven nemen we in het kader van dit engagementthema actief deel.

Health Engagement Alliance

In samenwerking met VGZ, A.S.R., Cardano en Achmea IM is de Health Engagement Alliance (HEAL) opgericht, een platform om samen te werken bij het engagement met fastfood ondernemingen. In eerste instantie zal dit gericht zijn op de bekendere fastfoodketens, waaronder Restaurant Brands International (o.a. Burger King), Yum!Brands (o.a. Pizzahut), McDonald's, Sodexo en Starbucks.

Voortgang

Na het uitzenden van de startbrieven in de eerste helft van 2024, hebben we ons in de tweede helft van 2024 gericht op het voeren van de eerste gesprekken. Hieronder geven we een overzicht van de uitkomsten van deze eerste gesprekken.

The Coca-Cola Company

The Coca-Cola Company is een onderneming die ook in het vorige engagement thema "Access to Nutrition" was opgenomen. Door de grote impact die de onderneming heeft op voedingspatronen wereldwijd en de onderneming in het voorgaande thema weinig verbetering heeft laten zien, staat deze onderneming op de escalatielijst. We hebben daarom met een investeerder in de VS een resolutie ingediend rondom het gebruik van zoetstoffen

en de gerelateerde gezondheidseffecten daarvan. De onderneming kijkt immers in haar strategie puur en alleen naar de reductie van suiker, en niet naar de gezondheidseffecten van andere stoffen. Dit terwijl de onderneming een zeer brede productenportefeuille heeft, van zuivelranken, sportranken tot alcoholische dranken. Een resolutie is een goed middel om onze zorgen als investeerder zichtbaar te maken.

AB Inbev

AB Inbev is bekend als één van de grootste bierproducenten wereldwijd. Ons eerste gesprek was open en constructief. AB InBev zet in op het vergroten van haar alcoholvrije productenportefeuille. Wij zijn in het gesprek ingegaan over hoe de onderneming hierover kan rapporteren en hoe ze doelen op dit thema kunnen stellen. Zo zijn er sectorgenoten die een omzetdoelstelling op alcoholvrije producten zetten of de ambitie hebben om een consument ook altijd een alcoholvrije optie te kunnen aanbieden. Voor de onderneming bleek dit nog een blinde vlek. AB InBev stond open om gezamenlijk te kijken welke stappen de onderneming kan zetten.

Kellanova

In 2023 is de onderneming Kellogg's, bekend van de cornflakes, gesplitst in twee ondernemingen. WK Kellogg bedient de Noord-Amerikaanse markt en Kellanova is het deel van de onderneming dat met name de markten buiten Noord-Amerika bedient. We hebben het afgelopen halfjaar twee gesprekken met Kellanova gevoerd. Het eerste gesprek was in samenwerking met de LIPH-coalitie, en het tweede gesprek was naar aanleiding van onze startbrief. In beide gesprekken hebben we Kellanova gevraagd beter te gaan rapporteren en te sturen op de gezondheid van haar productenportefeuille. We hebben in deze gesprekken uitgelegd waarom dit voor investeerders van belang is, en dat dit mogelijk voorsorteert op de EU Corporate Sustainability Directive (CSRD). Kellanova stond hier open voor. Echter in 2024 werd ook het nieuws bekend gemaakt dat de onderneming overgenomen zal worden door Mars. Dit maakt het onzeker of deze wijzigingen zullen worden doorgevoerd. We zullen de voortgang blijven volgen, en mogelijk Kellanova vervangen door een ander beursgenoteerde onderneming in ons engagementprogramma als de overname wordt afgerond.

Associated British Foods

Associated British Foods produceert een brede portefeuille aan voedingsmiddelen, ingrediënten en grondstoffen voor de voedingsindustrie. In ons eerste gesprek zijn we daarom ingegaan op hoe de onderneming meer lijn kan krijgen in haar strategie rondom gezonde voeding. De onderneming erkent het belang van dit onderwerp en neemt ook enkele stappen, maar er is geen ondernemings-brede strategie. Daarom hebben we suggesties gedaan om doelen te stellen rondom gezonde voeding en hierover te rapporteren voor de gehele productenportefeuille. Daarnaast hebben we na het gesprek per e-mail onze ideeën gedeeld hoe de onderneming doelen kan stellen voor de bedrijfsonderdelen

die ingrediënten maken en hoe de onderneming haar lobbybeleid kan verbeteren. De onderneming stond open voor deze feedback en we zullen monitoren welke stappen Associated British Foods zal zetten.

Vervolg

In 2025 zullen we de balans opmaken van de eerste ronde gesprekken. Hiervoor zullen we ook de uitkomsten van de nieuwe Global Access to Nutrition Index gebruiken, die in november 2024 is gepubliceerd. Op basis van deze inzichten zullen we de tweede ronde gesprekken inplannen.

4.6.2. Voortgang thema

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.6.2.1 MIJLPALEN GOEDE VOEDING

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Anheuser-Busch InBev	België	Dranken	AA*						
2 Associated British Foods plc	Verenigd Koninkrijk	Voedselproducten	AA*						
3 Kellanova	Verenigde Staten	Voedselproducten	3,8/10						
4 McDonald's Corp.	Verenigde Staten	Hotels, restuarants en vrije tijd	A*						
5 PepsiCo, Inc.	Verenigde Staten	Dranken	A						
6 The Coca-Cola Company	Verenigde Staten	Dranken	3,3/10						

¹ Relatieve score in 'Access to Nutrition Global Index' (Voor de ondernemingen met * is de MSCI ESG Score weergegeven omdat de onderneming niet is opgenomen in de 'Access to Nutrition Global Index').

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Briefverzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald ¹
							Impact doelstelling niet behaald ²
							Dialogoog onsuccesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)
² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

4.6.3. Tussentijdse beoordeling

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.6.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.6.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	67%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee

4.7. Thematisch: Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen

Plastic wordt gebruikt in vele toepassingen, van verpakkingsmateriaal, kleding, plastic flessen tot speelgoed, koelkasten en auto's. Het gebruik van plastics biedt veel voordelen. Het materiaal is sterk, weegt weinig en is als verpakking van voedsel zeer geschikt vanwege de goede hygiëne-barrière. Zo helpt plastic verpakking bijvoorbeeld de houdbaarheid van het voedsel te verlengen. Echter, door de lange levensduur van het materiaal en de chemische stoffen in plastics, leidt het gebruik van grote hoeveelheden plastics ook tot grote milieuvervuiling en zoals uit steeds meer onderzoek blijkt, ook tot gezondheidsrisico's. Vervuiling van land en water, onder andere door plastic, is inmiddels één van de vijf belangrijkste oorzaken voor verlies van biodiversiteit. Enerzijds wordt verwacht dat de plasticproductie nog enorm zal groeien. Anderzijds groeit ook het inzicht dat deze groei zeer onwenselijk is vanwege de genoemde risico's voor milieu en gezondheid. Daarom zijn de ontwikkelingen in de plastic waardeketen ook van belang voor beleggers die in veel ondernemingen in deze keten beleggen. Achmea IM zet engagement over gebruik van plastic daarom voort, nu gericht op producenten en retailers van consumentengoederen.

4.7.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 4.7.1.1 DOELSTELLINGEN AFBOW PLASTIC IN VERPAKKING VAN CONSUMENTENGOEDEREN

Doelstelling	Indicatoren
Governance	• Het bestuur van de onderneming erkent de ESG-risico's van plastic als materieel, steunt ¹ overheden in de aanpak van deze risico's; • De onderneming weerhoudt zich van lobbyactiviteiten om nieuw beleid af te zwakken of te voorkomen;
Beleid	• ESG-risico's van plastic worden als materieel erkend, analyse van technische mogelijkheden. • Marktonwikkelingen en regelgeving dienen als input voor de strategie;
Implementatie & monitoring	• De onderneming stelt ambitieuze doelen ², bijvoorbeeld voor: • reductie van gebruik van plastic verpakkingen (in absoluut volume); • reductie van het % gebruikt plastic uit fossiele grondstoffen; • reductie van plastic afval ³; • De onderneming meet en rapporteert de voortgang op deze doelen;
Samenwerking in de keten	• De onderneming werkt samen met relevante partijen in de plastic keten aan het vinden en implementeren van oplossingen die de plastic transitie kunnen versnellen;
Transparantie	De onderneming rapporteert over de voortgang op bovengenoemde doelen en kpi's en over: • de maatschappelijke impact van geproduceerde plastic op de gezondheid en op het milieu; • het beleid en maatregelen om de negatieve gevolgen van gebruik van plastic te verminderen; • hoe regelgeving en marktontwikkelingen met name gericht op de plastic transitie, invloed kunnen hebben op de resultaten van de onderneming;

¹ De onderneming steunt publiekelijk regelgeving die tot doel heeft om gebruik van plastic verpakking terug te dringen en de 'business case' voor circulaire economie te versterken.

² Deze doelen zijn bij voorkeur in lijn met het klimaatbeleid (het streven naar 'net-zero' uiterlijk in 2050, op basis van 'science-based targets' voor scope 1-3) en beleid om de impact op verlies van biodiversiteit te stoppen.

³ Met het reduceren van plastic afval wordt hier niet alleen het afval van de onderneming bedoeld, maar ook het plastic afval veroorzaakt door consumenten als gevolg van het gebruik van de producten / verpakkingen geproduceerd door de onderneming en de industrie.

Sustainable Development Goals

Het engagementthema sluit aan bij verschillende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2-6)

Samenwerking

In juli presenteerde Planet Tracker⁶ een investor statement met een oproep aan de petrochemische industrie (producenten van plastics). Het statement vraagt ondernemingen in deze industrie om de transitie naar een

meer circulaire productie van plastics te versnellen en zich constructief op te stellen ten aanzien van het VN plastic verdrag. In aanloop naar de onderhandelingen over het VN plastic verdrag in november liep het aantal ondertekenaars op tot 80, waaronder Achmea IM, met een gezamenlijk belegd vermogen van 7 biljoen euro. Ook zetten we de samenwerking met de VBDO voort. We voerden opnieuw samen een gesprek met Ahold Delhaize. Ook in 2025 zullen we de samenwerking met de VBDO, Planet Tracker, UNEP-FI en de Business Coalition for a Global Plastic Treaty blijven voortzetten om het tot stand komen van een ambitieus VN verdrag tegen plastic vervuiling te steunen. Tijdens de onderhandelingen in Zuid-Korea, eind 2024, lukte het partijen nog niet om overeenstemming te bereiken over een definitieve verdragstekst. In 2025 worden de onderhandelingen voortgezet.

Voortgang thema

In de 2^e helft van 2024 hebben we nog enkele gesprekken gevoerd. Hieronder een kort verslag van deze gesprekken.

Marks & Spencer

In december spraken we nogmaals met Marks & Spencer. De onderneming werkt serieus aan de reductie van plastic verpakkingen. Daarbij wordt ook, waar mogelijk, de klant betrokken. Zo kunnen klanten hun plastic verpakkingsafval in veel winkels inleveren. Hoewel de onderneming enerzijds ziet dat de klant plastic als probleem erkent, blijkt in het koopgedrag van de klant vooral de behoefte aan gemak. Het is de uitdaging voor de onderneming om goed met dat dilemma om te gaan. Ook signaleert de onderneming de urgentie voor beter overheidsbeleid om meer plastic afval te verzamelen en tot bruikbare materialen te recyclen. Binnen de bestaande kaders werkt de onderneming aan verschillende oplossingen ter vervanging van plastic verpakking, hergebruik en gebruik van gerecycled materiaal. We hebben de onderneming opnieuw gevraagd om ook de rapportage over doelen en voortgang verder te verbeteren en om de jaarlijkse plastic survey van het CDP in te vullen. Marks & Spencer kon hierop nog geen concrete toezegging doen, maar heeft de wens genoteerd.

Repsol

In juli ontving Repsol van Planet Tracker het mede door Achmea IM ondertekende investor statement aan de petrochemische industrie. In vervolg daarop vroegen we de onderneming om een gesprek over de inhoud van dit statement en onze engagement doelen. Repsol kon echter niet aan onze wens voldoen, vanwege afwezigheid van relevante experts. De onderneming reageerde daarom in december per email op het statement en onze vragen. In de reactie wees Repsol op de 'circularity roadmap' die onderdeel is van het strategisch plan van de onderneming voor de periode 2024-2027. In die roadmap streeft Repsol naar groei van de productie van materialen uit niet-fossiele grondstoffen. De onderneming merkt ook op dat ze voor het

succes van de transitie naar meer circulair materiaalgebruik ook afhankelijk is van Europese wetgeving, die de vraag naar duurzame producten aanjaagt. Vertraging in die wetgeving leidt tot uitstel van de vraag. Repsol verwacht dat het eigen ambitieniveau ten aanzien van doelen voor circulariteit de komende jaren zal toenemen, maar wilde daarover in deze reactie nog geen concrete uitspraak doen. We zullen daar in een volgend gesprek nader op in gaan.

Vervolg

Eind juni 2025 eindigt dit engagement thema. We willen daarom nog een laatste gesprek voeren met alle ondernemingen. We willen de gesprekken plannen na het verschijnen van de nieuwe duurzaamheidsverslagen, zodat we de laatste ontwikkelingen in het gesprek kunnen betrekken.

⁶ Petchem Investor Statement, Planet Tracker: www.planet-tracker.org www.planet-tracker.org/petchem-investors/

4.7.2. Voortgang thema

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.7.2.1 MIJLPALEN AFBOUW PLASTIC IN VERPAKKING VAN CONSUMENTENGOEDEREN

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Kimberly-Clark Corp	Verenigde Staten	Huishoudelijke en persoonlijke producten	4,7						
2 L'Oreal SA	Frankrijk	Persoonlijke producten	5,5						
3 Marks and Spencer Group plc	Verenigd Koninkrijk	Winkelketen	n.a.						
4 Repsol SA	Spanje	Olie en gas	2,15						

¹ Reductiedoel 'nieuw plastic': Dit doel betreft het terugdringen van gebruik van nieuwe plastic grondstof uit fossiele brandstoffen, ook wel 'virgin plastic' genoemd.

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald ¹
							Impact doelstelling niet behaald ²
							Dialoog onsuccesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

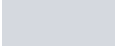
4.7.3. Tussentijdse beoordeling

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.7.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.7.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	25%	nee

4.8. Thematisch: Nature Action

De natuur en uit de natuur voortkomende producten en diensten zijn van grote waarde. Meer dan de helft van het mondiale bruto binnenlands product is afhankelijk van de natuur en haar diensten. De schade die de afgelopen decennia aan de natuur is toegebracht brengt ook de beschikbaarheid van producten en diensten uit de natuur in gevaar. De biodiversiteit, de veelheid van soorten planten en dieren, is van groot belang voor het in gezonde toestand houden van ecosystemen. Bij de afname van biodiversiteit komt het functioneren van ecosystemen in gevaar. Hierdoor kan de beschikbaarheid van vruchtbare grond, de natuurlijke zuivering van water en de bestuiving van gewassen verminderen. Omdat veel ondernemingen voor hun producten en diensten afhankelijk zijn van genoemde ecosysteemdiensten, is verlies van biodiversiteit een materieel risico voor die ondernemingen en ook voor de beleggers in deze ondernemingen. Voor beleggers is het van groot belang de risico's rond het verlies van biodiversiteit te kennen en daar actie op te ondernemen.

Zo kunnen beleggers de dialoog aangaan met de ondernemingen waarin zij beleggen over welke risico's deze ondernemingen zien en welke stappen zij kunnen zetten om de impact op verlies van biodiversiteit te beperken. Het internationale investor engagement programma 'Nature Action 100' biedt de mogelijkheid om in samenwerking met andere beleggers, het gesprek over biodiversiteitsrisico's aan te gaan met ondernemingen in de beleggingsportefeuille.

Nature Action 100 heeft tot doel om ondernemingen aan te sporen om het verlies van natuur en biodiversiteit te beperken en waar mogelijk het verlies te herstellen. Dit om de financiële risico's te reduceren en de economische belangen van investeerders op langetermijn te beschermen.

4.8.1. Introductie thema

Het beschermen van natuur en biodiversiteit staat in dit engagementthema centraal. Met het Global Biodiversity Framework als leidraad is het hoofddoel van het engagement: behoud van biodiversiteit, in zes onderdelen uitgewerkt, zoals beschreven in de tabel doelstellingen biodiversiteit hieronder. We hebben ons voor dit thema aangesloten bij het internationale engagement programma 'Nature Action 100' (NA-100) en stellen daarom ook de gezamenlijk gestelde doelen van NA-100 centraal.

Met behulp van deze doelen worden de ondernemingen aangespoord om een systematische, op de lange- termijn gerichte aanpak te ontwikkelen om de risico's rond verlies van biodiversiteit aan te pakken. Met het werken aan die doelen kunnen ondernemingen bijdragen aan het realiseren van de internationale beleidsdoelen ten aanzien van behoud en herstel van biodiversiteit⁷.

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.8.1.1 DOELSTELLINGEN BIODIVERSITEIT

Doelstelling ^a	Indicatoren
Governance	Het bestuur van de onderneming heeft een duidelijke rol bij het analyseren, beoordelen en beheren van natuur-gerelateerde afhankelijkheid, impact, risico's en kansen.
Ambitie	De onderneming committeert zich publiekelijk aan het beperken van verlies van biodiversiteit en aan het bijdragen aan herstel van biodiversiteit².
Analyse	- De onderneming maakt een analyse van de impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteitsverlies en daaraan verbonden risico's en kansen in de hele waardeketen. - De onderneming maakt deze analyse openbaar.
Doelen stellen	- De onderneming stelt tijdsgebonden, context-specifieke, wetenschappelijk onderbouwde doelen vast, gebaseerd op de impact en afhankelijkheidsanalyse. - De onderneming rapporteert jaarlijks over de voortgang ten opzichte van deze doelen.
Implementatie	De onderneming ontwikkelt een plan van aanpak om de doelen te bereiken.

⁷ Zie voor de internationale doelen het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (cbd.int)

Samenwerking

- De onderneming maakt dit plan ook bekend in de jaarlijkse rapportage.
- De onderneming werkt samen met relevante externe partijen in de hele waardeketen, zoals sectororganisaties, beleidsmakers, maatschappelijke organisaties en vertegenwoordigers van lokale gemeenschappen.

¹ Deze doelen zijn een vereenvoudigde vertaling van de NA-100 doelen: Investor Expectations – Nature Action 100

² Het bijdragen aan behoud en herstel van ecosystemen betreft de doelstelling van het Global Biodiversity Framework om uiterlijk in 2030 het verlies van biodiversiteit te stoppen en te werken aan herstel.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2, 12.6)
- SDG 14: Leven in het water (14.1)
- SDG 15: Leven op het land (15.2, 15.5)

Geselecteerde ondernemingen

De uitvoerende organisaties van het Nature Action 100 programma hebben voor dit engagement programma 100 ondernemingen geselecteerd die grote impact hebben op het verlies van biodiversiteit⁸. Hiertoe hebben ze gebruik gemaakt van de gegevens van een aantal biodiversiteitsimpact-data specialisten⁹. Achmea IM heeft bij aanmelding voor deelname aan het programma de voorkeur opgegeven voor een aantal ondernemingen die voorkomen in de beleggingsportefeuille. Daarvan is in eerste instantie de volgende onderneming aan ons toegewezen: **FMC Corp.** Vanaf de 2e helft van 2024 nemen we ook deel aan de dialogen met **Conagra Brands, Target Corp.** en **PepsiCo**.

Samenwerking

In het najaar van 2024 namen we weer deel aan een aantal gesprekken met ondernemingen uit het Nature Action 100 programma. De organisatie van Nature Action 100 publiceerde in november de resultaten van het eerste benchmark onderzoek. In dit onderzoek zijn alle doelondernemingen onderzocht en gescoord op de mate waarin ze voldoen aan de investor expectations van het programma. De resultaten van deze benchmark waren een belangrijk onderwerp van de gesprekken. Omdat meerdere ondernemingen in dit engagement thema pesticiden en kunstmest produceren of gebruiken, zoeken we ook naar afstemming met de Nature Action engagement groepen voor andere pesticideproducenten en expert organisaties op dit onderwerp. We willen daarmee bijdragen aan een breder gedragen visie op de duurzaamheidstransitie voor

deze sector, in lijn met de doelen van het Global Biodiversity Framework van de Verenigde Naties.

Voortgang thema

In de 2^e helft van 2024 hebben we gesproken met de meeste van de ondernemingen in het engagement thema. Hieronder volgt een kort verslag van deze gesprekken.

Conagra

In november spraken we voor het eerst met Conagra. Het gesprek was een constructieve start van de dialoog over impact op en afhankelijkheid van biodiversiteit. Ook voor Conagra was de lage score op de Nature Action benchmark geen prettige boodschap. De onderneming heeft nog geen duidelijk statement over de eigen ambities op gebied van behoud en bescherming van biodiversiteit. Ook heeft Conagra zich nog niet gecommitteerd aan bijvoorbeeld het volgen van de TNFD aanpak. Wel gaf de onderneming aan de komende tijd de prioriteiten op het gebied van duurzaamheid te herzien. Dat is voor de Nature Action investor groep een mooie kans om onze verwachtingen op de agenda te zetten. Nu het eerste gesprek heeft plaatsgevonden noteren we de behaalde mijlpaal 'informatie delen'.

FMC Corp.

In juli en in november spraken we met FMC. In juli spraken we over diverse ontwikkelingen, zoals het werk aan een systematische biodiversiteitsanalyse volgens de richtlijnen van de TNFD. We benadrukten het belang om daarin de impact in de gehele keten te betrekken en zo snel mogelijk ook over bevindingen te rapporteren. De onderneming zei toe daar ook mee aan de slag te gaan. In november bespraken we de uitkomsten van de Nature Action benchmark. Ook FMC scoort nog heel laag. Hoewel de onderneming al met TNFD aan de slag is, wordt daarover publiek nog nauwelijks gerapporteerd, waardoor ambities, eventuele doelen en enig resultaat niet door de benchmark zijn gerapporteerd. Dit is voor FMC een duidelijk signaal dat er veel te verbeteren is aan de duurzaamheidsrapportage. Omdat FMC aangeeft serieus te werken aan een impact analyse volgens de aanpak van de TNFD, noteren we de mijlpaal 'toezegging'.

⁸ www.natureaction100.org/companies

⁹ Met behulp van de impactdata is gestreefd naar de selectie van de 100 ondernemingen met 'de meeste negatieve impact'. Omdat deze impact data nog nieuw en volop in ontwikkeling zijn, is deze claim wellicht niet geheel 'absoluut'. Vast staat wel dat het gaat om 100 ondernemingen die allen een heel grote impact hebben en daarom heel relevant voor dit engagement programma.

Nutrien

Het 2^e gesprek met Nutrien en de Nature Action 100 investor groep vond begin december plaats. Ook Nutrien heeft nog een heel geringe score in de Nature Action 100 benchmark. De onderneming werkt aan een biodiversiteitsimpact analyse volgens de TNFD aanpak en is bereid daarbij ook de impact van het gebruik van de producten, de zogenaamde 'scope-3' in mee te nemen. Binnen de organisatie neemt de aandacht voor duurzaamheidsvraagstukken ook toe. De onderneming ziet ook steeds meer de relevantie om klimaat, natuur en water risico's als geheel te benaderen, zowel in impactanalyse als in oplossingen. In maart publiceert Nutrien het volgende duurzaamheidsverslag en de onderneming is ook bereid om enkele leden van de Nature Action groep uit te nodigen voor een expert-sessie voor beleggers later dit voorjaar.

om de laatste ontwikkelingen mee te kunnen nemen in de dialoog.

PepsiCo

In September sloot Achmea IM zich aan bij de Nature Action 100 groep voor PepsiCo. De groep had nog niet eerder met de onderneming gesproken. We boden aan voorlopig de lead te nemen in deze dialoog en organiseerden een 1^e gesprek met PepsiCo, dat half december plaatsvond. De onderneming behoort tot de beter scorende namen in de Nature Action benchmark. Op meerdere onderdelen heeft de onderneming al beleid of activiteiten die tenminste deels aan de verwachtingen voldoen. Het gesprek was vooral een introductie van het Nature Action 100 programma en een toelichting op de benchmark. In reactie op onze vraag over prioriteiten gaf PepsiCo aan dat nu de focus ligt op het voldoen aan de eisen van de Europese richtlijn voor duurzaamheidsrapportage (CSRD). PepsiCo wilde zich nog niet committeren aan het volgen van de TNFD-aanpak. Wel maakt de onderneming al een 'dubbele materialiteitsanalyse' in het kader van de CSRD-eisen. In een volgend gesprek willen we verder in gaan op de biodiversiteitsimpact analyse voor PepsiCo en te stellen prioriteiten.

Target Corp.

In September sloot Achmea IM zich aan bij de Nature Action 100 groep voor Target Corp. De investor groep had nog niet eerder met de onderneming gesproken. Het 1^e gesprek met Target vond plaats in december. Ook Target was geïnteresseerd in de toelichting op de Nature Action benchmark. De onderneming had alleen op het onderwerp governance een geringe positieve score. De onderneming hoort graag meer over de verwachtingen vanuit het Nature Action programma en goede voorbeelden die het kan toepassen. In een volgend gesprek zullen we daar nader op ingaan en bespreken of de onderneming bereid is een systematische impact analyse, zoals bijvoorbeeld volgens de TNFD-aanpak, uit te voeren.

Vervolg

In de 1^e helft van het jaar willen we nogmaals met de ondernemingen spreken. We willen daarbij zoveel mogelijk rekening houden met de beschikbaarheid van het in 2025 te publiceren duurzaamheidsverslag van elke onderneming,

4.8.2. Voortgang thema

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.8.2.1 MIJLPALEN NATURE ACTION

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Conagra Brands, Inc.	Verenigde Staten	Voedselproducten	AA						
2 FMC Corporation	Verenigde Staten	Chemicaliën	A						
3 Nutrien	Canada	Chemicaliën	AA						
4 PepsiCo, Inc.	Verenigde Staten	Dranken	A						
5 Target Corporation	Verenigde Staten	Consumentengoederen Distributie & Retail	AA						

¹ MSCI ESG score

LEGENDA MIJLPALEN

Symbol status ongewijzigd	Symbol statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald ¹
							Impact doelstelling niet behaald ²
							Dialoog onsuccesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.8.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
FMC	Analyse: De onderneming maakt een analyse van de impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteitsverlies en daaraan verbonden risico's en kansen in de hele waardeketen	FMC zegde toe ook de 'downstream' impact van de producten op verlies van biodiversiteit in de impact analyse te betrekken.

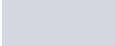
4.8.3. Tussentijdse beoordeling

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.8.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.8.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	40%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	20%	nee

4.9. Thematisch: Access to Healthcare

Toegang tot gezondheidszorg is een mensenrecht en een belangrijk onderdeel van SDG 3 "Goede gezondheid & Welzijn". Toegang tot gezondheidszorg is niet vanzelfsprekend, vanwege onder meer minder ontwikkelde zorgsystemen, te dure medicijnen of door het onvoldoende aansluiten van de zorg bij lokale behoeftes. Zo lopen volgens de World Health Organisation (WHO) 930 miljoen mensen het risico in armoede te vervallen door dure zorg. Het wereldwijd verbeteren van de eerstelijnszorg tegen 2030 kan 60 miljoen levens redden en de levensverwachting met 3,7 jaar verlengen¹⁰. Binnen het thema Access to Healthcare richten we ons op ondernemingen die een belangrijke rol spelen in de zorgketen en bij kunnen dragen aan een beter toegankelijke zorg voor iedereen wereldwijd. Denk bijvoorbeeld aan ondernemingen die diagnostiek verzorgen, medische apparatuur ontwikkelen, medicijnen produceren of medische hulpmiddelen distribueren.

4.9.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 4.9.1.1 DOELSTELLINGEN ACCESS TO HEALTHCARE

Doelstelling	Toelichting
Governance & beleid	• De onderneming geeft de thematiek rondom Access to Healthcare een plek in de bedrijfsstrategie; • De onderneming vertaalt haar strategie rondom Access to Healthcare: • Naar heldere doelstellingen; • Naar de diverse markten waar de onderneming actief is. • De onderneming en het bestuur raadplegen gestructureerd relevante experts en stakeholders op het thema Access to Healthcare. • De onderneming verankert internationale standaarden, onder andere van de 'World Health Organisation' en de OESO op in haar beleid. Bijvoorbeeld de 'WHO Model Lists of Essential Medicines'. Een lijst van de meest effectieve en veilige medicijnen die overal beschikbaar zouden moeten zijn. • De onderneming geeft haar strategie en doelstellingen op het gebied van Access to Healthcare een plek in het variabele beloningsbeleid. We screenen deze doelstellingen op basis van de principes die Achmea IM i.s.m. andere investeerders en experts heeft opgesteld¹. • De onderneming maakt een duidelijke koppeling tussen mensenrechten en haar rol in de zorgsector, ook in relatie tot de aankomende Europese regelgeving.
Implementatie & monitoring	• De onderneming heeft een transparant en verantwoord prijsbeleid. Denk bijvoorbeeld aan een koppeling tussen de prijs van haar producten/diensten, de gerealiseerde gezondheidswinst en de ontwikkelingskosten. • De onderneming gaat op een verantwoorde manier om met patenten en licenties. Dit voorkomt dat medicijnen of medische producten onbereikbaar worden. • De onderneming stuurt in haar research & development op maatschappelijke impact, gezondheidswinst, de behoeftes van ontwikkelingslanden en de gelijke toegang tot gezondheidszorg binnen landen. • De onderneming vertaalt haar strategie op Access to Healthcare naar land en/of doelgroep, specifiek beleid en naar projecten die inspelen op de lokale situaties en behoeftes. • De onderneming heeft een gedegen beleid, implementatie en onafhankelijke monitoring om zowel corruptie te voorkomen als eerlijke handelspraktijken en belastingbetalingen te garanderen. • De onderneming neemt stappen om te zorgen dat haar lobbyactiviteiten of dat sector-organisaties waarvan zij lid is, niet lobbyen voor regelgeving die Access to Healthcare beperkt. • De onderneming neemt stappen om mensenrechten te waarborgen.

¹⁰ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/primary-health-care>

Samenwerking in de keten	De onderneming werkt samen met andere ondernemingen in de toeleveringsketens, met sectorgenoten en andere stakeholders op het thema.
Transparantie	De onderneming vergroot de transparantie en rapportage over de bovengenoemde onderwerpen richting investeerders, consumenten en andere stakeholders. Inclusief lobbyactiviteiten en betalingen aan zorgverleners.

¹ <https://www.achmeainvestmentmanagement.nl/institutioneel/artikelen/nieuws/2022/10/beleggers-dringen-aan-op-inbedding-toegang-tot-medicijnen-in-beloningsbeleid-farmaceuten>

Sustainable Development Goals

Met onze doelstellingen sluiten we aan bij de 'Sustainable Development Goals' (SDG's). Met name op:

- SDG 3: 'Goede Gezondheid & Welzijn' (3.8, 3.b)

Samenwerking

Bij dit engagement traject zullen we samenwerken met en/of informatie gebruiken van:

- De Access to Medicine Index. Wij gebruiken deze Index onder andere bij de voorbereiding van de engagements en het samenwerken met een bredere groep van institutionele beleggers.
- Het Interfaith Center on Corporate Responsibility. Deze samenwerking zullen we met name inzetten bij het escaleren van engagement door bijvoorbeeld het indienen van resoluties.
- De investeerders coalitie die is gevormd rondom het Covid-19 investor statement en het investor statement over de integratie van toegang tot medicijnen in het beloningsbeleid¹¹. We bouwen hierbij voort op de inhoudelijke kennis en inzichten die we hierbij hebben opgedaan, waaronder de principes voor het gedegen integreren van Access to Healthcare in beloningsbeleid.

Voortgang thema

In de tweede helft van 2024 hebben we gesproken met de volgende ondernemingen:

Jazz Pharmaceuticals

In oktober spraken we voor de 2e maal met Jazz Pharmaceuticals. De onderneming is nog minder ver op het thema toegang tot gezondheidszorg. We zijn daarom in het gesprek met name ingegaan op hoe de onderneming haar strategie kan ontwikkelen, en daarin doelen voor goede toegang tot zorg kan stellen. Zo produceert de onderneming verschillende "weesgeneesmiddelen". Dat zijn medicijnen voor zeldzame aandoeningen. Deze zijn door het lage aantal patiënten minder winstgevend, maar de beschikbaarheid van deze medicijnen is voor de patiënten van deze aandoeningen wel cruciaal. Dit onderwerp is daarmee een logische bouwsteen voor de strategie van de onderneming. Positief is dat de onderneming nu een dubbele materialiteitsanalyse uitvoert, en daarmee een goede basis legt om haar strategie op dit onderwerp aan te scherpen. Daarnaast hebben we

de onderneming geadviseerd de op te stellen doelen ook een plek te geven in het beloningsbeleid. De onderneming stond open voor onze suggesties en in 2025 zullen we vinger aan de pols houden of deze suggesties ook een plek hebben gekregen in de strategie en het beloningsbeleid.

Aspen Pharma

In december spraken we voor de 2e maal met Aspen Pharma. De onderneming is gevestigd in Zuid-Afrika en kan potentieel een grote rol spelen om medicijnen breder en goedkoper in Afrika beschikbaar te maken. In ons gesprek heeft Aspen toegezegd te werken aan doelstellingen rondom toegang tot medicijnen. Hoewel de doelen nog gefinaliseerd moeten worden, zal dit waarschijnlijk een kwantitatief doel worden voor het aantal mensen dat toegang heeft tot de medicijnen van de onderneming. Aangezien Aspen Pharma zich richt op verschillende ontwikkelingslanden, is dit een goed en logisch doel. Aspen zei daarnaast tevens toe deze doelstellingen in het beloningsbeleid te gaan integreren. Beide stappen waren belangrijke onderwerpen in ons eerste gesprek, en we noteren dan ook positieve voortgang op deze dialoog.

AstraZeneca

In oktober 2024 kwam een vertegenwoordiging van AstraZeneca op bezoek in Nederland. We hebben in dit gesprek gesproken over de aankomende CSRD regelgeving. AstraZeneca liet weten op schema te liggen met de implementatie en tevens te werken aan nieuwe duurzaamheidsdoelen die binnenkort gepubliceerd zullen worden. Hierbij zijn we ingegaan op hoe het thema toegang tot gezondheidszorg een betere plek in het beloningsbeleid kan krijgen. AstraZeneca deed de toezegging om het thema toegang tot gezondheidszorg in 2025 een betere plek in het beloningsbeleid te gaan geven.

Amgen

Amgen is een onderneming die in vergelijking met andere farmaceutische ondernemingen nog verschillende stappen te zetten heeft. Ons 2e gesprek vond plaats in november. Hierin hebben we de onderneming aangespoord om haar doelstellingen aan te scherpen en ook in haar beloningsbeleid een plek te geven. Op verzoek van Amgen hebben we hen na ons gesprek verschillende goede voorbeelden van branchegenoten op dit onderwerp gestuurd. Ook zien we dat de onderneming nu wat betreft toegang tot zorg vooral rapporteert over haar activiteiten

¹¹ Institutionele beleggers komen in actie: (achmea.nl)

in de Verenigde Staten, en nog niet voor de andere markten waar de onderneming actief is. We hebben Amgen aangeraden om ook over deze markten meer te rapporteren in de toekomst. Positief is dat de onderneming wel stappen zet om ook volgens de CSRD te gaan rapporteren.

Vervolg

Op basis van de nieuwe Access to Medicine Index, die in november 2024 is gepubliceerd, zullen we met de andere ondernemingen nieuwe gesprekken plannen in de 1e helft van 2025. Daarnaast zullen we onderzoeken of we aankomend voorjaar vragen kunnen indienen bij de aandeelhoudersvergaderingen bij de ondernemingen die in de VS gevestigd zijn.

4.9.2. Voortgang thema

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.9.2.1 MIJLPALEN ACCESS TO HEALTHCARE

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Amgen Inc.	Verenigde Staten	Biotechnologie	A*						
2 Aspen Pharmacare Holdings Ltd	Zuid Afrika	Geneesmiddelen	AA*						
3 AstraZeneca PLC	Verenigd Koninkrijk	Geneesmiddelen	5/20						
4 Eli Lilly and Company	Verenigde Staten	Geneesmiddelen	19/20						
5 Jazz Pharmaceuticals Plc	Verenigde Staten	Geneesmiddelen	A*						

¹ Relatieve plek in 'Access to Medicine Index' (Voor de ondernemingen met * is de MSCI ESG Score weergegeven omdat de onderneming niet is opgenomen in de 'Access to Medicine Index').

LEGENDA MIJLPALEN

Symbol status ongewijzigd	Symbol statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald ¹
							Impact doelstelling niet behaald ²
							Dialoog onsuccesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.9.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Aspen Pharma	De onderneming vertaalt haar strategie rondom toegang tot gezondheidszorg naar heldere doelstellingen en naar de diverse markten waar de onderneming actief is; De onderneming geeft haar strategie en doelstellingen op het gebied van "Access to Healthcare" een plek in het variabele beloningsbeleid.	Aspen Pharma heeft toegezegd aan een nieuwe doelstelling rondom toegang tot medicijnen en deze doelstellingen in het beloningsbeleid te integreren.
AstraZeneca	De onderneming geeft haar strategie en doelstellingen op het gebied van "Access to Healthcare" een plek in het variabele beloningsbeleid.	AstraZeneca heeft toegezegd haar doelstellingen rondom toegang tot medicijnen in 2025 in haar beloningsbeleid te integreren.

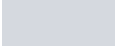
4.9.3. Tussentijdse beoordeling

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.9.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.9.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	60%	ja

4.10. Thematisch: Arbeidsomstandigheden

Eerlijke en veilige arbeidsomstandigheden behoren tot de fundamentele rechten van werknemers. Het gaat bijvoorbeeld om het verbod op dwangarbeid en kinderarbeid, het recht op vrijheid van vereniging en collectief onderhandelen. Ook gelijk loon voor gelijk werk en de afschaffing van discriminatie op het werk behoren tot deze fundamentele rechten. Deze rechten zijn in 1998 vastgelegd in de 'verklaring over fundamentele principes en rechten op het werk' van de internationale arbeidsorganisatie (ILO). Deze verklaring maakt duidelijk dat deze rechten universeel zijn. Ze zijn van toepassing op alle mensen in alle landen wereldwijd. Toch werken er wereldwijd nog ruim 180 miljoen mensen in vormen van gedwongen – of kinderarbeid. En in veel productieketens is geen sprake van eerlijke beloning. Veel slachtoffers van gedwongen arbeid, kinderarbeid en lage lonen komen uit kwetsbare groepen, zoals werklozen en migranten. Vrouwen en meisjes zijn binnen deze groepen vaak extra kwetsbaar. Voor beleggers is dit niet langer alleen een morele kwestie. Nu wet- en regelgeving over maatschappelijke verantwoordelijkheid en 'due-diligence' toeneemt, wordt het beleggen in ondernemingen die (in)direct betrokken zijn bij schendingen van werknemersrechten een maatschappelijk en financieel materieel risico. In dit engagementthema gaan we daarom in gesprek met ondernemingen in de voedingsmiddelenketen met het doel het naleven van mensenrechten en arbeidsrechten in de productieketen te versterken.

4.10.1. Introductie thema

Doel van het thema

Van ondernemingen in dit engagement programma verwachten we een gedegen mensenrechtenbeleid, inclusief arbeidsrechten. Daarnaast verwachten we ook adequate maatregelen om de risico's op gebied van mensenrechten en arbeidsrechten te identificeren en daadwerkelijke schendingen te voorkomen en zo nodig

op te lossen. Voor het toetsen van de voortgang bij de ondernemingen maken we gebruik van rapportages van de ondernemingen en ESG-data van MSCI, maar ook van de benchmarks van de 'World Benchmarking Alliance' (WBA) en 'Know the Chain'. Het beleid en de voortgang ten aanzien van leefbaar loon van de ondernemingen volgen we ook met de methodologie van het 'Platform Living Wage Financials' (PLWF).

TABEL 4.10.1.1 DOELSTELLINGEN ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN

Doelstelling	Toelichting
Governance	De onderneming heeft het onderwerp arbeidsrechten op gedegen wijze bij het bestuur belegd;
Beleid	De onderneming heeft een adequaat mensenrechtenbeleid, in overeenstemming met de 'UN Guiding Principles on Business and Human Rights' ¹ en: heeft een adequate gedragscode voor toeleveranciers, waarin het naleven van mensenrechten en fundamentele arbeidsrechten inclusief beleid voor 'herstel en verhaal' is vereist; zet zich in voor het betalen van een leefbaar loon, ook door toeleveranciers en producenten in de keten;
Implementatie & monitoring	De onderneming implementeert het beleid in de eigen bedrijfsvoering en bij de toeleveranciers en ziet actief toe op de voortgang;
Samenwerking in de keten	De onderneming werkt samen met andere partijen zoals vakbonden en sectorinitiatieven aan de bevordering van het naleven van mensenrechten, arbeidsrechten en leefbaar loon in de keten;
Transparantie	De onderneming rapporteert op transparante wijze aan investeerders, consumenten en andere belanghebbenden over het beleid en de implementatie, monitoring en voortgang ervan.

¹ Inclusief een procedure voor 'herstel en verhaal', respect voor de 'UN Global Compact Women's Empowerment Principles' en (indien relevant) het recht op 'free, prior informed consent' (FPIC).

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 1: Geen armoede (1.1)
- SDG 5: Gendergelijkheid (5.1).
- SDG 8: Eerlijk werk en economische groei (8.5, 8.7)
- SDG 10: Ongelijkheid verminderen (10.1)

Samenwerking

In de 2^e helft van 2024 werkten we met de leden van het Platform Living Wage Financials (PLWF) aan de afronding van de jaarlijkse leefbaar loon analyses en de voorbereiding van de jaarlijkse rapportage. De jaarbijeenkomst zal dit keer begin 2025 zal plaatsvinden. In de analyses van 2024 zagen we geen grote stijgingen in de scores. We zien dat de echte implementatie en het realiseren van betere inkomens voor bijvoorbeeld cacao-boeren lastig is. Daarom gaat de voortgang in deze fase langzamer. We kijken kritischer naar het werkelijke resultaat van beleid

en programma's en of de onderneming met data kan aantonen dat lonen of inkomens van boeren echt zijn verbeterd. Als positieve ontwikkeling, zien we steeds meer samenwerking binnen ketens, zoals voor cacao, koffie, palmolie en rietsuiker. Zo namen we namens het PLWF in december deel aan een overleg met vakbond CNV Internationaal, het Initiatief voor Duurzame Handel (IDH) en een aantal ondernemingen waaronder Hershey en Lindt & Spruengli, uit ons engagement programma. Doel van de bijeenkomst was om de betrokken ondernemingen aan te zetten om ook in de rietsuikerketen te werken aan een leefbaar loon of inkomen van de arbeiders en boeren. Het PLWF wordt steeds breder door stakeholders en experts gevonden en erkend als aanjager van het werken aan betere lonen en inkomens in relevante ketens, zoals cacao, koffie, suiker, kleding en palmolie.

Hoewel we het engagement over arbeidsomstandigheden in de landbouwketen eind 2025 afsluiten, blijven we betrokken bij het PLWF. We bekijken welke van de andere platformleden de door ons geleide dialogen kunnen voortzetten en ook hoe we een relevante rol kunnen blijven spelen in het platform.

Conclusie

Eind 2024 hebben we het engagementthema over arbeidsomstandigheden afgerond. In het afgelopen half jaar spraken we nogmaals een aantal van de ondernemingen. Met de andere hadden we een afrondend schriftelijk contact.

Hieronder beschrijven we de laatste voortgang per onderneming en daarna geven we een korte evaluatie van de resultaten van dit engagement thema. Ook is het profiel van elke onderneming bijgewerkt met een eindconclusie. De profielen worden in een separate bijlage aangeboden.

Ajinomoto

In oktober ontvingen we schriftelijk antwoord van Ajinomoto op vragen over de laatste voortgang. Ajinomoto antwoordde dat ze overwogen om aan de slag te gaan met onze voorstellen om te gaan werken aan leefbaar loon in de verschillende hoog-risico producten, zoals palmolie, suiker, koffie, cacao. Ze toonden zich bereid te kijken naar een aantal sector initiatieven om lonen in genoemde ketens te verbeteren. Naast deze toezegging op gebied van leefbaar loon stellen we vast dat Ajinomoto sinds 2022 goede stappen heeft gezet ter verbetering van het beleid over arbeidsomstandigheden in de keten, en de implementatie daarvan. Zo heeft de onderneming een strategie voor 2030 ontwikkeld, die onder meer inhoudt dat er onderzoek naar risico's in de keten wordt gedaan. Een aantal van deze onderzoeken (visserij, koffie, suikerriet) zijn al uitgevoerd. Ook is het beleid en de implementatie daarvan duidelijk verbeterd. Met deze resultaten concluderen we dat ook de mijlpaal 'implementatie' is behaald en sluiten we de engagement succesvol af.

Carlsberg

In oktober vroegen we Carlsberg per email te reageren op het jaarlijkse leefbaar loon voortgangsonderzoek. Carlsberg antwoordde geen tijd te hebben voor een inhoudelijke reactie. De onderneming gaf aan dat alle nieuwe ontwikkelingen op gebied van arbeidsomstandigheden, inclusief leefbaar loon verwerkt worden in het jaarverslag dat in februari 2025 gepubliceerd wordt. Dit verslag zal voldoen aan de eisen van de Europese wetgeving voor duurzaamheidsrapportage (CSRD), inclusief over hoe de onderneming zich inzet voor adequate beloning van werknemers, ook in de keten.

Hoewel het resultaat op gebied van leefbaar loon en leefbaar inkomen nog niet beoordeeld kan worden heeft Carlsberg wel duidelijk vooruitgang laten zien ten aanzien van de engagement doelen die we in de afgelopen jaren aan de orde stelden. In de engagement periode heeft de onderneming het beleid ten aanzien van human rights due-diligence inclusief arbeidsomstandigheden aanzienlijk verbeterd. Dit toonde de onderneming in het eerste mensenrechten rapport, dat begin 2024 is gepubliceerd. In dat rapport gaf Carlsberg aan nog meer mensenrechtenrisico-analyses te gaan uitvoeren in specifieke risico-markten, en op basis daarvan ook hun gedragscode voor leveranciers te zullen actualiseren. We gaan ervan uit dat Carlsberg daarover in het volgende jaarverslag, in 2025 zal rapporteren. Al met al sluiten we de dialoog succesvol af.

Mondelez

We spraken Mondelez voor het laats in december en ontvingen daarna nog een schriftelijke reactie op laatste vragen. Uit het jaarlijkse leefbaar loon onderzoek bleek ook dit jaar dat de onderneming zich blijft inzetten voor betere lonen in de cacao keten. Zo heeft de onderneming als doel gesteld dat in 2030 alle strategische toeleveranciers zelf ook een plan hebben om een leefbaar loon te bevorderen. Mondelez werkt daarvoor nauw samen met expert organisaties en sectorgenoten, bijvoorbeeld via het Dutch Initiative on Sustainable Cocoa (DISCO). Ook werkt de onderneming serieus aan het toegankelijk zijn voor klachten van stakeholders in de gehele keten, met nadruk op de cacao- en palmolie productie. Wat betreft de rapportage over mensenrechten en arbeidsomstandigheden verwachten we verdere verbeteringen vanwege de eisen van de Europese duurzaamheidsrapportage richtlijn (CSRD). Al met al sluiten we de engagement succesvol af.

4.10.2. Voortgang thema

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.10.2.1 MIJLPALEN ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN

	Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1	Ajinomoto Co., Inc.	Japan	Voedselproducten	7,7*						
2	Carlsberg A/S Class B	Denemarken	Dranken	4,4*						
3	Mondelez International, Inc. Class A	Verenigde Staten	Voedselproducten	4,1						

¹ MSCI indicator 'supply chain labor management' (Voor de ondernemingen met * is de score voor arbeidsomstandigheden werknemers weergegeven omdat de score voor arbeidsomstandigheden in de keten niet beschikbaar is).

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Briefverzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald ¹
							Impact doelstelling niet behaald ²
							Dialoog onsuccesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.10.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Ajinomoto	Beleid: De onderneming heeft een adequaat mensenrechtenbeleid, in overeenstemming met de 'UN Guiding Principles on Business and Human Rights'. De onderneming zet zich in voor het betalen van een leefbaar loon, ook door toeleveranciers en producenten in de keten.	Het mensenrechtenbeleid inclusief aanpak van 'due-diligence' is verbeterd. Er is ook nieuwe mensenrechtenstrategie richting 2030 opgesteld. De onderneming heeft toegezegd deelname aan initiatieven die werken aan leefbaar loon of leefbaar inkomen in risico-ketens te overwegen.

4.10.3. Eindbeoordeling

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.10.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.10.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	100%	ja

Evaluatie

- **Beleid:** De meeste ondernemingen in het engagement thema hebben flinke stappen gezet in het versterken van hun beleid om arbeidsomstandigheden in de productieketens te verbeteren. Vooral ten aanzien van de concrete risicoanalyses, de 'due-diligence' zien we goede voortgang. Veel ondernemingen vragen daarvoor externe experts om deze processen goed in te richten. Ook zagen we verbetering in de bereikbaarheid van ondernemingen voor klachten van medewerkers, ook van verder in de toeleveringsketen,

- **Implementatie en monitoring:** We zagen duidelijk verschil tussen ondernemingen die al ervaring hebben met het uitvoeren van keten due-diligence, en anderen die net het beleid hebben opgesteld en nog aan de slag zijn, of nog aan de slag gaan met de uitvoering in relevante ketens. Toch hebben juist ook de relatieve achterlopers stappen vooruit gezet.

- **Samenwerking:** Door deelname aan het PLWF hebben we effectief het onderwerp leefbaar loon en leefbaar inkomen kunnen betrekken in het engagement over goede arbeidsomstandigheden. Het voeren van de gesprekken mede namens een grotere groep beleggers droeg ook hier bij aan het resultaat. We vonden daarbij ook steeds meer de samenwerking met andere relevante stakeholders en experts in relevante ketens, zoals het Initiatief voor Duurzame Handel (IDH).

- **Transparantie:** Ook op gebied van de transparantie, het doen van ketenrisico analyses en de aanpak van die risico's hebben we goede verbeteringen gezien. Een paar bedrijven publiceerde een eerste rapport over mensenrechten, of over gedwongen arbeid. Bij anderen zagen we verbetering in de inhoud van de rapportages. De aangekondigde Europese wetgeving over duurzaamheidsrapportage (CSRD) heeft hier zeker aan bijgedragen.

4.11. Thematisch: Mensenrechten & Governance

Het thema mensenrechten staat volop in de belangstelling. In Nederland heeft het IMVB-convenant een belangrijke rol gespeeld om het onderwerp structureel op de agenda te krijgen. Toch zijn er nog verschillende onderwerpen waar zowel ondernemingen als institutionele beleggers stappen kunnen zetten, zeker als het gaat om de preventie van mensenrechtenschendingen. Voorbeelden zijn de onderwerpen Herstel & Verhaal, 'Due Diligence' en hoe ondernemingen om kunnen gaan met het opereren in en/of hun blootstelling aan conflictgebieden of gebieden waar mensenrechten structureel worden geschonden. In ons normatieve engagementprogramma voeren we engagement met ondernemingen die betrokken zijn bij mensenrechtenschendingen met als doel deze te verhelpen. Er zijn echter ook veel stappen die ondernemingen met een hoge blootstelling aan mensenrechtenrisico's kunnen nemen om mensenrechtenschendingen te voorkomen. Dit engagementthema richt zich daarom op het verbeteren van de aanpak van mensenrechtenrisico's. Voor dit thema zijn drie sectoren geselecteerd die aansluiten bij de 'Corporate Human Rights Benchmark' (CHRB)¹²: grondstoffen, telecom en elektronica. De ondernemingen zijn vervolgens geselecteerd op basis van aanwezigheid in de beleggingsportefeuille, diverse data (onder andere MSCI, CHRB en 'The 2022 Telco Giants Scorecard') en onze analyse van de ondernemingen.

4.11.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 4.11.1.1 DOELSTELLINGEN MENSENRECHTEN & GOVERNANCE

Doelstelling	Toelichting
Governance	De onderneming heeft het onderwerp mensenrechten op gedegen wijze bij het bestuur belegd. Er wordt gestructureerd dialoog gevoerd met experts en stakeholders op dit thema.
Beleid	De onderneming heeft gedegen beleid ontwikkeld op het onderwerp mensenrechten. Ook is er een gedegen uitwerking van de voor de onderneming relevante sub-onderwerpen bijvoorbeeld landrechten, arbeidsrechten, omgaan met conflictgebieden en herstel & verhaal.
Implementatie & monitoring	De onderneming implementeert haar beleid in haar eigen bedrijfsvoering en zet hierin concrete stappen. De onderneming monitort actief het eigen beleid en heeft een klachtenmechanisme opgezet.
Samenwerking in de keten	De onderneming werkt samen met andere partijen, waaronder andere ondernemingen in de toeleveringsketens, met sectorgenoten en andere stakeholders op dit thema.
Transparantie	De onderneming is transparant richting investeerders en andere belanghebbenden en rapporteert over de rol van het bestuur m.b.t. dit thema, haar beleid, de implementatie en de monitoring. Denk bijvoorbeeld aan het rapporteren over uitkomsten van due diligence en klachtenmechanismen en eventuele genomen acties naar aanleiding hiervan.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 4: Kwaliteitsonderwijs (1.4, 1.5)
- SDG 8: Eerlijk werk en economische groei (8.7, 8.8)
- SDG 16: Vrede, justitie en sterke publieke diensten (16.1, 16.2, 16.5)

Voortgang thema

Nokia

In het gesprek dat in de tweede helft van 2024 plaatsvond, werd besproken dat Nokia zich richt op het voorkomen van technologie-misbruik, met een focus op kunstmatige intelligentie (AI). Ze hebben een defensiebedrijf gestart en voeren strenge screenings uit. Voor de CSRD en CSDDD, de Europese richtlijnen voor duurzaamheidsrapportage en due diligence, zijn ze naar eigen zeggen goed voorbereid, met een focus op

de toeleveringsketen. Klokkenluidersmechanismen blijven ongewijzigd ondanks nieuwe defensieactiviteiten. Privacy en veiligheid zijn belangrijker geworden. Ook heeft Nokia het mensenrechten due diligence proces geïntegreerd in het verkoopproces. Nokia werkt samen met leveranciers om verbeteringen door te voeren en streeft naar 98% traceerbaarheid van bepaalde mineralen tegen 2025. Ze hebben ook maatregelen genomen om 'privacy by design' in hun producten te waarborgen. Toekomstige stappen omvatten het analyseren van landenspecifieke risico's en nieuwe technologieën.

Sony

We zijn via onze deelname aan de 'Collective Impact Coalition for Ethical AI', een collectief engagement initiatief van de 'World Benchmarking Alliance' (WBA), in contact gekomen met Sony. Het gebruik van kunstmatige intelligentie (AI) systemen is in de afgelopen jaren sterk toegenomen. Ondernemingen die AI-diensten aanbieden

¹² De CHRB benchmark ontwikkeld door het toonaangevende instituut 'World Benchmarking Alliance'

of gebruiken, zijn echter onvoldoende transparant over hun AI-beleid. Mogelijke risico's als gevolg van een gebrek aan toezicht op AI zijn: discriminatie, privacy schendingen, beveiligingslekken en corruptie. De 'World Benchmarking Alliance' (WBA) is daarom een engagementtraject gestart om ondernemingen bewust te maken van de risico's en te sturen op beter beleid en betere verslaglegging. Deze dialoog past goed in het Mensenrechten & Governance thema, aangezien AI als een van de meest materiële mensenrechtenrisico's voor technologiebedrijven wordt gezien.

In juli 2024 spraken wij als 'co-lead' voor het engagement met Sony, voor het eerst met de onderneming. Sony beschikt over ethische richtlijnen omtrent AI en een 'AI Ethics Committee'. Ook heeft de onderneming AI expertise in haar bestuur. Gezichtsherkenning en andere identificatiesystemen worden door Sony genoemd als de meest materiële onderwerpen op het gebied van ethische AI. Het vervolg van de dialoog met Sony, zal zich richten op het inzichtelijk maken van keuzes rondom gevoelige AI casussen en de ontwikkeling van een AI-mensenrechtenbeleid dat verder gaat dan Sony haar basisprincipes.

Vervolg

In de eerste helft van 2025 zullen we alle ondernemingen voor een laatste keer proberen te spreken.

4.11.2. Voortgang thema

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.11.2.1 MIJLPALEN MENSENRECHTEN & GOVERNANCE

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt	1	2	3	4	5	6
1 Heidelberg Materials	Duitsland	Bouwmaterialen	3,80						
2 Nokia Oyj	Finland	Communicatie-apparatuur	AA						
3 Proximus SA de droit public	België	Telecommunicatie divers	BBB						
4 Sony Group Corporation	Japan	Producenten van huishoudelijke apparatuur	AAA						
5 Telenor ASA	Noorwegen	Telecommunicatie divers	BBB						
6 Vodafone Group Plc	Verenigd Koninkrijk	Mobiele telecommunicatie	AA						

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Briefverzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald ¹
							Impact doelstelling niet behaald ²
							Dialoog onsuccesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)
² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

4.11.3. Tussentijdse beoordeling

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.11.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.11.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	50%	nee

4.12. Thematisch: Kleding en circulariteit

De kledingsector heeft momenteel een grote negatieve impact op milieu en klimaat. Dit komt door het gebruik van specifieke grondstoffen inclusief chemicaliën, het veroorzaken van CO₂-emissies, het grote watergebruik en watervervuiling. De sector veroorzaakt ongeveer 8 procent van de totale CO₂-emissies wereldwijd en gebruikt jaarlijks 93 biljoen liter water. Met name de bewerking van materialen en het kleuren van de stoffen, leidt tot veel watervervuiling. Maar vooral ook de relatief korte gebruiksduur van veel kleding zorgt voor een grote milieudruk. De kledingsector is nog verre van circulair en dit leidt tot enorme volumes aan afval, bestaande uit snel afgedankte - of zelfs onverkochte kleding. Per jaar belandt er 92 miljoen ton kledingafval op stortplaatsen. En als de verwachte groei van de kledingproductie, inclusief 'fast-fashion' doorzet, zal de hoeveelheid afval veroorzaakt door de sector tegen het einde van het decennium stijgen tot 134 miljoen ton per jaar. Kortom, de huidige, lineaire wijze waarop de kledingsector functioneert, betekent een grote belasting voor het milieu en een significant risico voor het klimaat en de menselijke gezondheid. Om de milieuproblemen in deze sector te verminderen, zal ze veel meer circulair moeten worden.

4.12.1. Introductie thema

Doel van het thema

Doel van dit engagement programma is om de geselecteerde ondernemingen de nodige stappen te laten nemen om serieus de transitie van een lineaire naar een circulaire kledingsector in te zetten. We vragen daartoe het volgende van de geselecteerde ondernemingen:

TABEL 4.12.1.1 DOELSTELLINGEN KLEDING EN CIRCULARITEIT

Doelstelling	Indicatoren
Governance	De onderneming maakt de transitie naar een meer circulaire kledingsector onderdeel van de strategie. En de eindverantwoordelijkheid voor de voortgang is duidelijk belegd bij het bestuur van de onderneming
Beleid	De onderneming ontwikkelt adequaat beleid gericht op de transitie naar een circulaire economie. Onderdeel daarvan zijn concrete tijdgebonden doelen, met indicatoren waarop voortgang wordt gemeten en gerapporteerd
Implementatie & monitoring	De onderneming implementeert het beleid, meet de voortgang op basis van concrete indicatoren en rapporteert daarover in publieke rapportages
Samenwerking in de keten	De onderneming werkt samen met experts, sectorgenoten en andere relevante partijen, om kennis te ontwikkelen en te delen en daarmee de transitie te versnellen
Transparantie	De onderneming rapporteert transparant aan investeerders en andere belanghebbenden over kansen, risico's en de concrete voortgang naar een meer circulair business model en bedrijfsvoering

Bij het onderdeel 'governance' zullen we ook kijken of doelen met betrekking tot circulariteit onderdeel zijn van het beloningsbeleid van het bestuur van de onderneming. En we zullen vragen hoe de onderneming zich opstelt ten aanzien van nieuwe wetgeving die de transitie naar meer

circulair werken moet stimuleren en faciliteren. We rekenen op een constructieve houding van de ondernemingen in de sector ten aanzien van dergelijke nieuwe wetgeving.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 12: Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen (12.2, 12.4, 12.5, 12.6)
- SDG 14: Behoud en maak duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en maritieme hulpbronnen (14.1)

Voortgang thema

In het afgelopen halfjaar hebben we een 2^e ronde van gesprekken gehouden. Hieronder een kort verslag van deze contacten.

Adidas

In september vond een 2^e gesprek met Adidas plaats. We bespraken de voortgang op gebied van duurzaam materiaalgebruik en circulariteit. Adidas boekt vooral vooruitgang in gebruik van duurzamere materialen, zoals gerecycled polyester en duurzamer geproduceerd katoen. Om daarin nog verder te komen, werkt Adidas aan diverse innovaties, zoals het recyclen van oude kleding of sportartikelen van polyester om de materialen te verwerken tot nieuwe producten. Op ons verzoek om in nog meer detail te rapporteren over het materiaalgebruik en de daaraan verbonden duurzaamheidsdoelstellingen, gaf de onderneming aan dat dit, mede ter voorbereiding van de Europese rapportage eisen (CSRD) in voorbereiding is. We noteren deze toezegging over verbetering van rapportage als een mijlpaal 'toezegging' en zullen komend voorjaar op basis van de nieuwe rapportage toetsen of voldoende aan onze wensen is voldaan. In een volgend gesprek willen we verder spreken over de kansen ten aanzien van circulaire businessmodellen.

Fast Retailing

In december hadden we schriftelijk contact met Fast Retailing. Omdat de onderneming enkel via een tolk in gesprek wil, hebben we besloten dat een schriftelijke vragenronde net zo effectief is, zo niet effectiever, omdat

de onderneming schriftelijk wel direct in het Engels kan antwoorden en tevens tijd heeft om de antwoorden goed inhoudelijk voor te bereiden. Dit voorkomt verlies van informatie door tussenkomst van een tolk. In het antwoord op onze vragen gaf de onderneming aan dat er voortgang is op het gebied van circulair design, duurzaam materiaalgebruik en de ontwikkeling van circulaire diensten, zoals reparatie, inzameling en verkoop van gebruikte producten. Ten aanzien van rapportages werkt Fast Retailing aan de voorbereidingen om aan de Europese regels voor duurzaamheidsrapportage (CSRD) te voldoen. Omdat Fast Retailing geen Europese onderneming is, hoeft ze pas over het fiscale jaar 2026 aan de eisen te voldoen, dus in het verslag dat in 2027 verschijnt. We zullen de onderneming daarom ook nog tussentijds vragen naar verbeteringen van de rapportage. Naar aanleiding van de uitvoerige schriftelijke reactie noteren we dat de mijlpaal 'informatie delen' is behaald.

Gildan

Het 2e gesprek met Gildan Activewear vond plaats in augustus. We spraken over de inzet van de onderneming ten aanzien van duurzaam materiaalgebruik en over de verbetering van de duurzaamheidsrapportage over materiaalgebruik en daaraan gerelateerde doelen. We hebben daartoe relevante rapportagestandaarden voorgesteld. De onderneming was bereid deze suggestiesten te overwegen. In de volgende rapportage over duurzaamheid zullen we verifiëren of deze toezegging is nagekomen. Ook bespraken we de kansen voor meer circulaire business modellen en diensten. Als 'business to business' producent, is het voor Gildan nog lastig om kansen te vinden in circulaire oplossingen, omdat de klanten van Gildan de relatie met de consument hebben. Daarom ligt de focus – en ook de verwachting van de klanten – vooral op meer duurzaam materiaalgebruik. Naar aanleiding van de bereidheid onze suggesties voor betere rapportage te overwegen, noteren we dat de mijlpaal 'toezegging' is behaald.

Hennes & Mauritz

In september spraken we voor de 2^e keer met H&M. De onderneming werkt op diverse fronten hard aan verduurzaming en een meer circulaire kleding sector. Van productontwikkeling en materiaalkeuze, tot reparatie en verkoop van ze hands producten werkt de onderneming hard aan mogelijkheden voor meer circulariteit. H&M biedt al in meer dan 20 landen gebruikte kleding aan via het online platform 'Sellpy'. Ook aan de verbetering van de duurzaamheidsrapportage wordt gewerkt. In 2025 zal voor het eerst volgens de eisen van de Europese richtlijn voor duurzaamheidsrapportage (CSRD) worden gerapporteerd. We rekenen er op dat dit meer inzicht biedt in de voortgang.

Inditex

In juli spraken we voor het eerst met Inditex. We spraken over de herziening van het beleid op gebied van biodiversiteit. Ook dit raakt aan circulaire economie, want de fundamentele biodiversiteitsimpact analyses bieden ook informatie over de duurzaamheid van diverse gebruikte

materialen. Daarmee kan de strategie voor duurzaam materiaalgebruik verder worden aangescherpt. Momenteel werkt de onderneming al met richtlijnen voor duurzame materialen van bijvoorbeeld de Textiles Exchange, een industrie platform. Inditex heeft ook al sinds 2022 een online verkoop platform voor gebruikte kleding, dat inmiddels in meer dan 10 landen actief is. Ten slotte bespraken we hoe Inditex werkt aan verbetering van de rapportage over duurzaamheid. Ook bij Inditex is dit werk in belangrijke mate gedreven door de Europese richtlijn CSRD.

TJX Companies

In november spraken we voor de 2^e keer met TJX. Deze onderneming komt langzaam in beweging op het gebied van duurzaam materiaalgebruik. TJX heeft een kader voor gebruik van meer duurzame materialen, maar staat nog erg aan het begin van het toepassen daarvan. Dit geldt nu alleen voor de eigen productie. TJX kan echt een verschil maken als de onderneming ook bij inkoop van producten van andere merken criteria voor circulariteit en duurzame materialen toepast. Omdat TJX vooral restpartijen opkoopt acht de onderneming zich momenteel niet in staat daarin heel kritisch te zijn. Wel gaf TJX, in reactie op aanvullende schriftelijke vragen, aan dat een hulpmiddel ontwikkeld is om de inkopers te helpen de certificeringen voor duurzame kenmerken beter te begrijpen. De inkopers mogen deze informatie gebruiken bij de keuze voor te kopen producten, maar dit is nog geen verplichting.

Wat betreft de rapportage is de te verwachten verbetering vooral het resultaat van de Europese richtlijn voor duurzaamheidsverslaglegging (CSRD), waar TJX, vanwege de Europese activiteiten ook aan moet voldoen. De onderneming geeft aan dat het voorbereidend werk hieraan wel veel extra inzicht en informatie oplevert die ook voor intern gebruik zeer nuttig is.

VF Corporation

In september hadden we een 2^e gesprek met VF Corp. We zien ook bij deze onderneming goede voortgang. Zo werkt VF onder andere nauw samen met het 'Circular Transition Initiative', een sector platform dat werkt aan een meer circulaire kledingsector. De samenwerking betreft pilots met duurzame materialen bij diverse merken van VF. Daarnaast ziet VF interessante mogelijkheden op het gebied van productreparatie, hoewel deze activiteiten nog heel beperkt zijn in omvang. Wat betreft de duurzaamheidsrapportage, werkt VF ook aan verbeteringen, mede ingegeven door de nieuwe Europese eisen op dit gebied (CSRD). VF geeft aan dat die voorbereidingen ook voor intern gebruik nuttig zijn omdat er meer en betere informatie beschikbaar komt, ook voor het management van de onderneming.

Zalando

In november vond een 2^e gesprek met Zalando plaats. De onderneming gaf een overzicht van de ontwikkelingen op gebied van duurzame materialen en het streven naar een meer circulaire bedrijfsvoering en producten.

Net als verschillende sectorgenoten heeft ook Zalando een online platform voor in- en verkoop van gebruikte producten. De omvang is echter nog klein, maar de inzet is om dit groter en rendabel te maken. Zalando ziet duurzaam materiaalgebruik en een meer circulaire business als essentieel om op gebied van klimaatverandering de 'net-zero' status te bereiken. Ook bespraken we uitdagingen op gebied van meer duurzame materialen, zoals de beschikbaarheid van goede kwaliteit gerecycled polyester en sterke (slijtvaste) duurzame materialen voor zolen van schoenen. We kijken uit naar het volgende duurzaamheidsverslag van Zalando om te kunnen zien in hoeverre de onderneming al meer rapporteert over de besproken onderwerpen.

Vervolg

In 2025 zullen we opnieuw met de ondernemingen spreken, zo mogelijk na publicatie van hun duurzaamheidsverslag.

4.12.2. Voortgang thema

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.12.2.1 MIJLPALEN KLEDING EN CIRCULARITEIT

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 FAST RETAILING CO., LTD.	Japan	Detailhandel	AA						
2 Gildan Activewear Inc.	Canada	Textiel, kleding en luxeproducten	AA						
3 Hennes & Mauritz AB	Zweden	Detailhandel	AA						
4 Industria de Diseno Textil, S.A.	Spanje	Detailhandel	AA						
5 TJX Companies Inc	Verenigde Staten	Detailhandel	A						
6 V.F. Corporation	Verenigde Staten	Textiel, kleding en luxeproducten	AAA						
7 Zalando SE	Duitsland	Detailhandel	AA						
8 adidas AG	Duitsland	Textiel, kleding en luxeproducten	AAA						

¹ MSCI ESG score

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Briefverzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald ¹
							Impact doelstelling niet behaald ²
							Dialoog onsuccesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.12.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Adidas	Transparantie De onderneming rapporteert transparant aan investeerders en andere belanghebbenden over kansen, risico's en de concrete voortgang naar een meer circulair business model en bedrijfsvoering.	Adidas heeft toegezegd om in meer detail te rapporteren over duurzaam materiaalgebruik.
Gildan	Transparantie De onderneming rapporteert transparant aan investeerders en andere belanghebbenden over kansen, risico's en de concrete voortgang naar een meer circulair business model en bedrijfsvoering.	Gildan toonde zich bereid onze suggesties voor betere rapportage over duurzaam materiaalgebruik te overwegen.

4.12.3. Tussentijdse beoordeling

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.12.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.12.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	88%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	25%	nee

4.13. ESG dialoog Nederland

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen hebben de speciale aandacht van Nederlandse institutionele beleggers, vanwege de directe sociaaleconomische belangen die de ondernemingsactiviteiten met zich mee brengen. Belangrijke strategische besluiten van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, zoals fusies en overnames, kunnen significante effecten hebben op lokale werkgelegenheid, de concurrentiepositie van de onderneming en duurzame langetermijnwaardecreatie. Ook beloningsvoorstellen of (her)benoemingen van bestuurders leiden regelmatig tot maatschappelijke discussie. Wij hechten er dan ook grote waarde aan om op structurele wijze de dialoog te voeren met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen waar we in belegd zijn. Bij het voeren van de dialogen trekken wij zoveel mogelijk op in collectief verband, verenigd in Eumedion. ESG Nederland bestaat uit deze dialogen.

4.13.1. Achtergrond

Overzicht dialogen

In de tweede helft van 2024 is Achmea IM in Eumedion verband de dialoog aangegaan met de volgende Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen:

TABEL 4.13.1.1 DIALOGEN MET NEDERLANDSE BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN H2 2024

Onderneming	Besproken onderwerpen
Unilever	Plastic reductieplan
Wolters Kluwer	Voorgesteld nieuw beloningsbeleid

Unilever

Op 26 september 2024 besprak Unilever met plasticspecialisten in Eumedion verband de voortgang en uitdagingen rondom plastic verpakkingen. Unilever streeft naar 25 procent gerecycled plastic in verpakkingen tegen 2025 en een 40 procent vermindering van plasticverbruik tegen 2028. Het doel is om alle verpakkingen volledig recyclebaar te maken, hoewel flexibele verpakkingen een uitdaging blijven. Hervulbare en herbruikbare verpakkingen worden versneld ingevoerd, met pilots in Indonesië, en er wordt geïnvesteerd in nieuwe materialen om plasticvervuiling te verminderen. Het Plastic Actieplan van Unilever heeft als doel om tegen 2035 alle plastic te vervangen. Samenwerking met andere grote spelers is essentieel om schaalbare oplossingen te genereren. Inconsistente regelgeving tussen landen vormt een uitdaging voor het VN Plastic Verdrag, en uitbreiding van producentenverantwoordelijkheid wordt steeds belangrijker.

Het was een informatief overleg. De voortgang van Unilever wordt gevolgd. In het eerste halfjaar van 2025 zal in de aanloop naar de aandeelhoudersvergadering van Unilever weer een gesprek plaatsvinden waar dit onderwerp ook ter sprake zal komen.

Wolters Kluwer

Met Wolters Kluwer is gesproken over hun voorgestelde nieuwe beloningsbeleid, dat in 2025 aan de aandeelhouders ter stemming wordt voorgelegd. De belangrijkste wijziging is het aanpassen van de weging van twee prestatiemaatstaven: relatieve aandeelhouderswaarde

ofwel Total Shareholders Return (TSR) en Earnings Per Share: EPS. Het voornemen van Wolters Kluwer is om de weging van TSR te verlagen en die van EPS te verhogen. Het was een intensieve dialoog. Vanuit Eumedion werd geopperd om de weging van Return on Invested Capital (ROIC) te verhogen of een niet-financiële maatstaf toe te voegen in plaats van de voorgenomen wijzigingen. Dit werd door Wolters Kluwer afgewezen vanwege het sterke innovatie- en Research & Development-beleid van het bedrijf.

Het bedrijf blijft de waarderingsbenadering gebruiken voor aandelenuitkeringen, wat kan leiden tot hogere doelstellingen. Door Eumedion werd gevraagd om de clawback-clausule uit te breiden naar wangedrag en schendingen van de bedrijfsethiek, maar dit werd afgewezen. Volgens Wolters Kluwer steunen de meeste aandeelhouders de voorgestelde wijzigingen, hoewel er verschillende meningen zijn over de TSR-maatstaf. Het bedrijf zal ook de Nederlandse ondernemingsraad raadplegen over het voorstel. Na alle gesprekken zal Wolters Kluwer het definitieve voorstel voor het beloningsbeleid voorleggen aan de aandeelhoudersvergadering. We zijn benieuwd naar het definitieve voorstel.

4.14. Collectieve Initiatieven

Waar mogelijk en gewenst is Huisarts & Pensioen betrokken bij andere vormen van dialoog. Met andere beleggers worden dan bijvoorbeeld de krachten gebundeld voor een collectief engagement. Deze dialogen zijn vaker gericht op sectoren, specifieke onderwerpen (bijvoorbeeld remuneratie of CO₂-uitstoot) of overheden en andere regelgevende instanties.

4.14.1. Collectieve initiatieven

Hieronder bespreken we de investor statements die het afgelopen half jaar zijn ondertekend door Huisarts & Pensioen en collectieve dialogen waaraan Huisarts & Pensioen heeft deelgenomen. Daarnaast noemen we waar relevant ontwikkelingen rond eerder gesteunde collectieve dialogen en investor statements.

FAIRR engagementprogramma eiwittransitie

De collectieve engagementdialoog over de eiwittransitie, opgezet door 'Farm Animal Investment Risk & Return' (FAIRR), beoogt het aanbod van duurzamere alternatieven voor eiwitten te vergroten, om klimaatverandering en biodiversiteitsverlies tegen te gaan. De vleesindustrie draagt namelijk substantieel bij aan de mondiale uitstoot van broeikasgassen en ontbossing. Eiwitdiversificatie heeft bovendien ook gezondheidsvoordelen. De ondernemingen waarop FAIRR zich met dit programma richt zijn onder anderen: Ahold Delhaize, Kraft Heinz, Nestlé en Unilever. In de tweede helft van 2024 is fase 2 van dit engagementdialoog van start gegaan.

Investor statement aan overheden over de financiering van de klimaattransitie

Ondanks recente beleidsmaatregelen, zoals de Amerikaanse 'Inflation Reduction Act' en de Europese Fit for 55, blijven investeringen achter op de benodigde USD 4,8 biljoen per jaar om de wereldwijde economie tegen 2050 de net nul-emissies doelstellingen te laten bereiken. Het '2024 Global Investor Statement to Governments on the Climate Crisis' onderstreept de noodzaak voor effectieve beleidsmaatregelen om de investeringen te versnellen die nodig zijn voor de klimaattransitie.

De bij het statement aangesloten investeerders roepen overheden op om: economie-brede publieke beleidsmaatregelen af te kondigen; sectorale transitiestrategieën te implementeren; natuur-, water- en biodiversiteitsuitdagingen aan te pakken; en klimaat gerelateerde rapportages door financiële instellingen te verplichten en particuliere investeringen te mobiliseren voor klimaatmitigatie en -adaptatie in opkomende markten en ontwikkelingslanden. Deze gezamenlijke aanpak van overheden en investeerders is cruciaal voor het opgang brengen van de benodigde kapitaalstromen voor een rechtvaardige en duurzame transitie naar netto nul-emissies.

Investor statement over plastics aan de petrochemische industrie

De afgelopen jaren is het gebruik van 'single-use plastics' (SUPs) flink toegenomen. Het verduurzamen van plasticgebruik en de ontwikkeling van een circulaire economie is cruciaal voor klimaat, mensenrechten en gezondheid. Bij de onderhandelingen over het VN plasticverdrag bleek dat de petrochemische industrie lobbyt tegen maatregelen om de productie van nieuwe plastics aan banden te leggen. De sector wil dat het verdrag zich beperkt tot het aanpakken van plasticvervuiling. Daarom vragen de ondertekenaars van dit statement, een initiatief van 'Planet Tracker', producenten van plastics om transparantie over hun plasticproductie en reductiedoelstellingen voor chemicaliën. Daarbij wordt de sector opgeroepen meer te investeren in recycling en het gebruik van duurzamere grondstoffen. De ondernemingen worden gevraagd zich uit te spreken voor het VN plasticverdrag en de transitie naar een circulaire economie.

Investor statement over vaperen

In 2023 heeft Achmea een internationaal investor statement gelanceerd om landen op te roepen werk te maken van tabakspreventie. In 2024 hebben we op dit onderwerp een aantal vervolgstappen gezet. Zo hebben we een gesprek gehad met de Nederlandse overheid en de WHO over dit investor statement. Daarnaast hebben we een actieve rol gespeeld bij een lancering van een investor statement van 'Tobacco Free Portfolios' dat aandacht vraagt voor de groeiende zorgen rondom vaperen. Deze zorgen hebben betrekking op de steeds duidelijker wordende negatieve gezondheidseffecten van vaperen, met name rondom kinderen. Daarnaast vormt vaperen een bedreiging voor het milieu omdat vapes materialen zoals plastic, nicotinezouten, zware metalen en ontvlambare lithium-ion batterijen bevatten, die in waterwegen, bodem en natuur terecht komen. Daarom roept het statement op tot maatregelen om de aantrekkingskracht en beschikbaarheid van vapes voor kinderen te verminderen. Daarbij pleit het statement onder andere voor betere handhaving rond de verkoop van vapes en betere voorlichting.

Investor statement tegen de mogelijke afzwakking van de PFAS-beperking van de EU

Per- en polyfluoroalkyl stoffen (PFAS) breken na gebruik niet of nauwelijks af en worden momenteel op veel plekken in de natuur en in het bloed van de mens aangetroffen. Nadelen zijn: een lager geboortegewicht bij baby's, een verzwakt immuunsysteem en schildklier, en verhoogd risico op nier- en teelbalkanker. Daarnaast is het heel kostbaar om PFAS uit het water of de grond te filteren. Dit statement betreft het verzoek van ondergetekende beleggers van 'Investor

Initiative on Hazardous Chemicals' (IIHC), aan de voorzitter van de Europese Commissie Ursula Von Der Leyen om met stevige voorstellen te komen voor PFAS-beperkingen en niet toe te geven aan lobby om deze inhoudelijk te

verzwakken. Het aangekondigde beleid om het gebruik van PFAS aan te pakken ondersteunt de transitie om PFAS te vervangen door duurzame alternatieven.

TABEL 4.14.1.1 OVERZICHT LOPENDE COLLECTIEVE ACTIVITEITEN HUISARTS & PENSIOEN

Initiatief	Rol	Speerpunt	Samenwerking	Sinds
Investor statement over plastics aan de petrochemische industrie	Investor statement	Natuur & Milieu	Planet Tracker	H2 2024
Investor statement over vaperen	Investor statement	Gezondheid	Tobacco Free Portfolios	H2 2024
Investor statement aan overheden over de financiering van de klimaattransitie	Investor statement	Klimaat	Investor Agenda	H2 2024
Investor statement tegen de mogelijke afzwakking van de PFAS-beperking van de EU	Investor statement	Natuur & Milieu; Gezondheid	Investor Initiative on Hazardous Chemicals	H2 2024
Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	Deelnemer	Gezondheid; Natuur & Milieu; Arbeidsnormen	Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	H2 2024
FAIRR engagementprogramma eiwittransitie	Investor statement en collectieve dialoog	Klimaat	Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	H2 2023
Chemscore: engagementprogramma chemische producten	Collectieve dialoog	Natuur & Milieu	Aviva	H2 2022
Mentale gezondheid op de werkvloer	Investor statement en collectieve dialoog	Gezondheid; Arbeidsnormen	CCLA Investment Management	H2 2022
Longterm Investors in People's Health (LIPH)	Deelnemer	Gezondheid	ShareAction	H1 2022
Healthy markets initiative	Deelnemer	Gezondheid	ShareAction	H1 2021

4.15. Normatief: Mensenrechten

Achmea IM is in het tweede halfjaar van 2024 met 1 onderneming een dialoog gestart over een (vermeende) mensenrechtenschending, zie onderstaande tabel.

TABEL 4.15.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
MENSENRECHTENSCHENDING H2 2024

Onderneming
Golden Agri-Resources Ltd

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle mensenrechtencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en (op)nieuw geïnitieerde dialogen¹³. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.15.2

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Aecon Group Inc	8	01-04-2024	Canada	Canada				
Amgen Inc.	8	17-07-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
China Gas Holdings Limited	8	15-02-2023	China	China				
Experian PLC	2	17-04-2023	Verenigd Koninkrijk	Verenigd Koninkrijk				
Golden Agri-Resources Ltd	8	15-10-2024	Singapore	Indonesië				
Golden Agri-Resources Ltd	7	15-10-2024	Singapore	Liberia				
UGI Corporation	8	01-04-2024	Verenigde Staten	Verenigde Staten				

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beeindiging van schending	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïnitieerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

¹³ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

Afgesloten dialogen

Experian Plc

In april 2024 verwierp het Britse 'Upper Tier Tribunal' (UTT), ten gunste van Experian Limited, het beroep van de 'Information Commissioners Office' (ICO) tegen een eerdere uitspraak van het 'First-tier Tribunal' (FTT) in februari 2023. Dit betrof een aanklacht van de ICO uit oktober 2020 over de manier waarop het bedrijf sinds 2015 gebruikersgegevens

verzamelde. Per mei 2024 zijn de aanklachten verworpen en zijn er geen andere materiële overtredingen door Experian gevonden. Experian verklaarde in juni 2024 aan ISS ESG dat de gerechtelijke uitspraken bevestigen dat de ICO de aanpak van Experian verkeerd had beoordeeld. ISS ESG heeft de beoordeling van de controverses herzien van ORANJE naar GROEN, wat aangeeft dat verdere engagement niet nodig is.

4.16. Normatief: Arbeidsnormen

Achmea IM is in het tweede halfjaar van 2024 met 10 ondernemingen een dialoog gestart over een (vermeende) arbeidsnormschending, zie onderstaande tabel.

**TABEL 4.16.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
ARBEIDSNORMSCHENDING H2 2024**

Onderneming
Anheuser-Busch InBev
HUGO BOSS AG
Kohl's Corporation
LG Electronics, Inc.
Levi Strauss & Co.
Macy's Inc
Microsoft Corporation
Target Corporation
Texhong Textile Group Ltd
Uber Technologies, Inc.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle arbeidsnormencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen²⁴. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.16.2

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Anheuser-Busch InBev	8	15-10-2024	België	Peru				
HUGO BOSS AG	8	15-07-2024	Duitsland	Turkije				
HUGO BOSS AG	6	15-07-2024	Duitsland	China				
Kohl's Corporation	6	15-10-2024	Verenigde Staten	China				
LG Electronics, Inc.	6	15-07-2024	Zuid-Korea	China				
Levi Strauss & Co.	6	15-07-2024	Verenigde Staten	China				
Macy's Inc	6	15-10-2024	Verenigde Staten	China				
Microsoft Corporation	8	15-07-2024	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Target Corporation	6	15-10-2024	Verenigde Staten	China				
Texhong Textile Group Ltd	6	15-10-2024	Hong Kong	China				
Uber Technologies, Inc.	8	15-07-2024	Verenigde Staten	Verenigde Staten				

²⁴ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Uber Technologies, Inc.	7	15-07-2024	Verenigde Staten	Verenigd Koninkrijk				
	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beeëindiging van schending	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode			
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd								
Er zijn maatregelen geïnitieerd								
Er is een toezegging gedaan								
Er zijn geen maatregelen genomen								

4.17. Normatief: Milieu

Achmea IM is in het tweede halfjaar van 2024 met 2 ondernemingen een dialoog gestart over een (vermeende) milieunormschending, zie onderstaande tabel.

**TABEL 4.17.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
MILIEUNORMSCHENDING H2 2024**

Onderneming
Aker Solutions ASA
Golden Agri-Resources Ltd

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle milieucasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen¹⁵. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.17.2

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Aecon Group Inc	8	01-04-2024	Canada	Canada				
Aker Solutions ASA	8	15-07-2024	Noorwegen	Australië				
Alamos Gold, Inc.	8	17-07-2023	Verenigde Staten	Turkije				
Baker Hughes, a GE Company Class A	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Australië				
Bunge Limited	8	17-04-2023	Verenigde Staten	Brazilië				
Golden Agri-Resources Ltd	8	15-10-2024	Singapore	Liberia				
Kinross Gold Corporation	7	01-04-2024	Canada	Chili				
Lundin Mining Corporation	8	16-10-2023	Canada	Chili				
NextEra Energy, Inc.	8	16-05-2019	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Saipem S.p.A.	8	16-10-2023	Italië	Australië				
Tokyo Gas Co., Ltd.	2	15-02-2023	Japan	Australië				
United States Steel Corp	7	16-10-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				

¹⁵ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beëindiging van schending	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïnitieerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten dialogen

Tokyo Gas Co., Ltd.

ISS ESG heeft het engagement met Tokyo Gas Co., Ltd. beëindigd omdat de beoordeling is herzien van ORANJE naar GROEN. In maart 2024 voltooide Tokyo Gas de verkoop van haar 5 procent belang in het Pluto LNG-

project in West-Australië. Dit project leidde tot controverse, omdat de geplande uitbreiding van het Pluto LNG-project in West-Australië emissienormen zou schenden. Tokyo Gas verstreekte essentiële informatie en klimaatmitigatiemaatregelen tijdens de verkoop, die door de koper zijn overgenomen. Hierdoor is Tokyo Gas niet langer betrokken bij de controverse.

4.18. Normatief: Anti-corruptie

Achmea IM is in het tweede halfjaar van 2024 met 1 onderneming een dialoog gestart over (vermeende) corruptie, zie onderstaande tabel.

**TABEL 4.18.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
CORRUPTIE H2 2024**

Onderneming
Juventus Football Club SpA

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle anti-corruptiecasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen¹⁶. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.18.2

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Alibaba Group Holding Limited	2	17-04-2023	China	China				n.v.t.
Alphabet Inc.	10	16-10-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Electricite de France SA	4	15-02-2023	Frankrijk	Frankrijk				n.v.t.
Juventus Football Club SpA	8	15-07-2024	Italië	Italië				
Meituan	5	15-02-2024	Hong Kong	China				n.v.t.

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beëindiging van schending	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïnitieerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten dialogen

Alibaba Group Holding Limited

In augustus 2024 kondigde de Chinese marktautoriteit (SAMR) aan dat Alibaba Group Holding Limited (Alibaba) een driejarige periode van zelfevaluatie en -rapportage had voltooid. Alibaba werd een boete van CNY 18,2 miljard

opgelegd in april 2021 voor misbruik van haar marktpositie. In juli 2024 bevestigde de SAMR dat Alibaba de schending had beëindigd en haar compliance had verbeterd. ISS ESG heeft daarom de beoordeling van de controverser herzien van ORANJE naar GROEN, wat aangeeft dat verdere engagement niet nodig is.

¹⁶ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

Electricite de France SA

In april 2024 rapporteerde Electricite de France SA (EDF) over haar herstelmaatregelen naar aanleiding van beschuldigingen van misbruik van haar marktpositie in de Franse energiemarkt tussen 2004 en 2021. EDF betaalde in juli 2022 EUR 300 miljoen in een schikking met de Franse mededingingsautoriteit (ADLC). ISS ESG heeft de beoordeling van de controverse herzien van ORANJE naar GROEN, wat aangeeft dat verdere engagement niet nodig is.

Meituan

In oktober 2021 kreeg Meituan een boete van CNY 3,4 miljard opgelegd door de Chinese 'State Administration for Market Regulation' (SAMR) voor misbruik van haar marktpositie. Per oktober 2024 was het onduidelijk of Meituan haar opgelegde zelfevaluatie en -rapportage succesvol had afgerond. Meituan accepteerde de boete en implementeerde een herstelprogramma door interne controles te verbeteren en verder misbruik van haar marktpositie te voorkomen. ISS ESG is in afwachting van bevestiging van voltooiing van het herstelprogramma, maar heeft de beoordeling van de controverse herzien van ORANJE naar GROEN, wat aangeeft dat verdere engagement niet nodig is.

4.19. Escalatieoverzicht

Geëscaleerde dialogen

De onderstaande tabel geeft de escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) weer die in de tweede helft van 2024 zijn genomen in zowel thematische als normatieve dialogen. In het derde kwartaal vindt het laagste

aantal aandeelhoudersvergaderingen plaats. Hoofdzakelijk staan er tussentijdse benoemingen van bestuurders of goedkeuringen van overnames geagendeerd. In het vierde kwartaal vind in Australië en Nieuw-Zeeland de piek van het aandeelhoudersvergaderingen seizoen plaats. In de overige regio's is het een rustig kwartaal qua stemmen.

TABEL 4.19.1

Onderneming	Reden van escalatie	Genomen maatregel ¹
Amazon.com	Normatief, status rood (geverifieerde schending).	Aandeelhoudersresolutie over vakbondsrechten ingediend voor AVA 2025.
The Coca Cola Company	Thematisch, niet genoeg voortgang in het afgesloten thema "Access to Nutrition".	Aandeelhoudersresolutie over de gezondheidseffecten van zoetstoffen ingediend voor AVA 2025.

¹ Zie voor verdere duiding tegenstem het 'Voting Disclosure Systeem'

Uitgelichte escalaties

Amazon

Amazon staat sinds H1 2023 op de escalatielijst. De onderneming wordt sinds 2015 beoordeeld met ORANJE door ISS ESG, vanwege het vermeend schenden van vakbondsrechten in Duitsland en de Verenigde Staten.

In de tweede helft van 2024 dienden wij een resolutie in bij Amazon voor de aandeelhoudersvergadering van 2025. Deze resolutie heeft betrekking op vakbondsrechten. Deze resolutie wordt voor de derde keer ingediend nadat het voorstel 34,9 procent steun ontving in 2023 en 31,8 procent steun in 2024. Beide jaren stemde Achmea IM voor de resolutie, maar diende het de resolutie niet zelf in. Naast de ISS ESG dialogen en het meestemmen met resoluties, escaleerde Achmea IM de dialoog eerder via een fysieke bijeenkomst met de corporate secretary in Nederland en een 'fact-finding' bijeenkomst met Duitse vakbonden. De vakbondsrechten van medewerkers van Amazon zijn sindsdien niet voldoende verbeterd.

De resolutie vraagt de raad van bestuur van Amazon om een onafhankelijke evaluatie van Amazon's naleving van de vakbondsrechten van haar werknemers, zoals vastgesteld in het mensenrechtenbeleid van de onderneming. De evaluatie moet in ieder geval kijken naar 1) mogelijke gevallen van bemoeienis door management bij vakbondsvorming, en 2) de maatregelen die de onderneming heeft genomen om schendingen van haar

beleid te verhelpen. Het evaluatierapport moet voor 30 november 2025 openbaar worden gedeeld op de website van Amazon.

The Coca Cola Company

The Coca-Cola Company is een onderneming die in het vorige engagement thema "Access to Nutrition" was opgenomen. Door de grote impact die de onderneming heeft op voedingspatronen wereldwijd en de onderneming in het voorgaande thema weinig verbetering heeft laten zien, staat deze onderneming op de escalatielijst. We hebben daarom met een investeerder in de Verenigde Staten een resolutie ingediend rondom het gebruik van zoetstoffen en de gerelateerde gezondheidseffecten daarvan. De onderneming kijkt immers in haar strategie puur en alleen naar de reductie van suiker, en niet naar de gezondheidseffecten van andere stoffen. Dit terwijl de onderneming een zeer brede productenportefeuille heeft, van zuiveldranken, sportdranken tot alcoholische dranken. Een resolutie is een goed middel om onze zorgen als investeerder zichtbaar te maken.

Te escalaren dialogen

De eerste helft van het jaar, waarin de meeste aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen in Europa, Japan en de Verenigde Staten plaatsvinden, is de drukste stemperiode. Alle thematische en normatieve dialogen die in aanmerking komen voor escalatie zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

TABEL 4.19.2

Onderneming	Reden van escalatie
Alphabet Inc.	Normatief, status rood (geverifieerde schending).
Amazon.com, Inc.	Normatief, status rood (geverifieerde schending).
Fukuyama Transporting	Thematisch, niet responsief in het thema "Klimaat en transport 2".
G-III Apparel Group	Normatief, status oranje (vermeende schending). Geen reactie sinds Q3 2022. Geen stappen gezet.

Onderneming	Reden van escalatie
Hydro One	Thematisch, niet responsief in het thema "Reductie CO ₂ -uitstoot".
Lens Technology Co., Ltd.	Normatief, status oranje (vermeende schending). Dialoog loopt sinds Q3 2021. Niet responsief en geen maatregelen genomen.
Levi Strauss & Co.	Normatief, status oranje (vermeende schending). Geen reactie sinds Q3 2022. Geen stappen gezet.
Rede D'Or Sao Luiz SA	Normatief, status oranje (vermeende schending). Dialoog loopt sinds Q4 2023. Niet responsief en geen maatregelen genomen.
The Coca-Cola Company	Thematisch, niet genoeg voortgang in het afgesloten thema "Access to Nutrition".
Uber Technologies, Inc.	Normatief, status oranje (vermeende schending). Dialoog loopt sinds 2019, maar nog steeds geen maatregelen genomen.

5. Betrokken aandeelhouderschap: stemmen & corporate governance

Huisarts & Pensioen ziet het als haar plicht van haar stemrecht gebruik te maken om waar nodig en waar mogelijk het belang van Huisarts & Pensioen, haar deelnemers en de maatschappij te beschermen. De UNPRI en de UN Global Compact/OESO richtlijnen vormen bij het stembeleid van Huisarts & Pensioen het uitgangspunt. Voor de illiquide portefeuillecomponenten privaat vastgoed en infrastructuur heeft Huisarts & Pensioen geen eigen stemrecht. Huisarts & Pensioen belegt voor deze categorieën in fondsen waarbij de uitoefening van stemrecht of recht op posities in een RvC is uitbesteed aan de manager van deze beleggingen. Huisarts & Pensioen zal zich een beeld vormen van wat de huidige praktijk is bij deze beleggingen en in hoeverre dit strookt met de eigen MVB-overtuigingen.

Corporate governance, of goed ondernemingsbestuur, heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende actoren van een onderneming zoals de Raad van Bestuur (RvB), de Raad van Commissarissen (RvC), aandeelhouders en andere belanghebbenden. Rekenschap, transparantie en toezicht spelen hierbij een centrale rol. Huisarts & Pensioen belegt onder andere in beursgenoteerde ondernemingen en is daardoor ook aandeelhouder. Door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten kan Huisarts & Pensioen invloed uitoefenen op de onderneming. Het gaat hierbij om het benoemen van bestuurders, het goedkeuren van jaarstukken en in sommige gevallen kan het zich uitspreken over het beloningsbeleid. Huisarts & Pensioen doet dit onder andere door deel te nemen aan de besluitvorming op de aandeelhoudersvergadering (stemmen). Door gebruik te maken van het stemrecht kunnen de beleggingsfondsen invloed uitoefenen op ondernemingen en invloed aanwenden om een betere corporate governance te stimuleren bij de ondernemingen. Een goede corporate governance draagt bij aan de lange termijn waardecreatie.

5.1. Huisarts & Pensioen als actief aandeelhouder

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals pensioenfondsen een beleid moeten hebben ten aanzien van het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin zij beleggen. Daarbij wordt van de institutionele belegger gevraagd om minstens eenmaal per jaar aan te geven hoe invulling wordt gegeven aan het stembeleid. Daarnaast stelt de Corporate Governance Code dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen. In bijlage 2 vindt u de volledige tekst van de relevante bepalingen voor institutionele beleggers van de Nederlandse Corporate Governance code.

Huisarts & Pensioen voldoet aan de bepalingen van de Corporate Governance Code. Op de website van Huisarts & Pensioen zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stembeleid;
2. Stemverslag van de voorgaande kwartalen en het afgelopen halfjaar;
3. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering.

5.2. Stemgedrag Huisarts & Pensioen

Achtergrond

De tweede helft van het jaar is altijd een rustige stemperiode. In het vierde kwartaal vindt in Australië en Nieuw-Zeeland de piek van het aandeelhoudersvergaderingen seizoen plaats.

Stemactiviteiten van Huisarts & Pensioen

Wij stemden in het afgelopen halfjaar op **873 vergaderingen** op totaal **7.037 agendapunten**. Er wordt niet altijd met het management van de onderneming meegestemd. Er is **21% tegen het management gestemd**. Zie onderstaande voor een overzicht van de managementvoorstellen en de regionale verdeling van vergaderingen over het afgelopen halfjaar.

**TABEL 5.2.1 MANAGEMENTVOORSTELLEN
H2 2024**

	Managementvoorstellen ¹	
	Totaal	% Tegen
Audit gerelateerd	480	5%
Aandelen gerelateerd	568	6%
Statuten gerelateerd	139	9%
Beloning	1151	28%
Benoemingen	3133	30%
Bestuurders gerelateerd	395	14%
Duurzaamheid	2	0%
Klimaat	3	0%
Overig	48	17%
Geen research	146	95%
Niet-routinematig	112	4%
Routine	513	4%
Sociaal	37	0%
Strategische transacties	155	3%
Overname gerelateerd	142	6%

¹ Zie de bijlagen voor een verdere beschrijving van de type voorstellen.

TABEL 5.2.2 REGIONALE VERDELING H2 2024

Land	Aantal
Australia	131
Austria	3
Belgium	4
Bermuda	18
Brazil	8
Canada	21
Cayman Islands	16
China	53
Colombia	1
Cyprus	1
Czech Republic	1
Denmark	3
Finland	2
France	4
Germany	8
Greece	3

Guernsey	4
Hong Kong	3
India	61
Indonesia	1
Ireland	5
Isle of Man	1
Israel	63
Italy	16
Japan	61
Jersey	9
Luxembourg	1
Malaysia	6
Marshall Isl	1
Mexico	5
Netherlands	7
New Zealand	7
Norway	6
Poland	2
Saudi Arabia	6
Singapore	15
South Africa	10
South Korea	5
Spain	1
Sweden	13
Switzerland	4
Taiwan	2
Thailand	1
Turkey	1
USA	208
United Arab Emirates	1
United Kingdom	76
Virgin Isl (UK)	1

Op de website van Huisarts & Pensioen kunt u via het Vote Disclosure Systeem vinden hoe we gestemd hebben per aandeelhoudersvergadering.

Achmea IM voert ons stembeleid uit en past voor elke steminstructie het eigenop maat gemaakte stembeleid toe. Achmea IM maakt bij het uitoefenen van stemrechten gebruik van het stemplatform en analyses van Institutional Shareholder Services (ISS). Het stembeleid wordt doorlopend geactualiseerd op basis van wereldwijde trends

op het gebied van corporate governance, ons stemgedrag bij controversiële agendapunten en overige actualiteiten.

Voordat de definitieve stem wordt uitgebracht analyseren we een selectie van de voorstellen op individuele basis. Het uiteindelijke besluit wordt genomen op basis van de specifieke feiten en omstandigheden van het agendapunt.

5.3. Agenderingsrecht aandeelhouders

Op aandeelhoudersvergaderingen kunnen aandeelhouders een voorstel agenderen, mits wordt voldaan aan de voorwaarden van het lokaal geldende agenderingsrecht. Deze aandeelhoudersresoluties kunnen onder meer betrekking hebben op de thema's milieu & gezondheid, mensenrechten, goed bestuur. In het afgelopen halfjaar hebben wij **88 aandeelhoudersresoluties** beoordeeld en onze stem uitgebracht.

Wij toetsen de afzonderlijke aandeelhoudersvoorstellen op inhoud, wenselijkheid, werkbaarheid en effect. Dat betekent dat wij niet in alle gevallen voor een resolutie zullen stemmen, ook al past deze binnen onze speerpuntthema's.

TABEL 5.3.1 AANDEELHOUDERSVOORSTELLEN H2 2024

	Aandeelhoudersvoorstellen ¹	
	Totaal	% Tegen
Audit gerelateerd	4	0%
Statuten gerelateerd	7	57%
Beloning	3	67%
Corporate Governance	3	0%
Benoemingen	75	21%
Bestuurders gerelateerd	6	17%
Duurzaamheid	1	0%
Klimaat	6	0%
Overig	5	80%
Niet-routinematig	1	100%
Routine	0	
Sociaal	0	

¹ Zie de bijlagen voor een verdere beschrijving van de type voorstellen.

Resoluties

Klimaat

General Mills, Inc.

Rapport over inspanningen om het gebruik van plastic te verminderen

De indieners van het aandeelhoudersvoorstel vragen het bedrijf om te rapporteren over een absolute vermindering

van het gebruik van plastic verpakkingen. Het bedrijf werkt aan alternatieven voor plastic verpakkingen, maar er zijn momenteel weinig alternatieven voor plastic verpakkingen die in direct contact staan met voedsel, zoals ontbijtgranen en cakemixen. Deze soorten plastic zijn vaak niet recyclebaar via de gebruikelijke afvalinzameling.

General Mills heeft als doel gesteld dat tegen 2030 al hun verpakkingen recyclebaar of herbruikbaar zijn, en meldt dat momenteel 93 procent van hun verpakkingen aan dit doel voldoet. Op dit moment bestaat 11 procent van hun verpakkingen uit plastic. Hoewel het bedrijf geen specifiek doel heeft om het gebruik van nieuw plastic te verminderen, heeft het gebruik van gerecycled materiaal het gebruik van nieuw plastic deels gecompenseerd en heeft een inspanning om plastic verpakkingen te verminderen geleid tot het elimineren van een deel van het plastic.

De bezorgdheid over milieuvervuiling door plastic neemt toe en meerdere Amerikaanse staten voeren wetgeving in om deze zorgen aan te pakken. Verschillende concurrenten van het bedrijf, waaronder Kellogg, hebben doelen gesteld om het gebruik van plastic te verminderen en hebben zich aangesloten bij de *Ellen MacArthur New Plastics Economy Global Commitment*²⁷. Extra transparantie, zoals gevraagd door de indiener, zou aandeelhouders helpen om te beoordelen of het bedrijf de risico's omtrent milieuvervuiling door plastics goed beheert. Om deze reden is er 'voor' het voorstel gestemd. In totaal heeft 40% van de aandeelhouders 'voor' dit voorstel gestemd. Het voorstel heeft niet de benodigde meerderheid behaald maar de grote steun geeft wel een signaal af aan General Mills.

²⁷ De Ellen MacArthur New Plastics Economy Global Commitment is een wereldwijd initiatief dat bedrijven, overheden en organisaties samenbrengt om plastic afval en vervuiling te verminderen door hergebruik, recyclage en circulaire ontwerpprincipes te bevorderen.

6. Impactbeleggen

Impact beleggingen, ook wel beleggingen in oplossingen genoemd, zijn beleggingen die naast een financiële doelstelling ook een concreet meetbare maatschappelijke doelstelling hebben. In dit hoofdstuk rapporteren wij over de omvang van onze impact beleggingen en de gerealiseerde impact.

6.1. Zorgvastgoed

Wij hebben het initiatief genomen om een fonds op te zetten dat er volledig op is gericht om betaalbaar en duurzaam zorgvastgoed in Nederland te realiseren: het Apollo Zorgvastgoedfonds. Dit fonds investeert in zorgvastgoed, waaronder eerstelijnszorgcentra. De fondsmanager is lid van GRESB (benchmark voor duurzaam vastgoed) en heeft de UNPRI ondertekend.

Huisarts & Pensioen is erin geslaagd om het volledige initiële doelvermogen van EUR 80 miljoen te beleggen en heeft het fonds daarmee een goede start gegeven. Het Apollo Zorgvastgoedfonds heeft inmiddels meer geïnteresseerde partijen aangetrokken om zo haar impact te vergroten. Per ultimo 2024 was de totale omvang van het fonds EUR 251 miljoen. De investeringen van het fonds zijn onder te verdelen in drie categorieën: beschermd wonen, verpleegcomplexen en gezondheidscentra.

TABEL 6.1.1 OMVANG VAN HET FONDS

Beschermd wonen	Verpleegcomplexen	Gezondheidscentra
€ 25,700,000	€ 130,810,000	€ 95,425,000
2 objecten	12 objecten	18 objecten
122 woningen	493 studio's	71 praktijken
183 bewoners	493 bewoners	148.300 cliënten
		71 huisartsen

Naast de omvang en de opbouw van de portefeuille houden wij ook in de gaten wat de impact is op de zorgaanbieders (financierbaarheid, relatietermijn en tevredenheid) op de gebruikers (betaalbaarheid, tevredenheid en veiligheid) en op de omgeving (tevredenheid en duurzaamheid).

7. Bijlagen

7.1. Thematisch dialoog

Het aangaan van de dialoog met ondernemingen in de beleggingsportefeuille is een belangrijk instrument om financiële-, sociale en milieu risico's te beheersen, kansen te benutten en daarnaast positieve maatschappelijke impact te behalen. Daarom heeft de thematische dialoog een centrale plek binnen het MVB-beleid. De thematische dialoog wordt gericht op het beheersen van risico's en het benutten van kansen op specifieke thematiek die binnen een sector of een keten speelt. Beter beleid, transparantie en optimalisatie van bedrijfsprocessen worden rondom specifieke thema's centraal gesteld.

Wat maakt engagement effectief?

Uit onderzoek blijkt dat meerdere factoren bepalend zijn voor het effectief uitvoeren van engagement. De resultaten uit deze onderzoeken zijn geïntegreerd in de engagementstrategie:

Een gedegen voorbereiding is cruciaal voor een effectieve dialoog

Een gedegen vooronderzoek en voorbereiding per onderneming is het vertrekpunt van ons proces. Daarnaast wordt er voor een beperkt aantal thema's gekozen, deze focus verhoogt de effectiviteit van de inzet.

Een goede relatie met het bedrijf maakt de dialoog effectiever

Relatiebeheer vraagt geduld. Daarom nemen we de tijd en duurt een dialoog ongeveer drie jaar, vanaf het eerste onderzoek, tot de laatste gesprekken en evaluatie van het resultaat. Daarnaast houden we bij de selectie van de ondernemingen ook rekening met de openheid van een onderneming en eventuele cultuurverschillen.

Maak de verbinding met financiële materialiteit en actuele thema's binnen de onderneming

Bij de voorbereiding van de dialoog onderzoeken we niet alleen hoe onderneming presteert op het thema van de dialoog maar onderzoeken we ook hoe de onderneming er financieel voorstaat en hoe 'materieel' het onderwerp van de dialoog is voor de onderneming. Met die 'materialiteit' onderstrepen we het belang van het betreffende thema voor ons als belegger en laten we de onderneming zien dat verbeteringen ook kunnen bijdragen aan het succes van de onderneming.

Doelstellingen sluiten zoveel mogelijk aan

De hoofddoelstelling van thematische dialogen is om binnen het MVB-beleid concrete invulling te geven aan de strategie van onze klanten en het speerpuntenbeleid. Dit is weergegeven in onderstaande tabel. Deze speerpunten zijn een logisch startpunt voor de samenstelling en ordening van het totale thematische engagementprogramma. Ook sluiten we waar mogelijk ook aan bij de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties (VN).

TABEL 7.1.1 SPEERPUNTENBELEID¹

Thema	Symbol
Klimaat	
Mensenrechten	
Gezondheid	
Arbeidsnormen	
Natuur & Milieu	

¹ Bron: Achmea Investment Management

Sustainable Development Goals (hierna: SDG's)

Binnen het engagementprogramma -op het niveau van individuele thema's- stellen wij doelen op. Wij hechten er belang aan om onze doelstellingen daar waar mogelijk en relevant te koppelen aan de SDG's. Deze duurzame ontwikkelingsdoelstellingen zijn in 2015 door de VN vastgesteld en hebben als doel om in 2030 belangrijke mondiale kwesties op 17 uiteenlopende aandachtsgebieden te hebben opgelost. De kwesties variëren van armoedebestrijding tot klimaatverandering en van duurzame consumptie tot gendergelijkheid. Voortgang op de verschillende SDG's wordt gemeten aan de hand van 169 onderliggende doelstellingen. Deze doelstellingen worden elk weer gemeten op basis van 232 vooraf vastgestelde indicatoren. Het idee achter de SDG's is dat verschillende actoren in de samenleving binnen de eigen invloedssfeer bijdragen aan behalen van de doelen. Nationale staten hebben in veel gevallen een belangrijke bijdrage te leveren, maar ook het bedrijfsleven en institutionele beleggers kunnen binnen de eigen invloedssfeer een bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen.

TABEL 7.1.2 LOPENDE ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema			
Klimaat en Transport	13 KLIMAATACTIE	7 BETAALBARE EN DUURZAME ENERGIE	
Klimaatadaptie en Water	15 LEVEN OP HET LAND	6 SCHOON WATER EN SANITAIR	12 VERANTWOORDE CONSUMPTIE EN PRODUCTIE
Reductie CO ₂ uitstoot	13 KLIMAATACTIE	7 BETAALBARE EN DUURZAME ENERGIE	
Access to Nutrition	2 GEEN HONGER	3 GOEDE GEZONDHEID EN WELZIJN	
Afbouw plastic in verpakking van consumentengoe	12 VERANTWOORDE CONSUMPTIE EN PRODUCTIE		

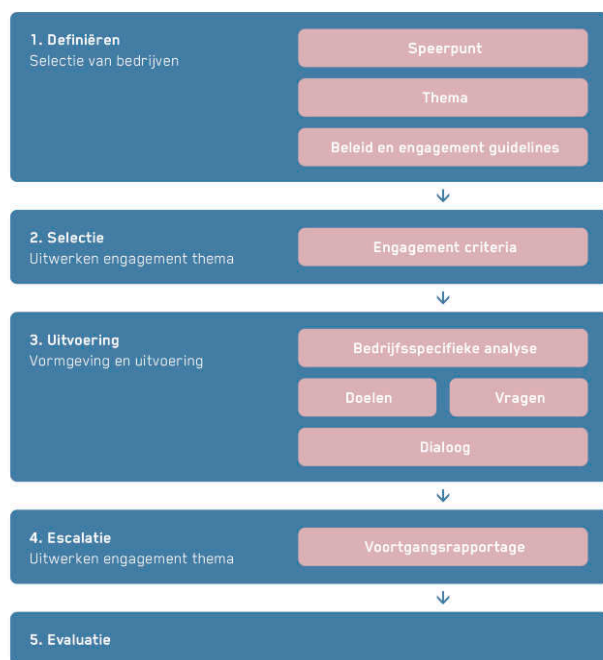
TABEL 7.1.3 LOPENDE ENGAGEMENTTHEMA'S VERVOLG

Thema			
Biodiversiteit in de landbouwketen			
Access to Healthcare			
Arbeidsomstandigheden			
Mensenrechten & Governance			
Kleding en circulariteit			

Engagementproces

Ons thematisch engagementproces kent vijf fases, zoals weergegeven in de volgende figuur.

**FIGUUR 7.1.1 PROCES
THEMATISCH ENGAGEMENT**

Definiëren

Binnen de speerpuntthema's identificeert het MVB team van Achmea IM in samenspraak met klanten en beleggers de engagementthema's. Dit leidt tot een engagement long-list die potentiële thema's bevat voor opname in het thematische engagementprogramma. Belangrijke input voor definiëring van thema's zijn ESG-analyses van onze beleggers en externe onderzoeksbureaus, actuele en relevante maatschappelijke thema's en wetenschappelijke onderzoeken.

Selectie

Op basis van verder vooronderzoek en met oog voor een goede verdeling van thema's over de 5 speerpunten kunnen thema's op de short-list komen. Op basis van klantwensen en de inhoudelijke analyses van ondernemingen in de beleggingsportefeuilles maken wij een selectie van subthema's en ondernemingen die in het programma worden opgenomen. Hierbij identificeren wij met name ondernemingen die nog stappen kunnen maken om te voldoen aan best-practices die in de sector of keten gelden en ondernemingen waarvan we verwachten dat ze open staan voor engagement.

Uitvoering

Het MVB team van Achmea IM start de dialogen en voert ze uit. De start van de dialoog verloopt veelal via brief of email. Hierin introduceren wij onszelf en onze klanten, alsmede het onderwerp dat wij zullen bespreken. Het vervolg van de dialoog bestaat doorgaans uit meerdere conference calls of bezoeken aan de onderneming.

Escalatie

Indien een onderneming niet (goed) reageert proberen we via andere wegen het contact tot stand te brengen en escaleren wij indien noodzakelijk. Bijvoorbeeld door samen te werken met andere investeerders, het stembeleid aan te passen of een aandeelhoudersresolutie te overwegen.

Evaluatie

Wij evalueren de dialogen, doelen en de samenstelling van het engagementprogramma elk halfjaar. Op basis daarvan stellen wij ondernemingsdoelstellingen scherper wanneer wenselijk en kunnen we de selectie wijzigen afhankelijk van de voortgang. Elk engagementprogramma wordt bij afronding nadrukkelijk geëvalueerd.

Communicatie

Over de omvang, doelstellingen en voortgang van de dialogen rapporteren wij op halfjaarbasis in dit verslag. Daarnaast lichten wij indien gewenst mondeling de voortgang van de dialogen toe.

Reikwijdte van engagementbeleid

Beleggers kunnen bedrijven financieren als aandeelhouder en als obligatiehouder. Wij vinden het dan ook relevant om de mogelijkheid te hebben ondernemingen vanuit beide perspectieven aan te kunnen spreken. Dat betekent dat we zowel beoordelen welke aandelenholdings als bedrijfsobligatieholdings onze klanten hebben in de onderneming. Mede op basis van deze analyse komen ondernemingen in aanmerking voor opname in het engagementprogramma.

Capaciteit en team

Het MVB-team van Achmea IM bestaat uit 14 medewerkers die allen bijdragen leveren aan de verschillende fasen van het engagementproces. Binnen ons team zijn 5 specialisten dagelijks met thematische dialogen bezig, allen op hun eigen specialisme (Environment, Social en Governance). Ten slotte werken wij daar waar relevant en opportuun in meerdere samenwerkingsverbanden samen met andere institutionele beleggers of andere (inter)nationale samenwerkingsverbanden. Op deze manier kunnen wij een gedegen invulling geven aan het thematisch engagementprogramma voor onze klanten.

Toelichting voortgang thema's

Om doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden alle thematische engagement mijlpalen gebruikt voor het meten en het rapporteren van de voortgang. De

onderstaande tabel toont een gedetailleerd overzicht. Deze mijlpalen geven aan welke voortgang er per thema en per onderneming is geboekt.

TABEL 7.1.4 STAPPEN DIALOOG¹

	Mijlpaal	Uitleg	Indicator
1	Analyse van het bedrijf	Bij het opstarten van een nieuwe thematische dialoog wordt bepaald welke ondernemingen in het programma worden opgenomen. Per onderneming wordt een nulmeting uitgevoerd op basis van publieke informatie en ESG-analyses in relatie tot het thema. De nulmeting geeft aan in welke fase de onderneming zich bevindt ten aanzien van het thema.	Afgerond/ gestart
2	Initiëren dialoog	Wij initiëren de dialoog veelal door een inleidende brief of e-mail te sturen, wanneer nodig gevolgd door een follow-up telefoongesprek. Dit vormt de start van een meerjarig dialoogtraject.	Brief verzonden en ontvangst bevestigd / brief verzonden
3	Voeren van dialoog	Wanneer de onderneming bevestigt dat zij in gesprek willen wordt er een bijeenkomst of een telefonische vergadering opgezet. Tijdens het eerste gesprek worden o.a. de bevindingen van het vooronderzoek voorgelegd en de stappen die de onderneming op dit thema zet besproken.	Gesprekken ingepland of gevoerd / gesprekken nog niet ingepland / gesprek afgewezen
4	Toezegging onderneming	De wijze waarop de onderneming aangeeft zich in te willen spannen om zaken verder te onderzoeken, ontwikkelen en uitvoeren documenteren wij als toezeggingen. Deze kunnen kwalitatief hoogwaardig zijn (positief), of nog niet volledig voldoen aan de door ons gestelde ambities (neutraal), of kunnen uitblijven (geen toezegging).	Toezegging beleidswijziging/ toezegging beleidswijziging nog niet voldoende
5	Aanpassen beleid & proces	De mate waarin de gedane toezeggingen daadwerkelijk worden vertaald in stappen door de onderneming. Bijvoorbeeld door het beleid te vernieuwen, zaken te onderzoeken of processen aan te passen.	Beleidswijziging doorgevoerd / beleidswijziging nog niet voldoende / beleidswijziging wordt niet doorgevoerd
6	Afronden dialoog	Wanneer de onderneming aantoonbaar de gewenste stappen heeft gezet ten aanzien van de doelstellingen kan de dialoog worden afgesloten. Indien dit niet het geval is binnen de gestelde termijn voor het engagementtraject wordt de dialoog niet succesvol afgerond.	Dialoog succesvol afgerond / dialoog onsuccesvol afgerond / dialoog tussentijds beëindigd

¹ Bron: Achmea Investment Management

7.2. Normatieve dialoog

7.2.1. De basis voor onze normatieve dialoog

Wij hanteren de uitgangspunten van diverse internationale breed gedragen richtlijnen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen als minimale norm waar ondernemingen zich aan moeten houden. Voorbeelden zijn de 10 principes van het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, de conventies van de ILO (Internationale Arbeidsorganisatie) en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Daarnaast toetsen we hoe onze normatieve dialogen bijdragen aan de 'Sustainable Development Goals' (SDGs) van de Verenigde Naties, de 17 internationaal overeengekomen duurzame ontwikkelingsdoelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030.

Er zijn vier hoofdthema's te onderscheiden waar het gedrag van ondernemingen op kan worden beoordeeld, namelijk Mensenrechten, Arbeidsnormen, Milieunormen en Anti-corruptie. Institutionele beleggers kunnen als kapitaalverschaffers van ondernemingen een belangrijke rol spelen bij het aanspreken van ondernemingen als principes binnen deze hoofdthema's geschonden worden. Dit geldt niet alleen voor schendingen die binnen de onderneming worden vastgesteld, maar ook voor schendingen in de toeleveranciersketen.

Institutionele beleggers kunnen er bij ondernemingen op aandringen dat:

- ✓ de schending wordt opgeheven;
- ✓ het ondernemingsbeleid wordt aangepast;
- ✓ soortgelijke schendingen zich niet meer voordoen;
- ✓ waar relevant herstel en verhaal mogelijk wordt gemaakt.

Het aangaan van de dialoog over de schending is dan ook een belangrijk middel voor de institutionele belegger om financiële-, reputatie-, sociale- of milieu schade te beheersen.

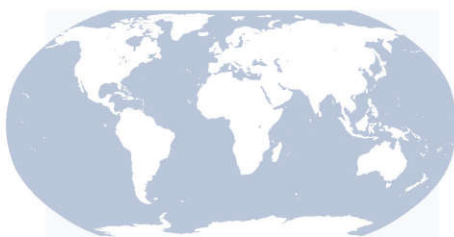
Door het screenen van bedrijven die de internationale normen schenden identificeren we ondernemingen die daadwerkelijk of potentiële negatieve impact hebben op de samenleving en milieu. Dit is een belangrijk onderdeel in het OESO due diligence traject.

Hierbij wordt naast de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu ook naar de **ernst, schaal en onomkeerbaarheid** van de schending gekeken:

- Ernst verwijst naar de heftigheid van de negatieve impact.
- Met schaal wordt het bereik van het gevolg bedoeld, bijvoorbeeld het aantal mensen dat wordt getroffen, kan worden getroffen of de omvang van de milieuschade.
- Onomkeerbaarheid verwijst naar de grenzen aan de mogelijkheden om de situatie van de getroffen personen of het milieu te herstellen zodat deze overeenkomt met de situatie die voorafging aan de negatieve impact.

Door middel van het Normatieve engagementprogramma spreken we ondernemingen aan op hun gedrag om zo de (potentiële) negatieve impact te voorkomen of te verminderen. Over het monitoren van voortgang en de resultaten van dialoog rapporteren we in deze halfjaarlijkse voortgangsrapportage. Wanneer een onderneming schade heeft veroorzaakt aan samenleving of milieu zal Achmea IM de onderneming nadrukkelijk oproepen tot herstel- en verhaal mogelijkheden voor degene die schade hebben geleden.

In de volgende pagina's gaan wij dieper in op de vier hoofdthema's waarop wij onze normatieve dialoog voeren en de relevante internationale richtlijnen.

De OESO-richtlijnen worden onderschreven door 46 landen

9 thema's

Mensenrechten

Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen

Milieu

Bestrijding van corruptie, omkopsverzoeken en afpersing

Consumentenbelangen

Wetenschap en technologie

Mededinging

Belastingen

Transparantie

Opgericht in 2000 De OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen zijn aangenomen in 1971. Het beschrijft wat 46 landen van bedrijven, inclusief institutionele beleggers, verwachten bij het internationaal zakendoen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).

19060051

7.2.1.1. Mensenrechtenkwesities en internationale verdragen

De 'rechten van de mens' vormen één van de vier hoofdthema's van het Global Compact en worden geadresseerd door de eerste twee principes. Deze principes staan echter niet op zichzelf en zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen. Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van mensenrechten.

In de *UN Guiding Principles on Business & Human Rights* (UNGPs), staat specifiek beschreven hoe bedrijven met deze richtlijnen en verdragen dienen om te gaan en wat hun verantwoordelijkheden zijn. Of zoals de opsteller van de UNGPs, Professor John Ruggie stelt:

"The Guiding Principles' normative contribution lies not in the creation of new international law obligations but in elaborating the implications of existing standards and practices for states and businesses; integrating them within a single, logically coherent and comprehensive template; and identifying where the current regime falls short and how it could be improved".

TABEL 7.2.1.1.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MENSENRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Mensenrechten	Principe 1	Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
			V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	De VN-verklaring over de rechten van inheemse volkeren.
			VIII. Consumentenbelangen	ILO conventie 169 betreffende inheemse en in stamverband levende volken in onafhankelijke landen. Tripartite ILO-verklaring inzake multinationale ondernemingen en sociaal beleid. Geneefse conventie. Haagse conventie.
	Principe 2	Bedrijven dienen ervoor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

In de praktijk hebben mensenrechtenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van het recht op zelfbeschikking
- ✓ Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht
- ✓ Het niet respecteren van rechten van inheemse volken
- ✓ Beperking van vrijheid van meningsuiting

Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht

Ten aanzien van de kwestie 'Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht' is het van belang dat ondernemingen ten aanzien van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden internationaal erkende mensenrechten respecteren. De *'UN Guiding Principles on Business & Human Rights'*, die zijn geïntegreerd in de OESO-richtlijnen, bieden voor bedrijven een hanteerbaar beleidskader over de toepassing van mensenrechten en de Global Compact principes. Specifiek voor de activiteiten van bedrijven die te maken hebben met oorlogen of bezettingen biedt ook de Geneefse conventie een geschikt raamwerk.

Het niet respecteren van rechten van inheemse volken

De VN aanvaardde in 2007 een '*Verklaring over de rechten van inheemse volken*'. De rechten van inheemse volken zijn daarmee pas in recente jaren formeel erkend. In de '*VN-richtlijnen voor mensenrechten ten behoeve van bedrijven*' wordt gewezen op de landrechten en andere rechten van inheemse volken. Enkele landen met belangrijke inheemse minderheden stemden tegen de verklaring, waaronder de VS, Canada, Nieuw Zeeland en Australië. Het belangrijkste verdrag is de ILO conventie (no. 169) over inheemse en tribale volken in onafhankelijke landen. Voor deze toetsing is de bepaling dat ondernemingen 'de mensenrechten van personen die tot specifieke (bevolkings-)groepen horen die bijzondere aandacht vereisen' dienen te respecteren, indien zij een ongunstig effect op de mensenrechten van die personen kunnen hebben.

Beperking van vrijheid van meningsuiting

Vrijheid van meningsuiting is de vrijheid van burgers om hun overtuigingen kenbaar te maken, zonder voor vervolging door de staat te hoeven vrezen. Vrijheid van meningsuiting wordt vaak beschouwd als een integraal concept in democratieën maar is soms minder evident bij andere staatsvormen. De vrijheid om zonder angst voor vervolging je mening te kunnen uiten staat expliciet vermeld in de '*Universele Verklaring van de Rechten van de Mens*'.

7.2.1.2. Arbeidsnormenkwesties en internationale verdragen

Het respecteren van arbeidsnormen is één van de vier hoofdthema's van het Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 3,4,5 en 6. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen (zie de volgende tabel). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van arbeidsnormen.

TABEL 7.2.1.2.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA ARBEIDSRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Arbeidsrechten	Principe 3	Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 87 betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht. ILO conventie 98 betreffende Toepassing van het recht van organisatie en collectieve onderhandeling.
	Principe 4	Bedrijven dienen alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 29 over dwangarbeid. ILO conventie 105 betreffende de afschaffing van dwangarbeid.
	Principe 5	Bedrijven dienen zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 138 betreffende de minimumleeftijd voor arbeid. ILO conventie 182 betreffende het effectief afschaffen van kinderarbeid. UN Verdrag over de rechten van het kind.
	Principe 6	Bedrijven dienen discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 100 betreffende gelijke beloning. ILO conventie 111 betreffende discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep.

Naast de Global Compact principes over arbeidsnormen zijn de internationale afspraken over minimale arbeidsnormen die zijn vastgelegd in Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties van belang: de ILO-Conventies. Deze bieden een internationaal breed geaccepteerd raamwerk om bedrijven te beoordelen. Ook de 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights' bieden een praktisch raamwerk om te beoordelen waar de verantwoordelijkheden van bedrijven bij arbeidsrechten beginnen en eindigen.

In de praktijk hebben arbeidsnormenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
- ✓ Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Kinderarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep
- ✓ Veiligheid van werknemers

Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen

Vakbondsvrijheid in het bijzonder wordt genoemd in de derde richtlijn van het Global Compact. Deze luidt: "Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining." De ILO-conventies 87 en 98 stellen dat vakbonden ongestoord moeten kunnen onderhandelen met werkgevers over arbeidsvoorwaarden en dat vrijheid van organisatie en daarmee het recht om lid te worden van een vakbond tot de fundamentele mensenrechten behoort. Nederland heeft beide verdragen geratificeerd.

Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen

Het vierde principe van het Global Compact behandelt verplichte en gedwongen arbeid. Deze worden geadresseerd in de ILO conventies 29 en 105 en hierin wordt onder andere gesteld dat bedrijven niet mogen profiteren van dwangarbeid of slavernij.

Kinderarbeid in de toeleveringsketen

Het vijfde principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven zich dienen in te spannen om kinderarbeid uit te bannen. Ook is kinderarbeid in strijd met richtlijn van de OESO-richtlijnen voor internationale ondernemingen en met de International Labour Organisation (ILO) conventies ten aanzien van 'de fundamentele principes en rechten op het werk' en het 'effectief afschaffen van kinderarbeid' (ILO-verdragen 138 en 182).

Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep

Het zesde principe van het Global Compact gaat over het voorkomen van discriminatie in relatie tot werk en beroep. De ILO conventies 100 en 111 en de OESO-richtlijnen bieden een kader voor bedrijven.

Veiligheid van werknemers

Niet expliciet genoemd in de principes van het Global Compact rond arbeidsrechten, maar vanzelfsprekend wel gelieerd aan de principes 1 en 2 op het gebied van mensenrechten, is de veiligheid van werknemers op de werkvloer. De OESO-richtlijnen bieden bedrijven handvaten om hier invulling aan te geven.

7.2.1.3. Milieunormenkwesties en internationale verdragen

Het milieu is het derde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 7, 8 en 9. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen (zie de volgende tabel). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van milieunormen.

TABEL 7.2.1.3.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Milieunormen	Principe 7	Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties.	VI. Milieu	Verdrag van Bazel inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan. Verdrag van Rio de Janeiro inzake biodiversiteit. Rio verklaring over milieu en ontwikkeling.
	Principe 8	Bedrijven dienen initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen.	VI. Milieu	Kyoto Protocol. VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering. Akkoord van Parijs.
	Principe 9	Bedrijven dienen de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.	VI. Milieu	Rio verklaring over milieu en ontwikkeling. Agenda 21.

De richtlijnen van het Global Compact betreffende het milieu zijn afgeleid van de 'Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling' en luiden: *"Business should support a precautionary approach to environmental challenges"*, *"Business should undertake initiatives to promote greater environmental responsibility"* en *"Business should encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies."* In de praktijk hebben schendingen van milieunormen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling
- ✓ Milieuvervuiling – bedreigen biodiversiteit

Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling en bedreigen biodiversiteit

Het preventie- en voorzichtigheidsbeginsel, samen met het beginsel dat de vervuiler betaalt, zijn terug te vinden in de Rio Verklaring en vormen de basis van het referentiekader. Een strikter referentiekader wordt geboden door het *Kyoto Protocol*, het *Verdrag van Bazel* (gericht op gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan) en het *Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro*. Deze specifieke en internationaal breed gedragen verdragen en conventies verwoorden welke verantwoordelijkheden ondernemingen hebben voor de effecten van hun activiteiten op lucht, water, bodem, klimaat, ecosystemen, biodiversiteit en gezondheid.

Klimaatverandering

De richtlijnen die we hanteren m.b.t. het klimaat betreffen het VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering en het Akkoord van Parijs. Schendingen hiervan betreffen:

1. het falen om de impact van klimaatverandering te mitigeren door activiteiten of producten van bedrijven, en ook bedrijven die boetes en rechtszaken tegen zich hebben lopen voor bv het schenden van greenhouse gas standaarden.
2. tegenstand tegen mitigatie van klimaatverandering, bijvoorbeeld door lobby of rechtszaken.

Daarnaast nemen wij additionele maatregelen om klimaatverandering te beperken.

7.2.1.4. Anticorruptiekwesties en internationale verdragen

Anti-corruptiebeleid is het vierde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door principe 10. Dit principe is gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen (zie de volgende tabel). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op het naleven van anti-corruptienormen.

TABEL 7.2.1.4.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Anti-corruptie	Principe 10	Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.	III. Informatieverstrekking	VN conventie tegen corruptie
			VII. Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken, en afpersing	VN conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit
			X. Mededinging	
			XI. Belastingen	

Principe 10 van het Global Compact betreft anti-corruptie en is afgeleid van de 'VN Conventie tegen corruptie' en de 'VN Conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit' en luidt: "*Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery.*"

Het tiende principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, dienen te voorkomen en te bestrijden. In de praktijk hebben anti-corruptieschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Omkopingspraktijken
- ✓ Afpersingspraktijken

7.2.2. Het normatieve engagementproces

Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op ondernemingen die betrokken zijn bij schendingen van internationale normen. Dit gebeurt door onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een dreigende schending start ISS ESG een dialoog met de onderneming om zo verdere escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde schending start ISS ESG een dialoog met deze ondernemingen met als doel de schending zo snel mogelijk op te heffen en nieuwe schendingen in de toekomst te voorkomen. Achmea IM spreekt ISS ESG halfjaarlijks over de lopende dialogen om de voortgang van het engagementprogramma te monitoren.

ISS ESG screent potentiële betrokkenheid van ondernemingen bij het niet naleven van internationale normen en standaarden. Het volgt meer dan 23.000 uitgevende instellingen in de grote wereldwijde indices (large, mid en small cap).

Het filteren en beoordelen van vermeende schendingen wordt gedaan met behulp van digitaal onderzoek, waarbij wereldwijd in 12 talen meer dan 4.400 mediabronnen en nog eens 200 deskundige bronnen van belanghebbenden worden gesorteerd, verwerkt en geanalyseerd. Onder mediabronnen vallen commerciële kranten, nieuwsbrieven, blogs en andere bronnen op internet. Onder bronnen van belanghebbenden valt informatie van overheidsinstanties en gezaghebbende internationale instellingen, Non Governmental Organisations (NGOs)'s en vakbonden. Omdat de bronnen van belanghebbenden vaak veel relevante informatie bevatten, beoordelen de analisten van ISS ESG deze zonder tussenkomst van een filter.

De onderzoeksmethodologie die ISS ESG gebruikt bij het onderzoeken van potentiële schendingen is kwalitatief. De methodologie doorloopt vijf stappen, in wisselende volgorde:

1. Bepalen of de vermeende schending betrekking heeft op het niet naleven van internationale normen en standaarden;
2. Bepalen van de relatie van de onderneming met de vermeende schending;
3. Beoordeling van de ernst, geloofwaardigheid en omvang van de vermeende schending. Hierbij wordt ook meegewogen of de vermeende schending incidenteel of structureel van aard is;
4. Beoordeling van herstelmaatregelen;
5. Bepalen of de beschuldigingen zijn geverifieerd door een gezaghebbende bron.

De scores ROOD, ORANJE en GROEN

Op basis van de onderzoeksmethode onderscheiden analisten de gevonden schendingen naar beoordelingscategorieën, waar scores bij horen. Op basis van deze scores krijgt de schending de status ROOD, ORANJE of GROEN. De score 10 leidt tot de status ROOD, scores 6 tot en met 9 leiden tot de status ORANJE en scores 1 tot 5 leiden tot de status GROEN. Voor een gedetailleerde omschrijving van de verschillende scores en bijbehorende beoordelingscategorieën verwijzen wij naar de onderstaande tabel.

TABEL 7.2.2.1 GEDETAILLEERDE OMSCHRIJVING VAN DE VERSCHILLENDE SCORES EN BIJBEHORENDE BEOORDELINGSCATEGORIEËN

Beoordelingssignaal	Score	Beoordelingscategorie	Uitleg beoordelingscategorie
Rood	10	Geverifieerde schending van internationale normen	De schending is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de schending niet geadresseerd.
Oranje	9	Dreigende schending van internationale normen	De onderneming is een contractuele verbintenis aangegaan waarvan de realisatie zal leiden tot een schending van internationale normen.
Oranje	8	Vermeende schending van internationale normen	Er zijn geloofwaardige, maar niet geverifieerde beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een schending van internationale normen.
Oranje	7	Geverifieerde schending van internationale normen gevolgd door adequate maatregelen van de onderneming.	De schending is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de schending echter adequaat geadresseerd en is bezig de maatregelen te adresseren.
Oranje	6	Gefragmenteerde informatievoorziening	De beschuldigingen en risico's zijn geloofwaardig, maar de betrokkenheid van de onderneming bij de vermeende schending is onduidelijk.
Groen	5	Onder observatie	Er zijn beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een schending van internationale normen. Er is echter onvoldoende informatie beschikbaar om de ernst van de situatie of de betrokkenheid van de onderneming te kunnen beoordelen.
Groen	4	De schending wordt geadresseerd	De schending is nog niet hersteld, maar niet heel ernstig. De onderneming is responsief en neemt adequate maatregelen of heeft toegezegd dat te zullen doen.
Groen	3	Onvoldoende betrokkenheid	De onderneming is onvoldoende betrokken bevonden bij de vermeende of geverifieerde schendingen.
Groen	2	Historische betrokkenheid	De betrokkenheid van de onderneming is niet langer relevant doordat maatregelen doeltreffend genomen zijn of de schending lang geleden plaats vond.
Groen	1	Geen beschuldiging	

Bij een **RODE** of **ORANJE** beoordelingen wordt engagement opgestart met de onderneming. De dialoog heeft dan drie mogelijke doelen:

1. Het opheffen van de schending.
2. Het voorkomen van toekomstige schendingen.
3. Het beheersen van reputatie- en financiële schade voor onderneming en belegger.

Engagement

Het versturen van een initiatiebrief markeert de start van de dialoog. Afhankelijk van de urgentie en aard van de schending zal de dialoog zich daarna per conference call, bezoek op kantoor, e-mail of brief verder ontwikkelen. De doorlooptijd van deze normatieve dialogen kan erg verschillen, afhankelijk van de complexiteit van de schending en de bereidheid van een bedrijf om mee te werken. Tijdens de dialoog krijgt de onderneming de schending voorgelegd en de gelegenheid om zijn standpunt uiteen te zetten. Deze dialoog wordt voortgezet zolang ISS ESG de onderneming in onderzoek houdt. Voorafgaand aan de publicatie van de onderzoeksresultaten krijgt de onderneming de mogelijkheid om het conceptrapport te beoordelen en feedback te geven.

Om toch doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden bij alle dialogen mijlpalen gebruikt voor het meten van en het rapporteren over de voortgang. Deze mijlpalen geven de voortgang aan per thema en per casus en deze spelen tevens een belangrijke rol in de volgende hoofdstukken van dit rapport. Als bij een beoordeling/schending ook externe partijen geen ontwikkelingen plaatsvinden, geen nieuwe informatie beschikbaar komt en er tevens geen berichten zijn van mogelijke schade dan wordt de volgende uitfasering gevolgd.

▪ 3 jaar ROOD > 2 jaar ORANJE > GROEN

▪ 2 jaar ORANJE > GROEN

NORMATIEVE DIALOOG

Hoe voeren wij de dialoog?

EINDDOELEN

OPHEFFING SCHENDING

VOORKOMEN
TOEKOMSTIGE SCHENDING

BEHEERSEN REPUTATIE-
SCHADE & FINANCIËLE
SCHADE BELEGGER

HERSTEL EN VERHAAL

7.3. Lijst van ondernemingen

7.3.1. Thematische Dialogen

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1	adidas AG	Textiel, kleding en luxeproducten	Duitsland	Kleding en circulariteit
2	Ajinomoto Co., Inc.	Voedselproducten	Japan	Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen
3	Amgen Inc.	Biotechnologie	Verenigde Staten	Access to Healthcare
4	Anheuser-Busch InBev	Dranken	België	Goede Voeding
5	Aspen Pharmacare Holdings Ltd	Geneesmiddelen	Zuid Afrika	Access to Healthcare
6	Associated British Foods plc	Voedselproducten	Verenigd Koninkrijk	Goede Voeding
7	AstraZeneca PLC	Geneesmiddelen	Verenigd Koninkrijk	Access to Healthcare
8	Canadian National Railway Company	Spoortransport	Canada	Klimaat en Transport 2
9	Carlsberg A/S Class B	Dranken	Denemarken	Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen
10	Conagra Brands, Inc.	Voedselproducten	Verenigde Staten	Nature Action
11	Eli Lilly and Company	Geneesmiddelen	Verenigde Staten	Access to Healthcare
12	FAST RETAILING CO., LTD.	Detailhandel	Japan	Kleding en circulariteit
13	Firstgroup PLC	Passagiersvervoer	Verenigd Koninkrijk	Klimaat en Transport 2
14	FMC Corporation	Chemicaliën	Verenigde Staten	Nature Action
15	Fukuyama Transporting Co Ltd	Wegtransport	Japan	Klimaat en Transport 2
16	Gildan Activewear Inc.	Textiel, kleding en luxeproducten	Canada	Kleding en circulariteit
17	Heidelberg Materials	Bouwmaterialen	Duitsland	Mensenrechten en Governance
18	Hennes & Mauritz AB	Detailhandel	Zweden	Kleding en circulariteit
19	Hydro One Ltd.	Elektriciteitsbedrijven	Canada	Reductie CO2 uitstoot
20	Industria de Diseno Textil, S.A.	Detailhandel	Spanje	Kleding en circulariteit
21	Industrias Penoles SAB de CV	Metaal en Mijnbouw	Mexico	Klimaatadaptatie en water
22	Infineon Technologies AG	Halfgeleiders	Duitsland	Klimaatadaptatie en water
23	Jazz Pharmaceuticals Plc	Geneesmiddelen	Verenigde Staten	Access to Healthcare
24	Kellanova	Voedselproducten	Verenigde Staten	Goede Voeding
25	Kimberly-Clark Corp	Huishoudelijke en persoonlijke producten	Verenigde Staten	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen
26	L'Oreal SA	Persoonlijke producten	Frankrijk	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen
27	Marks and Spencer Group plc	Winkelketen	Verenigd Koninkrijk	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen
28	Martin Marietta Materials, Inc.	Bouwmaterialen	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot
29	McDonald's Corp.	Hotels, restaurants en vrije tijd	Verenigde Staten	Goede Voeding
30	Mondelez International, Inc. Class A	Voedselproducten	Verenigde Staten	Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
31	Newmont Corporation	Metaal & Mijnbouw	Verenigde Staten	Klimaatadaptatie en water
32	Nokia Oyj	Communicatie-apparatuur	Finland	Mensenrechten en Governance
33	Norfolk Southern Corporation	Spoortransport	Verenigde Staten	Klimaat en Transport 2
34	Nutrien	Chemicaliën	Canada	Nature Action
35	ONEOK, Inc.	Bouwmaterialen	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot
36	PepsiCo, Inc.	Dranken	Verenigde Staten	Goede Voeding
	PepsiCo, Inc.	Dranken	Verenigde Staten	Nature Action
37	Proximus SA de droit public	Telecommunicatie divers	België	Mensenrechten en Governance
38	Repsol SA	Olie en gas	Spanje	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen
39	Rio Tinto plc	Metaal & Mijnbouw	Verenigd Koninkrijk	Klimaatadaptatie en water
40	Sony Group Corporation	Producenten van huishoudelijke apparatuur	Japan	Mensenrechten en Governance
41	Southwest Airlines Co.	Luchtvaartmaatschappijen	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot
42	Steel Dynamics, Inc.	Metaal & Mijnbouw	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot
43	Target Corporation	Consumentengoederen Distributie & Retail	Verenigde Staten	Nature Action
44	Telenor ASA	Telecommunicatie divers	Noorwegen	Mensenrechten en Governance
45	The Coca-Cola Company	Dranken	Verenigde Staten	Goede Voeding
46	TJX Companies Inc	Detailhandel	Verenigde Staten	Kleding en circulariteit
47	Uber Technologies, Inc.	Passagiersvervoer	Verenigde Staten	Klimaat en Transport 2
48	Umicore	Chemicaliën	België	Reductie CO2 uitstoot
49	Union Pacific Corporation	Spoortransport	Verenigde Staten	Klimaat en Transport 2
50	V.F. Corporation	Textiel, kleding en luxeproducten	Verenigde Staten	Kleding en circulariteit
51	Valero Energy Corporation	Olie, gas en brandstoffen	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot
52	Vanguard International Semicon	Halfgeleiders	Taiwan	Klimaatadaptatie en water
53	Vodafone Group Plc	Mobiele telecommunicatie	Verenigd Koninkrijk	Mensenrechten en Governance
54	Werner Enterprises Inc	Spoortransport	United States	Klimaat en Transport 2
55	Zalando SE	Detailhandel	Duitsland	Kleding en circulariteit

7.3.2. Normatieve Dialogen

	Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
1	Aecon Group Inc	01-04-2024	Mensenrechten
	Aecon Group Inc	01-04-2024	Milieu
2	Aker Solutions ASA	15-07-2024	Milieu
3	Alamos Gold, Inc.	17-07-2023	Milieu
4	Alibaba Group Holding Limited	17-04-2023	Corruptie
5	Alphabet Inc.	16-10-2023	Arbeidsnormen

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
	Alphabet Inc.	16-10-2023	Corruptie
6	Alphabet Inc. Class C	15-07-2021	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc. Class C	16-10-2023	Mensenrechten
7	Amazon.com, Inc.	15-07-2022	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-07-2022	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-07-2022	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-07-2022	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-07-2022	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-07-2022	Corruptie
8	AmerisourceBergen Corporation	15-01-2020	Mensenrechten
9	Amgen Inc.	17-07-2023	Mensenrechten
10	Anheuser-Busch InBev	15-10-2024	Arbeidsnormen
11	Baker Hughes, a GE Company Class A	16-10-2023	Milieu
12	Banglalink Digital	15-10-2021	Arbeidsnormen
13	Bunge Limited	17-04-2023	Milieu
14	Cardinal Health, Inc.	15-01-2020	Mensenrechten
15	Cargill, Inc.	15-10-2021	Milieu
16	China Gas Holdings Limited	15-02-2023	Mensenrechten
17	China Molybdenum Co., Ltd.	15-04-2022	Arbeidsnormen
18	Coca-Cola Amatil Limited	15-10-2022	Arbeidsnormen
19	Consolidated Edison, Inc.	17-04-2023	Milieu
20	CoreCivic, Inc.	15-07-2022	Arbeidsnormen
	CoreCivic, Inc.	15-07-2022	Mensenrechten
21	Delta Air Lines, Inc.	16-10-2023	Arbeidsnormen
22	Electricite de France SA	15-02-2023	Corruptie
	Electricite de France SA	15-02-2023	Milieu
	Electricite de France SA	15-02-2023	Milieu
23	Endo International Plc	15-01-2020	Mensenrechten
24	Enel SpA	16-10-2023	Mensenrechten
25	Equitrans Midstream Corporation	17-04-2023	Milieu
26	Experian PLC	17-04-2023	Mensenrechten
27	Export-Import Bank of India	15-01-2022	Milieu
28	FAST RETAILING CO., LTD.	15-04-2022	Arbeidsnormen
29	Fortescue Metals Group Ltd.	15-02-2023	Arbeidsnormen
30	G-III Apparel Group Ltd	15-07-2022	Arbeidsnormen
31	Golden Agri-Resources Ltd	15-10-2024	Mensenrechten
	Golden Agri-Resources Ltd	15-10-2024	Mensenrechten
	Golden Agri-Resources Ltd	15-10-2024	Milieu
32	Hino Motors, Ltd.	15-02-2023	Milieu

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
33	Hon Hai Precision Industry Co., Ltd.	15-10-2020	Arbeidsnormen
34	HUGO BOSS AG	15-07-2024	Arbeidsnormen
	HUGO BOSS AG	15-07-2024	Arbeidsnormen
35	Johnson & Johnson	15-01-2020	Corruptie
36	Juventus Football Club SpA	15-07-2024	Corruptie
37	Kinross Gold Corporation	01-04-2024	Milieu
38	Kohl's Corporation	15-10-2024	Arbeidsnormen
39	Korian SA	15-04-2022	Mensenrechten
40	Lands' End Inc	15-07-2022	Arbeidsnormen
41	Lens Technology Co., Ltd.	15-07-2021	Arbeidsnormen
42	Levi Strauss & Co.	15-07-2024	Arbeidsnormen
43	LG Chem Ltd.	15-10-2022	Mensenrechten
44	LG Electronics, Inc.	15-07-2024	Arbeidsnormen
45	Loomis AB	17-10-2022	Arbeidsnormen
46	Lundin Mining Corporation	16-10-2023	Milieu
47	Macy's Inc	15-10-2024	Arbeidsnormen
48	Mattel, Inc.	16-10-2023	Mensenrechten
49	MAXIMUS, Inc.	15-04-2020	Arbeidsnormen
50	McKesson Corp.	15-01-2020	Mensenrechten
51	Meituan	15-02-2024	Corruptie
52	Microsoft Corporation	15-07-2024	Arbeidsnormen
53	NextEra Energy, Inc.	16-05-2019	Milieu
54	Norfolk Southern Corporation	17-07-2023	Milieu
55	Nutrien Ltd.	15-01-2022	Mensenrechten
	Nutrien Ltd.	15-01-2022	Milieu
56	Petroleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
57	Petróleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
58	PVH Corp.	15-04-2022	Arbeidsnormen
59	Rede D'Or Sao Luiz SA	16-10-2023	Arbeidsnormen
60	Repsol SA	15-10-2022	Mensenrechten
	Repsol SA	15-10-2022	Milieu
61	Saipem S.p.A.	16-10-2023	Milieu
62	Schlumberger NV	16-10-2023	Milieu
63	Sienna Senior Living, Inc.	15-10-2020	Mensenrechten
64	SNC-Lavalin Group, Inc.	15-01-2021	Mensenrechten
	SNC-Lavalin Group, Inc.	15-01-2021	Milieu
65	Sociedad Quimica y Minera de Chile S.A. (SQM)	16-10-2023	Mensenrechten
	Sociedad Quimica y Minera de Chile S.A. (SQM)	16-10-2023	Milieu

	Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
66	Sony Group Corporation	15-10-2022	Arbeidsnormen
67	Subsea 7 S.A.	16-10-2023	Milieu
68	Target Corporation	15-10-2024	Arbeidsnormen
69	Telefonaktiebolaget LM Ericsson	16-10-2023	Corruptie
	Telefonaktiebolaget LM Ericsson	16-10-2023	Corruptie
70	Teva Pharmaceutical Industries Ltd.	15-01-2020	Mensenrechten
71	Texhong Textile Group Ltd	15-10-2024	Arbeidsnormen
72	The Brinks Company	15-01-2022	Arbeidsnormen
73	The Chemours Company	17-07-2023	Milieu
74	The Coca-Cola Company	15-10-2022	Arbeidsnormen
	The Coca-Cola Company	15-10-2022	Arbeidsnormen
75	The GEO Group, Inc.	15-07-2022	Arbeidsnormen
	The GEO Group, Inc.	15-07-2022	Mensenrechten
76	Tokyo Gas Co., Ltd.	15-02-2023	Milieu
77	Toyota Motor Corp.	15-02-2023	Milieu
78	Uber Technologies, Inc.	15-07-2021	Mensenrechten
	Uber Technologies, Inc.	15-07-2024	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	15-07-2024	Arbeidsnormen
79	Ubisoft Entertainment SA	16-10-2023	Arbeidsnormen
	Ubisoft Entertainment SA	16-10-2023	Arbeidsnormen
80	UBS AG	15-10-2021	Mensenrechten
81	UBS Group AG	17-07-2023	Mensenrechten
82	UGI Corporation	01-04-2024	Mensenrechten
83	United States Steel Corp	16-10-2023	Milieu
84	Universal Electronics Inc.	15-01-2022	Arbeidsnormen
85	Verizon Communications, Inc.	15-10-2022	Arbeidsnormen
86	Vestas Wind Systems A/S	15-07-2021	Arbeidsnormen
	Vestas Wind Systems A/S	15-07-2021	Mensenrechten

7.4. Afkortingenlijst

Afkorting	Uitgeschreven afkorting	Toelichting
AVA	Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders	Stemmen op de AVA is voor actieve aandeelhouders een manier om de corporate governance of de activiteiten van een onderneming te beïnvloeden. De resultaten van stemmingen tijdens AVA's worden openbaar gemaakt. Als aandeelhouders tegen een voorstel stemmen, moet een onderneming maatregelen nemen.
CCS	Carbon capture and storage	CCS houdt in dat bij de verbranding van fossiele brandstoffen koolstofdioxide wordt afgevangen en vervolgens ondergronds geïnjecteerd en opgeslagen. Op die manier wordt voorkomen dat dit vervuilende broeikasgas de atmosfeer binnendringt.
CDP	Carbon Disclosure Project	De CDP is een organisatie die bedrijven en steden ondersteunt om de milieu-impact van grote bedrijven bekend te maken. Het doel is om van milieुरapportage en risicobeheer een bedrijfsnorm te maken en openbaarmaking, inzicht en actie naar een duurzame economie te stimuleren.
CHRB	Corporate Human Rights Benchmark	In 2017 opgerichte benchmark vergelijkt zo'n 100 bedrijven op hun mensenrechtenbeleid.
ESG	Environmental Social Governance	Criteria op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur die worden gebruikt binnen verantwoord beleggen om ondernemingen te analyseren en beoordelen.
GRI	Global Reporting Initiative	GRI is een internationale organisatie die richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving opstelt. In een duurzaamheidsverslag communiceert een organisatie publiekelijk over haar economische, milieu- en sociale prestaties.
ICCR	Interfaith Center on Corporate Responsibility	ICCR is een coalitie van geloof- en waarden gedreven investeerders die betrokken aandeelhouderschap en 'engagement' met ondernemingen zien als een krachtige katalysator voor verandering.
KPI	Key Performance Indicators	Key Performance Indicators (KPI's) zijn meetbare indicatoren die aantonen hoe de onderneming presteert en of het organisatorische doelstellingen gaat halen. Organisaties gebruiken KPI's op alle niveaus van de organisatie om prestaties en resultaten te evalueren. KPI's helpen de aandacht te richten op zaken die belangrijk zijn.
OESO Richtlijnen/ 'OECD Guidelines'	Richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling	De OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen zijn één van de belangrijkste internationaal erkende richtlijnen voor Corporate Social Responsibility, alle 34 OESO lidstaten en 10 andere landen hebben deze richtlijnen geaccepteerd. De OESO-richtlijnen bieden handvatten voor bedrijven om met kwesties om te gaan zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie.
PRI	Principles for Responsible Investing	Mondiale vereniging van pensioenfondsen, vermogensbeheerders en ondernemingen die verantwoord beleggen willen bevorderen.
SBT's	Science Based Targets	SBT's zijn de wetenschappelijke kaders of doelstellingen, die nodig zijn om een transitie naar een koolstofarme economie te maken, waarin binnen de 1,5 graad (maximaal 2 graden) opwarming van de aarde wordt gebleven. De ambitie van de dat ondernemingen deze SBT's onderdeel maken van hun korte- of langetermijn klimaatstrategie.
SDG	Sustainable Development Goal	Een reeks duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, in 2015 opgesteld door de Verenigde Naties ter vervanging van de Millenniumdoelstellingen. 193 landen hebben samen afgesproken de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te realiseren vóór 2030. De doelen zijn gericht op het aanpakken van maatschappelijke en milieu-uitdagingen, zoals klimaatverandering, het stimuleren van schone energie, extreme armoede, gendergelijkheid en duurzame landbouw. De doelen doen een beroep op zowel de publieke als de private sector om nauw samen te werken met de overheden van de landen die hebben ondertekend.
TCFD	Task Force on Climate-related Financial Disclosures	TCFD is een vrijwillige en consistente rapportagemethode voor ondernemingen over klimaatgerelateerde financiële risico's. De taskforce structureert haar aanbevelingen rond vier thema's: bestuur, strategie, risicobeheer en doelstellingen. TCFD is ontwikkeld door de Raad voor Financiële Stabiliteit. Ondernemingen kunnen deze aanbevelingen gebruiken om investeerders, kredietverstrekkers, verzekeraars en andere belanghebbenden van relevante informatie te voorzien.
TPI	Transition Pathway Initiative	Een initiatief van investeerders die de transitie naar een koolstofarme economie monitoren.

7.5. Uitgangspunten van het Global Compact van de Verenigde Naties

Het UN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen,

milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het VN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en

2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;

4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;

5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en

6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties;

8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen; en

9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het UN Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

7.6. Relevante bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code (2022 versie)

Principe 4.1 De algemene vergadering

De algemene vergadering kan een zodanige invloed uitoefenen op het beleid van het bestuur en de raad van commissarissen van de vennootschap, dat zij een volwaardige rol speelt in het systeem van checks and balances binnen de vennootschap. Goede corporate governance veronderstelt een volwaardige deelname van aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering.

Relevante best practice bepalingen

4.1.1 Het toezicht van de raad van commissarissen op het bestuur omvat mede het toezicht op de verhouding met aandeelhouders.

4.1.5 Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsen, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij zo nodig vragen hierover.

4.1.6 Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer één of meer aandeelhouders het voornemen hebben de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). De mogelijkheid van het inroepen van de responstijd geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op grond van artikel 2:110 BW. De desbetreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd, bedoeld in best practice bepaling 4.1.7.

Principe 4.3 Uitbrengen van stemmen

Deelname van zoveel mogelijk aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering is in het belang van de checks and balances van de vennootschap. De vennootschap stelt, voor zover het in haar mogelijkheid ligt, aandeelhouders in de gelegenheid op afstand te stemmen en met alle (andere) aandeelhouders te communiceren

Relevante best practice bepalingen

4.3.1 Aandeelhouders, waaronder institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders), oefenen hun stemrecht geïnformeerd en naar eigen inzicht uit. Institutionele beleggers die gebruik maken van stemadviseurs (i) stimuleren dat deze stemadviseurs bereid zijn met de vennootschap in dialoog te gaan omtrent hun stembeleid, stemrichtlijnen en stemadviezen, en (ii) zorgen ervoor dat hun stemmen in lijn met hun eigen stembeleid worden uitgebracht.

4.3.5 Institutionele beleggers geven invulling aan principe 4.4 (Aandeelhouders, waaronder institutionele beleggers, onderkennen het belang van een strategie gericht op duurzame lange termijn waardecreatie van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming) bij het opstellen van hun betrokkenheidsbeleid. Institutionele beleggers plaatsen hun betrokkenheidsbeleid op hun website.

4.3.6 Institutionele beleggers plaatsen ten minste jaarlijks op hun website een verslag van de uitvoering van hun betrokkenheidsbeleid. Daarin wordt in ieder geval een algemene beschrijving gegeven van hun stemgedrag,

alsmede een toelichting op de belangrijkste stemmingen en het gebruik van de diensten van stemadviseurs. Daarnaast brengen institutionele beleggers ten minste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouder hebben gestemd, per individuele vennootschap en per stempunt. In het verslag geven institutionele beleggers inzicht in de kernpunten van de dialogen die zij met vennootschappen hebben gevoerd.

7.7. Categorieën voorstellen aandeelhoudersvergaderingen

TABEL 7.7.1

Categorie	Toelichting
Aandelen gerelateerd	O.a. uitgifte aandelen, speciale rechten, share classes
Audit gerelateerd	O.a. benoeming accountants, accountant fees
Beleggingsfondsen	Bepalingen omtrent beleggingsfondsen
Beloning	O.a. beloningsbeleid, beloning zelf, say on pay enz
Benoemingen	O.a. benoeming RvB, RvC
Bestuurders gerelateerd	O.a. benoeming commissies, beloning commissies, aanpassen termijn bestuurders, enz
Corporate Governance	O.a. aanpassen aandeelhoudersrechten, stembepalingen
Duurzaamheid	O.a. duurzaamheidsonderwerpen zoals rapportages, verantwoordelijkheid. Met name aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van duurzaamheid bevat zowel klimaat als sociaal mix.
Klimaat	Say on Climate en aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van klimaat
Niet-routinematig	O.a. proxy contest kosten, speciale rapporten, additionele allocatie
Overig	
Geen research	Agendapunten waar geen onderliggende documentatie voor aanwezig is vanuit de onderneming
Overname gerelateerd	O.a. Aanpassen statuten tegen overname, supermajority vote instellen, control shares
Routine	O.a. AGM bepalingen, dividend, belasting
Sociaal	O.a. goedkeuring donaties goede doelen, politieke donaties en aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van Sociaal
Statuten gerelateerd	O.a. aanpassen van de statuten
Strategische transacties	O.a. fusie overeenkomst, verkoop van assets

7.8. Toelichting Implementatie ESG Due Diligence

Als ondertekenaar van het IMVB-convenant voor pensiofondsen maakt Huisarts & Pensioen een gepaste, zorgvuldige inschatting (due diligence) van de risico's in relatie tot bedrijven waarin wordt belegd. Er wordt met name gekeken of deze bedrijven zich houden aan maatschappelijk verantwoord ondernemingsgedrag (responsible business conduct). Periodiek voert Huisarts & Pensioen een screening uit op de bedrijven in haar beleggingsportefeuille om te onderzoeken of zij zich schuldig maken aan het schenden van internationale normen of dat er sprake is van potentiële schending daarvan. De ESG due diligence screening die Huisarts & Pensioen uitvoert is er op gericht om de negatieve impact op duurzaamheidsfactoren (dus negatieve impact voor samenleving en milieu in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen) te identificeren en analyseren.

ESG due diligence cyclus¹⁸

Stap 1 – Integreer maatschappelijk verantwoord ondernemen in beleid en managementsystemen
Als belegger onderschrijft Huisarts & Pensioen de ESG due diligence-stappen conform het OESO-richtsnoer.¹⁹ Wij streven via onze beleggingen naar (maatschappelijke) lange termijn waardecreatie en identificeren en beoordelen aan de hand van een ESG due diligence screening de daadwerkelijke en potentiële negatieve impact in de beleggingsportefeuille. Deze ESG due diligence screening wordt uitgevoerd door Achmea Investment Management op basis van informatie van ESG-dataprovider ISS ESG.

Stap 2 – Identificeer en beoordeel negatieve gevolgen; en Stap 6 – Zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee

Bij het screenen van onze beleggingsportefeuille (aandelen en bedrijfsobligaties) worden (potentiële) negatieve impacts op samenleving en milieu geïdentificeerd. Hierbij wordt gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending. De uitkomsten van deze ESG due diligence screening worden

¹⁸ Handreiking Prioriteiten Stellen in ESG Due Diligence. Zie: <https://www.imvoconvenanten.nl/-/media/imvo/files/verzekeringssector/prioriteiten-stellen-in-ESG-due-diligence.pdf?la=nl&hash=C837DAE4C2D99A1E9B788C6BDC475569>

¹⁹ <https://mneguidelines.oecd.org/RBC-for-Institutional-Investors.pdf>: "Responsible business conduct for institutional investors"

gecategoriseerd naar thematische aandachtgebieden en beoordeeld op de mate van betrokkenheid van de onderneming en het effect op de samenleving of het milieu. De onderneming krijgt bij de beoordeling een kwalificatie van rood, oranje of groen op basis van de informatie van ISS ESG. Deze kwalificatie wordt vervolgens gebruikt bij de prioritering bij de thematisch aandachtgebieden. Naast gezondheid en klimaat zijn de thematisch aandachtgebieden voor Huisarts & Pensioen gerelateerd aan mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie. Ondernemingen die zich niet houden aan deze normen worden als (potentieel) risicovol beschouwd voor de samenleving of het milieu. Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen negatieve impact hebben veroorzaakt c.q. daaraan hebben bijgedragen, verlangen wij dat zij herstelmaatregelen uitvoeren en/of benadeelden compensatie bieden c.q. daaraan bijdragen (Stap 6). Dit is een integraal onderdeel van het engagement proces. Zie ook stap 3.

Stap 3 – Stop, voorkom of beperk negatieve gevolgen

Wanneer ondernemingen in onze beleggingsportefeuille (potentieel) negatieve impact veroorzaken of dreigen te veroorzaken gebruiken wij onze invloed om deze negatieve impact te voorkomen en/of te mitigeren en indien nodig om herstelmaatregelen en/of compensatie mogelijk te maken. Dit doen wij via engagement, waar nodig en mogelijk oefenen we extra invloed uit door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Stap 4 – Monitor praktische toepassingen en resultaten

De voortgang en impact van ons engagementbeleid ten aanzien van de geïdentificeerde negatieve impact wordt gemonitord via een halfjaarlijkse rapportage.

Stap 5 – Communiceer hoe gevolgen worden aangepakt

In het MVB Halfjaarverslag legt Huisarts & Pensioen verantwoording af over de maatregelen die worden genomen om de (potentiële) negatieve impact op samenleving en milieu die in dit proces zijn geïdentificeerd te mitigeren. Dit gebeurt via de toelichting op de MVB-instrumenten zoals engagement, stemmen en uitsluiten.

7.9. Begrippen- en afkortingenlijst

Begrip	Uitleg
CO ₂ -voetafdruk	Met behulp van een CO ₂ -voetafdruk verkrijgt een organisatie inzicht in de totale uitstoot van broeikasgassen, veroorzaakt door de organisatie, een proces of een product.
Asset management	het professionele beheer van vermogens van particulieren en instituten gericht op het realiseren van een optimaal beleggingsresultaat.
Best in-class	De best in class-benadering voor sustainable investing betekent beleggen in ondernemingen die binnen hun sector vooroplopen op het gebied van voldoen aan ESG-criteria.
Corporate Governance	Het geheel van regels, praktijken en processen op basis waarvan een onderneming wordt bestuurd en het management wordt gecontroleerd. Corporate governance heeft betrekking op goede bestuurspraktijken en de basisprincipes, rechten, verantwoordelijkheden en verwachtingen van de directie van een organisatie. Een goed gestructureerd corporate governance-systeem stemt de belangen van alle belanghebbenden binnen een onderneming, zoals aandeelhouders, het management, klanten, leveranciers, financiers, de overheid en de gemeenschap, op elkaar af. Zo'n systeem ondersteunt de langetermijnstrategie van een onderneming.
Engagement	Een actieve dialoog tussen beleggers en ondernemingen op het gebied van milieu, maatschappij en corporate governance. Het aangaan van de dialoog met ondernemingen in de beleggingsportefeuille is een belangrijk instrument om financiële-, sociale en milieu risico's te beheersen, kansen te benutten en daarnaast positieve maatschappelijke impact te behalen.
ESG-integratie	De structurele integratie van informatie over factoren op het gebied van ESG in het besluitvormingsproces voor beleggingen. Duurzame beleggers geloven dat duurzaamheid een materiële impact heeft op het resultaat van ondernemingen. Rekening houden met financieel relevante duurzaamheidsinformatie leidt dan ook tot betere beleggingsbeslissingen.
Fiduciair management	Uitbesteding van werkzaamheden op het gebied van vermogensbeheer.
Leefbaar loon	Een leefbaar loon is een loon waarmee een werknemer kan voorzien in basisbehoeftes van zijn of haar gezin; van voeding, gezondheidszorg, kleding, huisvesting tot scholing.
Normatieve dialoog	Het Normatieve Engagement heeft als doel structurele schendingen van UN Global Compact principes, OESO richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of UN Guiding Principles on Business & Human Rights te stoppen en te voorkomen. Structurele schendingen van deze normen vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden.
Proxy voting	Stemmen op Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders is voor actieve aandeelhouders een manier om de corporate governance of de activiteiten van een onderneming te beïnvloeden. De resultaten van stemmingen tijdens AVA's worden openbaar gemaakt. Als aandeelhouders tegen een voorstel stemmen, moet een onderneming maatregelen nemen. Proxy voting betekent stemmen bij volmacht. In Angelsaksische landen gebruikelijk systeem waarbij aandeelhouders op de vergadering van aandeelhouders kunnen stemmen zonder naar de vergadering toe gaan. Vaak wordt via online platformen een stem uitgebracht.
Remuneratiecommissie	Commissie die is samengesteld uit leden van de RvC die voorstellen doet aan de RvC over beloning en de overige arbeidsvoorwaarden van het bestuur (en soms ook het hogere management) van een onderneming. De commissie kan zich laten adviseren door externe deskundigen.
Stranded Assets	Stranded Assets zijn activa op de balans van ondernemingen die snel hun waarde verliezen als gevolg van gedwongen afschrijvingen door klimaatverandering. Dit komt doordat het vinden en opwekken van energie met fossiele brandstoffen onder druk staat door regelgeving om het klimaat te beschermen.
Thematische dialoog	De thematische dialoog wordt gericht op het beheersen van risico's en het benutten van kansen op specifieke thematiek die binnen een sector of een keten speelt. Beter beleid, transparantie en optimalisatie van bedrijfsprocessen worden rondom specifieke thema's centraal gesteld.
Uitsluiten	Het uitsluiten van sectoren of ondernemingen uit een beleggingsportefeuille als ze niet voldoen aan specifieke ESG-criteria. Beleggers kunnen ervoor kiezen een lijst van controversiële landen of ondernemingen uit te sluiten die niet voldoen aan internationale overeenkomsten of verdragen, zoals producenten van controversiële wapens.

Afkorting	Uitgeschreven afkorting	Toelichting
AVA	Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders	Stemmen op de AVA is voor actieve aandeelhouders een manier om de corporate governance of de activiteiten van een onderneming te beïnvloeden. De resultaten van stemmingen tijdens AVA's worden openbaar gemaakt. Als aandeelhouders tegen een voorstel stemmen, moet een onderneming maatregelen nemen.
CDP	Carbon Disclosure Project	De CDP is een organisatie die bedrijven en steden ondersteunt om de milieu-impact van grote bedrijven bekend te maken. Het doel is om van milieureportage en risicobeheer een bedrijfsnorm te maken en openbaarmaking, inzicht en actie naar een duurzame economie te stimuleren.

ESG	Environmental Social Governance	Criteria op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur die worden gebruikt binnen verantwoord beleggen om ondernemingen te analyseren en beoordelen.
ISS ESG		Een onafhankelijk onderzoeksbureau
KPI	Key Performance Indicators	Key Performance Indicators (KPI's) zijn meetbare indicatoren die aantonen hoe de onderneming presteert en of het organisatorische doelstellingen gaat halen. Organisaties gebruiken KPI's op alle niveau's van de organisatie om prestaties en resultaten te evalueren. KPI's helpen de aandacht te richten op zaken die belangrijk zijn.
OESO Richtlijnen	Richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling	De OECD Guidelines for Multinational Enterprises of en zijn één van de belangrijkste internationaal erkende richtlijnen voor Corporate Social Responsibility, alle 34 OECD lidstaten en 10 andere landen hebben deze richtlijnen geaccepteerd. De OESO-richtlijnen bieden handvatten voor bedrijven om met kwesties om te gaan zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie.
PRI	Principles for Responsible Investing	Mondiale vereniging van pensioenfondsen, vermogensbeheerders en ondernemingen die verantwoord beleggen willen bevorderen.
SBT's	Science Based Targets	SBT's zijn de wetenschappelijke kaders of doelstellingen, die nodig zijn om een transitie naar een koolstofarme economie te maken, waarin binnen de 2 graden opwarming van de aarde wordt gebleven. De ambitie van de dat ondernemingen deze SBT's onderdeel maken van hun korte- of langetermijn klimaatstrategie.
SDG	Sustainable Development Goal	Een reeks duurzame ontwikkelingdoelstellingen, in 2015 opgesteld door de Verenigde Naties ter vervanging van de Millenniumdoelstellingen. 193 landen hebben samen afgesproken de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te realiseren vóór 2030. De doelen zijn gericht op het aanpakken van maatschappelijke en milieu-uitdagingen, zoals klimaatverandering, het stimuleren van schone energie, extreme armoede, gendergelijkheid en duurzame landbouw. De doelen doen een beroep op zowel de publieke als de private sector om nauw samen te werken met de overheden van de landen die hebben ondertekend.
TCFD	Task Force on Climate-related Financial Disclosures	TCFD is een vrijwillige en consistente rapportagemethode voor ondernemingen over klimaatgerelateerde financiële risico's. De taskforce structureert haar aanbevelingen rond vier thema's: bestuur, strategie, risicobeheer en doelstellingen. TCFD is ontwikkeld door de Raad voor Financiële Stabiliteit. Ondernemingen kunnen deze aanbevelingen gebruiken om investeerders, kredietverstrekkers, verzekeraars en andere belanghebbenden van relevante informatie te voorzien.
TPI	Transition Pathway Initiative	Een initiatief van investeerders die de transitie naar een koolstofarme economie monitoren.

Colofon

Deze halfjaarrapportage Maatschappelijk Verantwoord Beleggen is een uitgave van Achmea Investment Management.

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren. U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V. is statutair gevestigd en houdt kantoor in Zeist (Handelsregister nr. 18059537). Achmea IM is als beheerder van beleggingsinstellingen, zoals bedoeld in artikel 2:65a Wft, geregistreerd bij de Autoriteit Financiële Markten ("AFM") in Amsterdam (AFM registratie 15001209).

Disclaimer bij het uitsluitingsproces

Uitsluitingslijsten worden jaarlijks of tweejaarlijks opgesteld. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van ESG-informatie van onafhankelijke dataleveranciers zoals ISS ESG en MSCI ESG-Research. Om tot een uitsluitingslijst te komen worden de door ons gebruikte marktbrede benchmarks gescreend op naleving dan wel overtreding van de ESG-normen zoals opgenomen in het MVB-beleid. Voldoet een land of ondernemingen op basis van de beschikbare ESG-informatie niet aan onze ESG-normen, dan komt deze in aanmerking voor uitsluiting van het beleggingsuniversum van de Achmea IM beleggingsfondsen. Zowel interne als externe portefeuille beheerders worden gevraagd te controleren of er posities in deze landen of ondernemingen in hun beleggingsportefeuilles voorkomen. Indien dit het geval is, worden zij gevraagd deze binnen een redelijke termijn te verkopen. Mutaties in de beleggingsportefeuilles, door bijvoorbeeld corporate actions, beleggingen buiten de reguliere benchmark of wijzigingen in de benchmark, worden tussentijds niet aan de uitsluitingslijsten getoetst. Ook wordt de beschikbare ESG-informatie niet getoetst op volledigheid. Hierdoor is het mogelijk dat er wordt belegd in landen en ondernemingen die op de uitsluitingslijst staan of die conform de in het MVB-beleid opgenomen ESG-normen, uitgesloten hadden moeten worden. Op het eerst volgende moment van het opstellen van de uitsluitingslijst wordt het proces, zoals hierboven geschetst weer gevolgd. Achmea IM kan geen garanties geven over de volledigheid en juistheid bij de vaststelling en implementatie van de uitsluitingenlijsten. Wij aanvaarden daarvoor geen aansprakelijkheid.